

Thuis... bij Van Houten

Masterscriptie door Joanne Verhaagen

Thuis... bij Van Houten

Masterscriptie over de invloed van cultuurparticipatie op het thuisgevoel in een wijkcentrum

Joanne Verhaagen
S4385659
j.m.verhaagen@student.rug.nl

Begeleider: Johan Kolsteeg
Arts, Policy and Cultural Entrepreneurship
Rijksuniversiteit Groningen
2023

Voorwoord

Van jongs af aan heb ik al de droom om een cultuurcentrum op te zetten. Op mijn 12e begon dat met het dromen van een lokaal met kleurpotloden in alle kleuren van de regenboog, waar mensen samen konden tekenen. Later, toen ik vrijwilligerswerk ging doen met asielzoekers, ontdekte ik de rijkdom van multiculturele groepen en hoe verrijkend verschillende achtergronden en verhalen kunnen zijn. De droom vervormde zich langzaam tot een plek waar iedereen welkom is en zich bezig kan houden met culturele activiteiten. Nu, na mijn stage bij De Wijk De Wereld, wordt de droom steeds concreter: een plek in een wijk waar bewoners van alle achtergronden zich welkom voelen en zich kunnen ontwikkelen en verbinden door middel van cultuur.

En nu sta ik aan de eerste woorden van mijn masterscriptie. Een scriptie over de 'hoe' van zo'n plek. Hoe kan ik in de komende jaren zo'n plek gaan ontwikkelen? Afgelopen jaar vertelde ik veel mensen over mijn droom, en allen brachten me een stukje verder op weg om mijn droom concreter te maken.

Daarom wil ik iedereen bedanken die heeft geholpen deze scriptie te vormen zoals hij nu voor u ligt. Allereerst Johan Kolsteeg, mijn begeleider vanuit de Master Arts, Policy and Cultural Entrepreneurship. Dank voor de interessante invalshoeken, kritische blikken en het geduld dat je met me had. Daarnaast wil ik al mijn collega's van De Wijk De Wereld bedanken. Zonder jullie had ik niet zoveel bewoners van de Oosterparkwijk kunnen spreken. Jullie aanpak in wijken inspireert me enorm en ik hoop in de toekomst nog veel van jullie te leren. Ook wil ik alle medewerkers van het wijkcentrum bij Van Houten bedanken. Dank voor jullie hulp bij de Open Dagen in het wijkcentrum en niet te vergeten de input voor de heerlijke soepen die we maakten!

Tot slot wil ik de bewoners en professionals uit de wijk bedanken. Zonder jullie was mijn onderzoek niet gelukt. Dank Rozan, Jeroen, Miranda, Mieke, Marijke, Hannie, Marian, Alwin, Carin, Margreet, Ali, Frans, Petra en Dillan.

Op naar de volgende fase: het écht creëren van mijn droom. Een plek waar iedereen zich thuis voelt en verbindt door middel van cultuur. Hoe? Dat lees je in de komende hoofdstukken. Veel leesplezier!

Joanne Verhaagen

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Figuren Lijst	6
Samenvatting	7
1. Inleiding	8
2. Theoretisch kader	12
2.1 Het thuisgevoel	12
2.1.1 Definitie	12
2.1.2 De impact	12
2.1.3 Factoren van het thuisgevoel	13
2.1.4 Het thuisgevoel in een wijkcentrum	16
2.1.5 Conclusie	21
2.2 Cultuurparticipatie	22
2.2.1 Definitie van cultuurparticipatie	22
2.2.2 De impact van cultuurparticipatie	25
2.2.3 Factoren van participatie	26
2.2.4 Factoren van cultuurparticipatie	28
2.2.5 Cultuurparticipatie in een wijkcentrum	29
2.2.6 Conclusie	29
3. De methode	30
3.1 Onderzoeksperspectief	30
3.2 Onderzoeksverloop	30
3.3 Kwalitatief onderzoek	30
3.4 Deskresearch	31
3.5 De doelgroep	31
3.6 Interviews	31
3.7 Analyse	32
3.8 Betrouwbaarheid	33
3.8.1 Interne validiteit	33
3.8.2 Externe validiteit	33
3.8.3 Betrouwbaarheid	34
3.8.4 Objectiviteit	34
4. De resultaten	35
4.1 Het thuisgevoel	35
4.1.1 Het thuisgevoel in de wijk	36
4.1.2 Fysieke toegankelijkheid in het wijkcentrum	38

4.1.3 Sociale toegankelijkheid in het wijkcentrum	39
4.2 Cultuurparticipatie	41
4.2.1 Culturele praktijken in de Oosterparkwijk	41
4.2.2 De werking van cultuurparticipatie in het wijkcentrum	41
5. De conclusie	44
5.1 Factoren voor het thuisgevoel	44
5.2 Culturele praktijken in de Oosterparkwijk	46
5.3 Factoren voor cultuurparticipatie	46
5.3.1 De bezoeker	47
5.3.2 Het wijkcentrum	48
5.4 Overeenkomsten tussen factoren	50
6. De discussie	52
6.1 Aanbevelingen voor de praktijk	52
6.2 Aanbevelingen voor het academische veld	53
7. Literatuur	54
8. Bijlagen	58
Bijlage 1. Codeboom	59
Bijlage 2. Focusgroep 1	60
Bijlage 3. Focusgroep 2	75
Bijlage 4. Diepte-interview Cultuurcoach Rozan Vergeer	76
Bijlage 5. Diepte-interview Opbouwwerker Jeroen	80
Bijlage 6. Diepte-interview Zakelijk leider wijkcentrum Miranda Dontje	85
Bijlage 7. Beeldend interview Open Dagen Wijkcentrum	91
Bijlage 8. Toolkit Toegankelijkheid Schelvis (2017)	95
Bijlage 9. Achtergrondinformatie Oosterparkwijk	98

Figuren Lijst

Figuur 1. Eight Ranks on a ladder of Citizen Participation door Sherry R. Arnstein	24
Figuur 2. Five Ranks on a ladder of Citizen Participation door David Wilcox	25
Figuur 3: overeenkomsten deelconclusies uit Hoofdstuk 1 en de Resultaten	42
Figuur 4. De overeenkomsten tussen de vijf stadia van participatie (Wilcox, 1994) en de resultaten	44
Figuur 5. Overeenkomsten tussen vormen van cultuurparticipatie (Jennings, 2008) en de resultaten	44
Figuur 6. Overeenkomsten tussen factoren	46

Samenvatting

Steeds meer buurthuizen verdwijnen door bezuinigingen van de overheid (Vosskühler, 2012). Zo verdween in de Oosterparkwijk in Groningen het Treslinghuis, waardoor de wens ontstond om een nieuw wijkcentrum op te zetten. Sinds april 2022 is de oude Siebe Jan Boumaschool veranderd in 'bij Van Houten' en is het officieel het nieuwe wijkcentrum van de wijk. Toch is het nog lastig voor de bewoners om na zo'n lange tijd zonder wijkcentrum hun weg te vinden naar het gebouw en naar de activiteiten. Het blijkt lastiger dan gedacht om een hoge mate van sociale impact te creëren in zo'n wijkcentrum. Tegelijkertijd is er in de culturele sector steeds meer aandacht voor de impact die cultuur kan hebben op de sociale cohesie in een wijk. Steeds meer beleidsmakers, woningcorporaties en welzijnsinstellingen beamen dat de mogelijk positieve impact van kunst en cultuur op aandachtswijken en hun bewoners hoog is (Brouwer, 2007).

Het doel van dit onderzoek is om te kijken hoe cultuurparticipatie een positieve invloed kan hebben op het thuisgevoel in het wijkcentrum volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk. De onderzoeksvraag van deze masterscriptie is dan ook: *“Welke factoren zorgen er volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk voor dat cultuurparticipatie een thuisgevoel kan creëren in het wijkcentrum bij Van Houten?”* Om een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvraag is deze masterscriptie opgebouwd in twee delen: eerst wordt het concept 'thuis voelen' onderzocht vanuit zowel het sociologisch, psychologisch en stedenbouwkundig vakgebied. Daarna wordt het begrip 'cultuurparticipatie' onderzocht. Wat is cultuurparticipatie volgens huidig onderzoek en hoe werkt het?

Omdat het in dit onderzoek gaat om de meningen en visies van bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk, gaat het hier om een kwalitatief onderzoek. Data is verzameld door middel van focusgroepen, diepte-interviews en een beeldend interview.

Uit de interviews is gebleken dat er vier factoren zijn waarbij cultuurparticipatie het thuisgevoel in een wijkcentrum kan versterken. Dit zijn: **personalisatie**: eigen verantwoordelijkheid over ruimte en activiteit, **informatievoorziening**: het op de hoogte zijn van activiteiten, **kwaliteit**: de kwaliteit in de inrichting van het wijkcentrum en van het programma en als laatste **verbinding**: het leren kennen van andere buurtgenoten. De verschillende manieren waarop een wijkcentrum de kans kan vergroten dat bewoners zich thuis gaan voelen zijn:

- Het wijkcentrum zorgt ervoor dat bewoners op de hoogte zijn van de activiteiten;
- De bewoners van het wijkcentrum krijgen eigen ruimte in het creëren van het programma;
- De bewoners beschikken over een eigen ruimte in het wijkcentrum;
- Het wijkcentrum organiseert hoogwaardige activiteiten geleid door (cultuur)professionals;
- In het wijkcentrum wordt veel aandacht besteed aan de verbinding tussen bewoners.

1. Inleiding

De maatschappij individualiseert. Dit betekent dat mensen minder sociale contacten hebben waardoor sociaal isolement vaker voorkomt (Het college van B & W Lelystad, 2009). Terwijl vroeger buurthuizen en wijkcentra belangrijke ontmoetingsplekken waren in wijken, waar sociaal isolement werd tegengegaan en participatie werd aangemoedigd, worden sinds de jaren '90 in Nederland veel wijkcentra wegbezuinigd (Vosskühler, 2012). Wijkcentra zijn publieke plekken waar bewoners ontspannen en op hun eigen voorwaarden aanhaken bij de publieke zaak. Ze vormen ook wel de 'humuslaag' voor onze democratie. In *Palaces for the People* omschrijft Eric Klinenberg wat er in wijkcentra gebeurt: 'Er ontstaan gemeenschappen'. En in sterke gemeenschappen zijn mensen gezonder, daalt criminaliteit, bloeit de economie op en wordt tolerantie de norm (Van den Berg & Jeuring, 2022).

Maar deze ontmoetingsplekken verdwijnen, meestal door vastgoed keuzes van de Gemeente.

Zo ook in de Oosterparkwijk in Groningen. Deze wijk werd in het begin van de vorige eeuw gebouwd aan de oostkant van het centrum van Groningen (CJ2, n.d.). In die tijd werd ook het Treslinghuis neergezet; een verzorgingstehuis voor de armen, 'het armenhoes' in de volksmond genaamd (Wijkkrant Oosterparkwijk, 2018, p. 1). De naam Tresling werd in 1959 gegeven en komt van de Groningse advocaat Tjalling Tresling, die zich inzette voor maatschappelijk minderbedeelden (Werkgroep ONS, 2012). In 2005 kocht woningbouwcorporatie Nijestee het gebouw op en gaf het een maatschappelijke bestemming: er werden jongerenwoningen gerealiseerd en Stichting Wing kreeg onderdak. Ook werden er activiteiten voor wijkbewoners georganiseerd en zo werd de eerste stap naar een wijkcentrum gezet. Na het faillissement van Stichting Wing nam Stichting WerkPro het over. Het pand werd gemoderniseerd om als centraal punt in de wijk breed dienstverlening te kunnen bieden (Focus Groningen, 2013). Het Treslinghuis werd een wijkcentrum dat een werkplek bood aan meer dan 80 wijkbewoners; ze werkten mee in het restaurant, achter de balie, in de schoonmaak, in de zalenverhuur, het organiseren van activiteiten of als buurtconciërge. Ook werd er veel samengewerkt met andere initiatieven uit de wijk zoals Toentje of Saame om bewoners die in regulier werk buiten de boot vielen toch een veilige werkplek te kunnen bieden. Wat bijzonder is, is dat het Treslinghuis nooit is opgenomen in de accommodatienota, waardoor het geen subsidie kreeg.

(Bewonersorganisatie Oosterpark, Jongerenorganisatie Oosterpark, et al., 2017). Het Treslinghuis werd in 2018 gesloopt om plaats te maken voor woningen en een school, wat veel onrust veroorzaakt in de wijk (Gemeente Groningen, 2018b). De wijk verloor hiermee een centrale plek waar mensen elkaar konden ontmoeten (Wijkkrant Oosterpark, 2017, p. 4). Zie voor meer achtergrondinformatie over de Oosterparkwijk bijlage 9.

Sinds de sloop van het Treslinghuis zijn bewoners en professionals uit de wijk aan de slag gegaan met een plan voor een nieuw wijkcentrum. Er zijn drie belangrijke onderzoeken gedaan naar de mogelijkheden van een wijkcentrum in de Oosterparkwijk. Zo deden NOHNIK architecture and landscapes, Stadkwadraat B.V. en Bureau HHM en BeweegStrateeg in 2018 een haalbaarheidsonderzoek over het verwezenlijken van een nieuw wijkcentrum in de oude Siebe Jan Boumaschool in de Oosterparkwijk in opdracht van de Gemeente Groningen

(Gemeente Groningen, 2018, p. 2). Daarnaast maakte een werkgroep met professionals uit de Oosterparkwijk een plan voor het wijkcentrum (Bewonersorganisatie et al., 2017) en deed de Stichting Buurtaccommodaties en Activiteiten Oosterparkwijk een behoefteonderzoek onder de bewoners en schreef een missie en een visie voor het wijkcentrum (2021).

In april 2022 werd de oude Siebe Jan Boumaschool officieel benoemd als het nieuwe wijkcentrum van de Oosterparkwijk. In elk van de drie documenten wordt de sociale impact die het wijkcentrum zou kunnen hebben op de wijk en haar bewoners beschreven. Er wordt gesproken over de sociale cohesie die een wijkcentrum kan creëren tussen bewoners (Gemeente Groningen, 2018) en hoe een plek die als ‘thuis’ voelt de leefbaarheid in de wijk kan vergroten (Bewonersorganisatie et al., 2017).

De Stichting Buurtaccommodaties en Activiteiten Oosterparkwijk deed een behoefteonderzoek onder meer dan 150 bewoners uit de wijk, en formuleerden ze een missie en een visie in hun Activiteitenplan (Stichting Buurtaccommodaties en Activiteiten Oosterparkwijk, 2021). De visie van het wijkcentrum is kort maar krachtig:

“Thuis... bij Van Houten”

De missie van het wijkcentrum heeft eenzelfde strekking:

“[...] Zo wordt bij Van Houten als nieuwe buurtaccommodatie het bruisende hart van de wijk, waar elke Oosterparker zich thuis voelt”.

Alle drie de documenten beschrijven dit gevoel van sociale cohesie, sociale veiligheid en het thuisgevoel. Precies zoals Eric Klinenberg in zijn boek *Palaces for the People* beschrijft: ‘Een plek waar mensen makkelijk naar binnen gaan, zich kunnen verbinden met andere bewoners en zich thuis voelen’ (Klinenberg, 2018). Echter beschrijft geen van de drie documenten hoe dit ‘thuisgevoel’ kan worden gecreëerd en dat is precies waar dit onderzoek op door gaat.

Tegelijkertijd is er in het culturele onderzoeksveld ook een interessante trend gaande. Er is steeds meer aandacht voor de positieve werking van cultuur op de sociale cohesie in wijken. Steeds meer beleidsmakers, woningcorporaties en welzijnsinstellingen erkennen de mogelijk positieve impact van kunst en cultuur op aandachtswijken en hun bewoners. Ook onderzoek laat zien dat kunst en cultuur bijdragen aan het herstellend vermogen van deze wijken (Brouwer 2007). Ze hebben impact op het individuele en gemeenschappelijke niveau (Stern & Seifert, 2000).

Cultuur kan dus zorgen voor sociale cohesie in een wijk, en mede om die reden werd afgelopen jaren in Groningen de theaterorganisatie De Wijk De Wereld ingezet. Bij de Wijk De Wereld verbindt een club van professionele theatermakers ieder jaar zich met een wijk in Groningen. Ze staan aandachtig stil bij wat en wie er leeft in de wijk, brengen de buurt bij elkaar en laten vervolgens samen met de wijk van zich horen in de Stadsschouwburg. Alle ervaringen en persoonlijke verhalen worden door wijkbewoners met de rest van de stad gedeeld in een voorstelling vol theater, muziek, dans en alles daartussen (De Wijk De Wereld, 2022). Mede door projecten zoals De Wijk De Wereld wordt er getracht de verschillende bevolkingsgroepen in één wijk wat meer te mengen. In 2022 nam De Wijk De Wereld haar intrek in de

Oosterparkwijk, en deed ik - als onderzoeker - een Masterstage bij de organisatie. De Wijk De Wereld had haar kantoor in het nieuwe wijkcentrum en doordat ik daar wekelijks te vinden was bemerkte ik de uitdaging die het wijkcentrum voor haar kiezen kreeg in het aantrekken van bewoners en het toegankelijk maken van het gebouw voor iedereen. Want zoals Buurtwjs het ook benoemt: 'Bewoners aantrekken en zich thuis laten voelen gaat niet vanzelf, dat is hard werken' (2016).

In deze masterscriptie wordt onderzocht hoe cultuurparticipatie kan helpen een thuisgevoel te creëren in een wijkcentrum. Kan de inzet van cultuur het wijkcentrum helpen om de bezoekers zich meer thuis te voelen? En wat vinden bewoners en professionals uit de wijk dat daarvoor nodig is? De hoofdvraag van dit onderzoek luidt dan ook als volgt:

“Welke factoren zorgen er volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk voor dat cultuurparticipatie een thuisgevoel kan creëren in het wijkcentrum bij Van Houten?”

Omdat het bij deze hoofdvraag gaat om de mening en visie van de bewoners en de professionals uit de Oosterparkwijk, is dit een kwalitatief onderzoek. Deze hoofdvraag wordt opgedeeld in twee thema's: het thuisgevoel en cultuurparticipatie. Beide vragen hebben deelvragen die uiteindelijk de hoofdvraag van dit onderzoek beantwoorden:

Het thuisgevoel

- Wat zijn factoren voor een thuisgevoel in het wijkcentrum in de Oosterparkwijk volgens bewoners en professionals uit de wijk?
 - Welke factoren van fysieke toegankelijkheid hebben invloed op het thuisgevoel volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk?
 - Welke factoren van sociale toegankelijkheid hebben invloed op het thuisgevoel volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk?

Cultuurparticipatie

- Wat zijn factoren voor cultuurparticipatie in het wijkcentrum volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk?
 - Wat zijn culturele praktijken in de Oosterparkwijk volgens bewoners en professionals uit de wijk?

Om deze meningen en visies te verzamelen worden er twee focusgroepen, drie diepte-interviews en een beeldend interview (waarover meer in hoofdstuk 3: de methode) georganiseerd. Omdat er nog weinig tot geen onderzoek gedaan is naar de invloed van cultuurparticipatie op het thuisgevoel en dit onderzoek wordt gedaan in een periode dat er nog vrij weinig culturele activiteiten waren in het wijkcentrum, is ervoor gekozen om de twee thema's eerst los te onderzoeken en vervolgens de factoren die daaruit komen met elkaar te vergelijken. Deze masterscriptie zal er daardoor als volgt uit komen te zien. De twee thema's (het thuisgevoel en cultuurparticipatie) worden in het theoretische kader eerst los onderzocht. In Hoofdstuk 1 worden factoren van het thuisgevoel uit studies uit zowel het sociologisch, psychologisch en stedenbouwkundig vakgebied onderzocht en met elkaar vergeleken. Daarna, in Hoofdstuk 2, wordt de definitie, impact en werking van cultuurparticipatie volgens studies uit

het culturele vakgebied belicht. Alle twee de thema's worden ook gelinkt aan wijkcentra: hoe zit het met het thuisgevoel in een wijkcentrum en hoe werkt cultuurparticipatie in een wijkcentrum? Dan, in hoofdstuk 3, wordt de methode beschreven. Hier wordt dieper ingegaan op de manier waarop dit onderzoek wordt gedaan en hoe de resultaten geanalyseerd worden.

In hoofdstuk 4 worden de resultaten uit de focusgroepen, diepte-interviews en het beeldende interview getoond, waarna in hoofdstuk 5, de conclusie, de resultaten worden gekoppeld aan het theoretische kader. Welke resultaten komen overeen met de theorie en welke totaal niet? In de discussie, hoofdstuk 6, worden de resultaten van de twee losse thema's naast elkaar gehouden en geïnterpreteerd. Welke factoren van het thuisgevoel en de cultuurparticipatie komen overeen? Deze uitkomsten worden in een bredere context geplaatst. In dit hoofdstuk worden de resultaten ook gekoppeld aan recente studies en worden aanbevelingen gedaan voor verder onderzoeken.

Aan het einde van deze scriptie zullen er een aantal factoren naar voren komen die volgens de bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk ervoor zorgen dat cultuurparticipatie het thuisgevoel in een wijkcentrum kan bevorderen. Zodat iedereen... zich thuis voelt bij Van Houten!

2. Theoretisch kader

2.1 Het thuisgevoel

Dit eerste hoofdstuk bestaat uit vier paragrafen. Ten eerste wordt de definitie van het thuisgevoel onderzocht aan de hand van recente literatuur. Ten tweede wordt de impact van een thuisgevoel in een wijkcentrum onderzocht. Wat doet het met bezoekers wanneer ze zich thuis voelen in een wijkcentrum? In de derde paragraaf worden de factoren die een thuisgevoel maken onderzocht aan de hand van studies uit drie vakgebieden: de sociologie, de psychologie en de stedenbouwkunde. Als laatste wordt het thuisgevoel in de context van een wijkcentrum geplaatst. Welke factoren zijn er nodig om een thuisgevoel te creëren in een wijkcentrum volgens recente onderzoeken?

2.1.1 Definitie

Menig onderzoeker heeft de hoop laten varen om tot een eenduidig begrip van 'het thuisgevoel' te komen. Zo noemt Duyvendak (2009) de emotie 'speechless' of 'silent' omdat het een begrip is dat moeilijk te verwoorden is door individuen, Coppieters noemt de emotie te abstract om in woorden uit te drukken (2018). Echter zijn er wel veel ideeën van onderzoekers over de factoren die een thuisgevoel opwekken. In de volgende paragraaf worden deze factoren belicht. Bij het zoeken naar een definitie van 'thuisgevoel' op de website van het 'Groot Woordenboek der Nederlandse taal', Van Dale (2019), wordt geen omschrijving gevonden voor het begrip. Ook op de website van Prisma wordt wederom geen omschrijving gevonden (Prisma, 2017). Dat is mogelijk te verklaren doordat 'thuisgevoel' geen eenduidig begrip is, waardoor het niet te vatten is in een begripsomschrijving. Voor het begrip 'thuis' wordt echter wel een definitie gevonden in beide woordenboeken (zie figuur 1 en 2) (Van Dale, 2019; Prisma, 2017) Zoals in de definitie van Van Dale (2019) naar voren komt, is een 'thuis' een plaats waar iemand woont. Het woordenboek Prisma (2017) voegt daaraan toe dat een 'thuis' een plaats is waar iemand zich goed voelt (Verreth, 2019).

2.1.2 De impact

Door het wegvallen van verschillende gemeenschappen en het ontbreken van een samenleving waarin je plaats duidelijk is, is het niet voor iedereen even gemakkelijk om zich vandaag de dag thuis te voelen (Van de Kamp & Welschen, 2019). Van Ewijk, bijzonder hoogleraar aan de Universiteit voor Humanistiek, stelt dat dit 'thuisgevoel' onder druk staat door de opkomende mobiliteit van goederen, informatie en mensen in het kader van de globalisering (Mol-Bijl, 2015). Ondanks deze toenemende druk op een van onze basisbehoeften wordt er in Nederland vrij weinig onderzoek naar gedaan. Duyvendak, hoogleraar sociologie aan de Universiteit van Amsterdam, is een van de weinigen en doet sinds 2007 onderzoek naar thuisvoelen. Hij wijdt het gebrek aan onderzoek aan het feit dat thuisvoelen een 'stille' emotie is die niet in het hokje

past van emoties die - volgens de gangbare opvatting van psychologen - er zijn om een mens tot actie aan te zetten. Duyvendak pleit voor het serieus nemen van deze stille emotie, want, zo stelt hij:

“Als je er “niet” voor zet, krijg je namelijk iets wat heel heftig is en wat mensen wél goed kunnen verwoorden. Thuisvoelen is gewoon een existentiële behoefte. Ik vermoed dat we het iedere dag wel even nodig hebben. Iets wat we ons pas realiseren als het gevoel ontbreekt” (Pek, 2015)

Ook andere onderzoekers stellen dat thuisvoelen een emotie is die essentieel is voor het mens-zijn. Hagerty en Patusky (1995) constateren dat er een duidelijke positieve samenhang zichtbaar is tussen je thuis voelen en geestelijke en lichamelijke gezondheid en dat er een negatief verband te zien is met geestelijke ziektes zoals depressie. Daarnaast toont onderzoek van Scannell en Gifford (2017) aan dat wanneer een mens zich ergens thuis voelt, er verschillende psychologische voordelen optreden. De voordelen van thuisgevoel die benoemd worden zijn: positieve herinneringen, het gevoel erbij te horen, ontspanning, positieve emoties, de ondersteuning van de plaats aan het uitvoeren van activiteiten, comfort en veiligheid, persoonlijke groei, vrijheid, entertainment, verbinding met de natuur, praktische voordelen en privacy.

2.1.3 Factoren van het thuisgevoel

In deze paragraaf worden drie onderzoeken over de factoren die het thuisgevoel bevorderen bestudeerd, elk vanuit een ander perspectief. Het eerste onderzoek is beschreven vanuit een sociologisch perspectief: *The Politics of Home* door Duyvendak (2011). De tweede is een bron uit de psychologie, namelijk *Thuis op de buurtwerkplaats* door Stadspsycholoog van der Ham (2016). De derde is een stedenbouwkundig onderzoek door Van Balken en Staal (2020): *The Urban Language of Belonging: de stedelijke taal van je thuis voelen*.

Sociologisch perspectief

Duyvendak stelt dat wanneer we ons ergens thuis willen voelen, het van belang is dat we ons daar vertrouwd voelen. Echter, je ergens vertrouwd voelen is niet voldoende om een thuisgevoel te creëren. We kunnen een grote mate van familiariteit ervaren zonder ons ergens thuis te voelen. Duyvendak onderscheidt hierin twee begrippen, namelijk: ‘haven’ en ‘heaven’ waarin ‘Haven’ refereert aan een veilige, comfortabele en voorspelbare plek waar mensen zich op hun gemak voelen. ‘Heaven’ refereert aan de situatie waarin je ‘jezelf’ kan zijn, je verbonden bent met gelijkgestemden en je favoriete activiteiten kunt ontplooiën (Duyvendak, 2009).

Toch kan het thuisgevoel ook een uitsluitend gevoel teweegbrengen. Zo stelt Duyvendak:

“Ook het bij voetbalwedstrijden oranje kleuren van een hele straat kun je zien als een manier om anderen te laten weten: dit is óns thuis. Dat geeft een deel van de bewoners een goed gevoel, maar anderen vinden het juist onprettig. Zeker in gemengde wijken kan dat een probleem worden. Want thuis voelen is in wezen een uitsluitende emotie. Hoe meer jij het jezelf thuis maakt, hoe sterker je anderen buitensluit” (Pek, 2015).

Volgens Duyvendak is hier in de privésfeer ruimte voor, maar in de openbare ruimten kan dit problemen opleveren. Hij pleit daarom voor een lichte opvatting van het begrip 'thuis' in de openbare ruimtes, wat ingaat tegen de trend om straten en pleinen in te richten zodat mensen zich er 'thuis' voelen (Hoexum, 2019). Volgens Duyvendak zou een openbare ruimte een plek moeten zijn waar mensen zich nooit te diepgaand emotioneel aan verslingeren, omdat die plek per definitie van en voor 'de anderen' is. "Juist omdat niemand zich helemaal verslingert aan een bepaalde publieke plek, en dus niemand zich er helemaal thuis voelt, kunnen veel verschillende mensen zich er een beetje thuis voelen" (Ibid.). Nog een opvallende opinie uit Duyvendak's onderzoek is dat goede openbaar vervoersverbindingen helpen in het creëren van een thuisgevoel. Hij stelt dat er een verband bestaat tussen het gemak waarmee je een plek kunt verlaten en je tevredenheid met die plek (Pek, 2015).

Psychologisch perspectief

Sander van der Ham, stadpsycholoog in Amsterdam beschrijft in zijn essay *Thuis op de buurtwerkplaats* zijn kijk op het thuisgevoel aan de hand van voorbeelden van een buurtwerkplaats in Amsterdam-West. Volgens hem zijn er vier factoren voor het thuisgevoel, namelijk de plek, het netwerk, tradities en routines en de organisatie (van der Ham, 2016). De plek definieert hij als een plek waar mensen (emotionele) waarde aan hechten. Hierbij is controle een belangrijk begrip, want zo stelt Van der Ham: 'een belangrijke voorwaarde voor het thuisgevoel is dat een persoon een bepaalde mate van controle ervaart op een plek. Controle in de zin dat het mogelijk is zelf te bepalen hoe de plek eruitziet of dat het mogelijk is om zelf of samen met anderen 'regels' te maken. Net als Duyvendak stelt van der Ham dat dit in het privé domein makkelijk is, en op gedeelde publieke plekken een stuk lastiger, maar niet onmogelijk.

Het netwerk wordt gedefinieerd door het gevoel ergens bij te horen en mee te kunnen praten, denken en doen. Wanneer het netwerk ontbreekt dan valt volgens Van der Ham het thuisgevoel weg. 'Routine en tradities' vormen ook een van de factoren die de stadpsycholoog noemt. Mensen ontwikkelen ze zowel persoonlijk als gezamenlijk op de plek waar ze wonen. Ze kunnen variëren van een persoonlijk ochtendritueel tot buurtfeesten. Van der Ham zegt hierover: 'Menging van mensen met verschillende leefstijlen en interesses kan goed werken, wanneer de voorwaarden worden geschapen waarop mensen elkaar tegen kunnen komen. Deze voorwaarden liggen in de verbindende kracht van routines & tradities' (Van der Ham, 2016). Als laatste is de organisatie ook een belangrijke factor voor het thuisgevoel. Het thuisgevoel vraagt om een vorm van gezamenlijke organisatie, waarbij de juiste voorwaarden worden gecreëerd waarbinnen mensen hun eigen en gezamenlijke thuisgevoel kunnen ontwikkelen. Van der Ham constateert: 'thuisgevoel is een gedeelde verantwoordelijkheid'.

Dit sluit aan op wat Duyvendak schrijft over thuis voelen als uitsluitende emotie. Van der Ham sluit hierop aan met het statement dat een thuisgevoel ook bijzonder discriminerend kan zijn. 'Een plek waar iemand of een groep zich thuis voelt, is tegelijkertijd een plek waar een ander of een andere groep zich niet thuis voelt, of simpelweg niet welkom is' (Van der Ham, 2016).

Stedenbouwkundig perspectief

In 'The Urban Language of Belonging; De stedelijke taal van je thuis voelen' uit 2020 beschrijven Van Balken en Staal zes factoren die bijdragen aan het creëren van een thuisgevoel.

De eerste factor is sociale verbondenheid: er is mogelijkheid tot ontmoeting, samenhang en activiteiten op straat. Onderzoek van Kremer, Parys & Verplanke (2019) toont aan dat hoe vaker en langer mensen samenkomen, hoe meer relaties er gevormd worden en hoe sterker deze zullen zijn. Volgens Van Balken en Staal kan een thuisgevoel worden gecreëerd door het stimuleren van samenkomsten, bijvoorbeeld door fysiek laagdrempelige plekken te ontwerpen.

De tweede factor is voorspelbaarheid: het eenvoudig kunnen oriënteren op een heldere, voorspelbare openbare ruimte helpt mensen om zich thuis te voelen. Het kennen van de omgeving en de mensen draagt daaraan bij, net zoals het uit kunnen voeren van de dagelijkse routines zonder verrassingen en omwegen (Van Balken, Staal, 2020: 22).

De derde factor is personalisatie: Van Balken en Staal definiëren dit als: het je kunnen onderscheiden door het toe-eigenen of aanpassen van de openbare ruimte of je privé domein. Hierdoor wordt een omgeving onbetwistbaar van jou, heb je de mogelijkheid om te doen wat je zelf wil en krijg je een gevoel van controle (Terkenli, 2020). Dit is waar Duyvendak en Van der Ham ook over schreven, maar dan als een negatief effect van het thuisgevoel. Van Balken en Staal noemen deze negatieve kant niet, al noemen ze wel het feit dat mensen behoefte hebben aan genoeg persoonlijke ruimte in een publieke ruimte, wat kan worden meegenomen in het ontwerp van een straat of een plein (Van Balken, Staal, 2020: p. 25).

De vierde factor is geborgenheid: dit zijn intieme en begrensde ruimten die zorgen voor een gevoel van bescherming en privacy (Ibid.: p. 26).

De vijfde factor is leefstijl en cultuur: dit betekent het kunnen uitoefenen van tradities en evenementen. De mogelijkheid om persoonsgebonden routines uit te voeren en de vrijheid hebben om jezelf te ontwikkelen en te uiten als individu en als gemeenschap zijn belangrijke kenmerken van het thuisgevoel. Ook Van Ham schrijft over tradities en routine, als een mogelijkheid tot laagdrempelige ontmoetingen (Van Ham, 2016).

De laatste factor van Balken en Staal is de '*walkability*': hiermee bedoelen ze gebieden die gebruiksvriendelijk zijn voor de voetganger. Interessant is dat Duyvendak eenzelfde soort factor noemt; hij noemt het gemak. Van Balken en Staal halen een onderzoek van Nady aan (*What Makes Public Places "Ours"?*, z.d.). Hij zegt dat '*walkability*' niet alleen zou helpen bij het realiseren van een bepaalde mate van comfort maar ook bij de creatie van een sterker gevoel van gemeenschap.

Overeenkomsten

In deze paragraaf is dieper ingegaan op de factoren die een thuisgevoel kunnen opwekken. Drie bronnen uit drie verschillende vakgebieden - sociologie, psychologie en stedenbouwkunde - zijn belicht. Hierin vallen zeven overeenkomsten tussen de drie bronnen op:

1. **Toegankelijkheid** is een verrassende overeenkomst tussen Duyvendak en Van Balken en Staal. Goede openbaarvervoers verbindingen (Duyvendak) en '*walkability*' (Van Balken en Staal) leiden tot een groter thuisgevoel.

2. **Tradities en routines** worden zowel door Van der Ham als door Van Balken en Staal genoemd. Volgens de twee onderzoeken kunnen terugkerende evenementen leiden tot ontmoetingen en een gevoel van gemeenschap, wat een thuisgevoel creëert.
3. Terugkerende evenementen hebben een **voorspelbaar** karakter, wat door alle drie de bronnen wordt gekenmerkt als een factor voor het thuisgevoel.
4. Zowel Duyvendak als van Balken en Staal noemen 'mogelijkheid tot jezelf en je gemeenschap **ontplooiën**' als een factor voor het thuisgevoel
5. Alle drie de bronnen noemen **verbinding** als één van de belangrijkste factoren van het thuisgevoel: zowel verbinding met de mensen als met de plek.
6. **Controle** is een woord dat in van Ham en van Balken & Staal terugkomt. Controle hebben op een omgeving of organisatie leidt tot een groter thuisgevoel.
7. Zowel Duyvendak als Van der Ham noemen thuisvoelen een **uitsluitende emotie**. Thuisvoelen betekent volgens hen controle en invloed hebben op de ruimte, de ruimte naar de hand zetten, waardoor anderen zich er minder thuis voelen. Duyvendak pleit daarom voor een lichtere vorm van thuis voelen in de openbare ruimte, terwijl Van der Ham constateert dat - met behulp van een goede organisatie en veel communicatie - een plek creëren waar iedereen zich thuis voelt wel mogelijk is. Van Balken en Staal erkennen wel dat mensen persoonlijke ruimte nodig hebben, maar bespreken het concept van uitsluiten niet.

In de vorige paragrafen zijn de definitie en de verschillende factoren van het thuisgevoel onderzocht. In de volgende paragraaf wordt onderzocht hoe zo'n thuisgevoel in een wijkcentrum tot stand kan komen volgens onderzoek.

2.1.4 Het thuisgevoel in een wijkcentrum

De laatste jaren is er veel onderzoek gedaan naar publieke ruimtes die een gevoel van thuis opwekken. Een wijkcentrum kan zo'n ruimte zijn. Het is vaak een openbaar gebouw met een sociale en culturele programmering voor iedereen (Woorden.org, z.d.). Zoals in de inleiding is beschreven, wordt er in de Oosterparkwijk in Groningen een nieuw wijkcentrum opgezet. In het Activiteitenplan van bij Van Houten (Stichting Buurtaccommodaties en Activiteiten Oosterparkwijk, 2021) wordt de missie van het wijkcentrum beschreven: *'Thuis.... Bij Van Houten'* en *'Iedere Oosterparker voelt zich thuis.... Bij Van Houten'*. De organisatie wil dus graag een plek vormen waarin iedere Oosterparker zich thuis kan voelen. Maar hoe kan een wijkcentrum dat bewerkstelligen?

De werking van een thuisgevoel in een wijkcentrum

In zijn boek *The Great Good Place* (1999) beschrijft Ray Oldenburg een aantal voorwaarden voor 'third places', plekken waar mensen naast hun huis en werk graag zijn. Hij zegt hierover:

"De plek moet goedkoop of zelfs gratis toegankelijk zijn. Er is betaalbaar eten en drinken en iedereen is er welkom, de plek voelt gastvrij en comfortabel. De plek is makkelijk te bereiken,

het liefst op loopafstand en je komt zowel bekenden als nieuwe vrienden tegen” (Oldenburg, 1999)

Deze ‘third places’ zijn, als zijn woorden hierboven in acht worden genomen, vooral heel toegankelijk op veel gebieden: op fysieke afstand, op financieel gebied en op sociaal gebied. Deze toegankelijkheid kwam in de vorige paragraaf ook al terug, wat Duyvendak ‘gemakkelijkheid’ noemt (Duyvendak, 2009) en Van Balken en Staal ‘walkability’ noemen (Van Balken, Staal, 2020). In deze paragraaf wordt uitgezocht hoe een wijkcentrum een gevoel van ‘thuis’ kan bewerkstelligen aan de hand van het concept toegankelijkheid.

Over toegankelijkheid wordt veel geschreven en onderzoek naar gedaan, in verschillende vakgebieden. Zo zijn er veel studies over toegankelijkheid in de zorg- en welzijnssector zoals *Toegankelijkheid in divers perspectief* door Welschen, Lucas *et al.* uit 2020 of in het sociaal-geografische onderzoeksveld zoals *De Leeftijdsvriendelijke Wijk* door Doornbos en Rauws uit 2018. Daaruit komt voort dat er ook verschillende definities worden gehanteerd van het begrip toegankelijkheid. Zo kan toegankelijkheid bereikbaarheid betekenen (Encyclo, n.d.), de mate waarin het mogelijk is tot iets toegang te krijgen. Of begrijpbaar en bruikbaar wordt ook genoemd, de mate waarin iets te begrijpen is en past bij de leefwereld van de persoon (Boomstra & Wennink, 2003, p. 13). Openheid wordt ook genoemd als betekenis van toegankelijkheid. Dat is de mate waarin iets duidelijk en transparant is en makkelijk is om te leren kennen (Stichting Meo, 2021).

De term toegankelijkheid komt al jarenlang steevast voor in beleidsdocumenten. Sinds 2016 is er zelfs een VN-verdrag getekend door Nederland waarin toegankelijkheid centraal staat: Fysieke en Sociale toegankelijkheid (Stichting Meo, 2021). Dit verdrag bepaalt dat elke organisatie moet werken aan het creëren van toegankelijkheid. In dit VN-verdrag wordt er dus rekening gehouden met twee soorten toegankelijkheid: fysiek en sociaal. Deze benadering wordt in veel onderzoeken gehanteerd, bijvoorbeeld als het gaat om de ervaring van een persoon bij het binnengaan van een gebouw. De fysieke toegankelijkheid is hierin ‘de eigenschap van buitenruimten, gebouwen en woningen die maakt dat mensen er kunnen doen wat ze volgens de bestemming moeten kunnen doen’ (Wijk, 1995). De sociale toegankelijkheid ‘heeft betrekking op de gastvrijheid van een instelling, en het belang van duidelijke en eenvoudig te verkrijgen informatie’ (Erfgoed Brabant Academie, n.d.). Dit slaat terug op nummer 2 tot en met 6 van de zeven overeenkomsten uit de vorige paragraaf: tradities en routines, voorspelbaarheid, ontplooiing, verbinding en controle. In deze paragraaf over toegankelijkheid wordt de term op twee manieren bestudeerd: vanuit de fysieke ervaring en vanuit de sociale ervaring. Deze zullen worden gekoppeld aan bronnen uit de cultuursector, zoals studies uit musea en culturele centra, om zo alvast de koppeling te maken naar de tweede helft van dit theoretische kader: cultuurparticipatie..

Fysieke toegankelijkheid in een wijkcentrum

Sinds het bekrachtigen van het VN verdrag ‘Handicap en de invoering van de Code Diversiteit & Inclusie’ door Nederland geldt in Nederland een algemene norm voor toegankelijkheid op basis van gelijkheid (Van der Leden, 2021). Waarbij er vroeger werd gesproken over de ‘integratie’ van mensen met een beperking en er werd gewerkt aan de wijze waarop het individu zich

aanpast aan zijn/haar/hun omgeving verschuift nu de focus naar inclusie. Bij inclusie wordt er gekeken naar hoe de omgeving kan worden aangepast aan het individu. Er wordt gewerkt naar een oplossing die zo veel mogelijk voor iedereen van toepassing kan zijn (Bartimeus, 2022). In Nederland hebben circa 2,3 miljoen mensen van 19 jaar en ouder een fysieke beperking (Ministerie van BZK, 2019, p. 4). Dit is heel breed bekeken: het kan gaan om blinde of slechtziende mensen, doof of slechthorend, mensen die gebruikmaken van een rolstoel, mensen die slecht ter been zijn of mensen met een assistentiehond (Ongehinderd, 2015). Er zijn de laatste jaren veel toolkits voor organisaties ontwikkeld die fysieke toegankelijkheid concreet en toepasbaar maken, zoals de toolkit van Wouter Schelvis: *Museum Open u* uit 2017 (Schelvis, 2017, p. 25). Schelvis benoemt vijf categorieën - buiten het gebouw, in het gebouw, trappen, visuele informatie en auditieve informatie- om fysieke toegankelijkheid mogelijk te maken. Omdat de aanwijzingen uit de toolkits veel concrete informatie geven over het concept 'fysieke toegankelijkheid' wordt in deze paragraaf de toolkit van Schelvis als voorbeeld genomen en per categorie bestudeerd. De keuze voor Schelvis' toolkit is voordehandliggend in dit onderzoek omdat deze toolkit een duidelijke verbinding maakt met de cultuursector, wat weer van pas komt in de tweede helft van dit theoretische kader.

Buiten het gebouw

Volgens Schelvis zijn er buiten het gebouw drie plekken heel belangrijk als het gaat om toegankelijkheid. Dit zijn de parkeerplek, de weg naar de ingang en de entree. Het gaat dan vooral om afmetingen en duidelijke informatievoorziening, wat in het eerder genoemde verdrag staat opgetekend (Boekman, 2021). Zo moet de parkeerplaats duidelijk gemarkeerd zijn in blauw, minimaal 3,50 meter breed en 5 meter lang. Het pad naar de ingang moet verhard, vlak, solide, aaneengesloten en slipvrij zijn en minimaal 150 cm breed zijn. De entree is goed aangegeven, zonder drempel en een minimale breedte van 100 cm (Schelvis, 2017).

Binnen het gebouw

Ook wanneer de bezoeker het gebouw binnen treedt zijn er volgens Schelvis belangrijke punten als het gaat om fysieke toegankelijkheid. In de hal bestaat een eventuele balie uit twee hoogtes zodat bezoekers zowel staand als zittend geholpen kunnen worden. Het lage gedeelte is volgens de wet uit 2017 80 cm hoog. De balie moet goed gemarkeerd worden en belangrijke informatie wordt op informatieborden weergegeven, zodat dit ook gelezen kan worden door slechtzienden. De ruimte heeft een goede akoestiek met weinig galm zodat iedereen goed verstaanbaar is. Er is een aangepast toilet met brede ingang en een verzorgingstafel voor baby's (Schelvis, 2017, p. 20).

Trappen

Bij trappen is een verhoogd contrast belangrijk volgens Schelvis. Contrast aanbrengen kan door kleur: witte strepen op een donkere trap of zwarte strepen op een lichte trap of door textuur zoals bijvoorbeeld ribbels. Daarnaast is goede verlichting bij trappen heel belangrijk (Schelvis, 2017, p. 26).

Visuele informatie

Volgens Schelvis is een ruimte die rust uitstraalt fijn voor iedereen; met of zonder fysieke

beperking. En ruimte straalt rust uit als er heldere en concrete informatie wordt gedeeld op een overzichtelijke manier. Brochures en informatiepanelen kunnen daarbij van grote waarde zijn. Ook een overzichtelijke website met daarop de toegankelijkheid van het gebouw is handig voor mensen met een beperking, zodat ze zich voorafgaand aan hun bezoek zich kunnen voorbereiden.

De bewegwijzering in een gebouw zorgt ervoor dat mensen eenvoudig hun weg kunnen vinden. Het voorkomt onzekerheid bij de bezoeker en zorgt ervoor dat het museum een degelijke en betrouwbare uitstraling heeft. Zeker voor mensen met een auditieve beperking voor wie het lastig is om informatie te vragen, of voor anderstaligen is bewegwijzering noodzakelijk. Daarbij is het gebruik van pictogrammen aan te raden met daarbij een eenvoudig lettertype in de juiste kleurstelling (zie voor een voorbeeld van Schelvis in bijlage 8) (Schelvis, 2017, p. 34).

Auditieve informatie

Geluid kan zowel een positieve als een negatieve bijdrage leveren volgens Schelvis. Geluiden zoals bijvoorbeeld een roltrap, een rateltikker (bij een stoplicht) of een fontein kunnen de oriëntatie vergemakkelijken voor blinden en slechtzienden maar ook voor personen met een auditieve beperking. Geluid werkt echter negatief als het 'lawaaï' is en andere gewenste geluiden vervormd of blokkeert. Auditieve (gesproken) informatie is echter voor iedereen een meerwaarde. Denk aan het omroepen van informatie in een winkel of begeleiding door een gids (Schelvis, 2017, p. 39).

In deze paragraaf is de fysieke toegankelijkheid onderzocht aan de hand van een toolkit voor musea, geschreven door Schelvis in 2017. Hierin blijken mogelijkheden te liggen voor fysieke toegankelijkheid aan de buitenkant van het gebouw, aan de binnenkant in de hal, in visuele informatie en auditieve informatie. In de volgende paragraaf wordt de sociale toegankelijkheid verder onderzocht.

Sociale toegankelijkheid in een wijkcentrum

Naast de fysieke drempels (die een organisatie kan wegnemen voor mensen met een beperking), zijn er ook veel sociale drempels. Iedere potentiële bezoeker heeft een voorgeschiedenis met daarin bepaalde ideeën over cultuur, verwachtingspatronen en onzekerheden. Pierre Bourdieus werk heeft hier raakvlakken mee. De Franse socioloog introduceerde de term 'cultureel kapitaal' voor het eerst in de jaren '80 van de vorige eeuw. Hiermee constateerde hij dat er naast financieel kapitaal nog andere vormen van vermogen aanwezig zijn. Cultureel kapitaal staat voor alle kennis, opleidingen en vaardigheden die een persoon bezit, bewust en onbewust. Het gaat om titels en certificaten maar ook om bepaalde gedragingen en manieren van kleden en praten (Baartmans, 2021). Deze gedragingen leert een kind tijdens de opvoeding en hebben er dus alles mee te maken hoe de ouders zijn opgevoed. Ouders met veel cultureel kapitaal zullen hun kinderen zelf ook meer cultureel kapitaal meegeven in de vorm van boeken en computers thuis, uitjes naar musea, hulp bij huiswerk en kennis over maatschappelijke codes (Ros, 2022). Deze kinderen zullen dus ook makkelijker het Rijksmuseum binnenstappen vanwege hun voorkennis.

Als organisatie is het goed om op de hoogte te zijn van deze onzichtbare drempels die

potentiële bezoekers kunnen ervaren. In onderzoek van Maartje Gielen en Maaïke Jongerius van het onderzoeksbureau Significant APE die ze in opdracht deden van het Ministerie, bleek dat er al heel veel bekend is over de fysieke en zintuiglijke toegankelijkheid, maar over mentale, sociale en intellectuele toegankelijkheid nog niet (Groeneboer, 2020). In de omgevingspsychologie wordt hier wel al veel onderzoek naar gedaan. Omgevingspsychologie bestudeert de uitwisseling tussen mensen en de fysieke omgeving (Gifford, 2007). Deze uitwisseling gaat twee kanten op: aan de ene kant veranderen mensen zelf omgevingen, aan de andere kant wordt hun gedrag en ervaring gestuurd door de omgeving.

Wanneer er wordt gekeken naar de mogelijkheden voor een wijkcentrum rondom sociale toegankelijkheid komen er volgens onderzoeken uit de omgevingspsychologie en ook het rapport van Schelvis uit de vorige paragraaf nog vier aspecten naar voren die belangrijk zijn. Dit zijn aansluitende programmering (Keaney, 2006), kosten (Bilo, 2020), marketing (Week van de Toegankelijkheid, 2018) en betrouwbaarheid (Zbitnew, n.d.). In de volgende kopjes zullen deze termen verder worden uitgelegd om zo een volledig beeld te geven van mogelijkheden rondom sociale toegankelijkheid in een wijkcentrum.

Aansluitende programmering

Hogeropgeleiden en veelverdieners zijn nog steeds vaker te vinden bij culturele evenementen dan anderen. Daarom is het belangrijk om de programmering aan te laten sluiten bij de bezoekers die niet vanzelfsprekend zouden komen (Keaney, 2006). Door een inclusieve programmering kan een verhoogde toegankelijkheid worden bereikt. Een inclusieve programmering is een programma dat rekening houdt met tradities, gewoontes, taboes en behoeftes van de bezoeker (Blanken et al., 2021). Zo moet het programma divers zijn: het moet verschillende leeftijdsgroepen, sociale en culturele groepen dienen. Wanneer een organisatie bijvoorbeeld een activiteit in de ochtend organiseert, worden er al veel groepen uitgesloten zoals de kinderen die op school zitten en de volwassenen die werken. Een goede tijd kiezen is daarom een fundamenteel onderdeel van een inclusieve programmering. Daarnaast is het ook belangrijk om rekening te houden met de tijd door het jaar heen. Zijn er schoolvakanties? Wanneer valt de Ramadan? Zijn er religieuze feestdagen? Een inclusieve programmering houdt rekening met de tijd van haar bezoekers en past zich er misschien wel op aan.

De kosten

De kosten van een bepaalde activiteit of van de toegang kunnen een drempel zijn voor een bezoeker om mee te doen. Wanneer inclusiviteit een belangrijk doel is van een organisatie, is het nadenken over een beleid rondom gereduceerde prijzen belangrijk. Voor iedere bezoeker geldt dat duidelijkheid rondom de prijzen van groot belang is voor de mate waarop de bezoeker de toegankelijkheid ervaart. Daarnaast zijn de kosten van koffie en thee van grote invloed op de ervaring van toegankelijkheid (Bilo, 2020).

Marketing

Sociale toegankelijkheid betekent ook dat bezoekers makkelijk aan de juiste informatie kunnen komen (Week van de Toegankelijkheid, 2018). Hoe worden potentiële bezoekers op de hoogte gehouden van de programmering en de faciliteiten? Marketing heeft ook veel te maken met de

fysieke toegankelijkheid, zoals brochures en informatieborden, zoals in de vorige paragraaf is beschreven. Duidelijkheid in informatie verspreiden geeft bezoekers een rustige en betrouwbare indruk (Schelvis, 2017, p. 25).

Communicatie

Sociale toegankelijkheid heeft veel te maken met bejegening (Week van de Toegankelijkheid, 2018). Communicatie is een groot onderdeel hiervan. Een gastvrij ontvangst betekent dat bezoekers ontvangen worden met open houding en dat ze goed te woord worden gestaan. Het trainen van de staf om met een open houding te communiceren is hierbij handig. Volgens ervaringsdeskundigen zijn er een aantal punten op het gebied van taalgebruik waar de staf op kan letten:

- Houd de zinnen kort (tussen de 15 en 20 woorden per zin) en simpel
- Gebruik liever actieve dan passieve werkwoorden
- Altijd vragen. Beter te vaak iets vragen dan ergens vanuit gaan (Zbitnew, n.d.).

In deze paragraaf zijn de fysieke en de sociale toegankelijkheid in een wijkcentrum onderzocht aan de hand van een studie van Schelvis (2017). Daaruit is gebleken dat een wijkcentrum zowel op het gebied van de fysieke omgeving als op het gebied van de sociale manieren veel kan doen om een toegankelijke sfeer neer te zetten.

2.1.5 Conclusie

In dit eerste deel van het theoretisch kader is het begrip 'thuis voelen' onderzocht. In het hoofdstuk kwamen de definitie, de impact en de factoren volgens drie theoretische perspectieven op het thuisgevoel naar voren. Daarna werd het thuisgevoel gekoppeld aan wijkcentra met de vraag: 'hoe kan een wijkcentrum een gevoel van thuis bewerkstelligen?' Het begrip 'Toegankelijkheid' werd hier gebruikt om dit tot een zekere mate uit te zoeken. Zo werd het fysieke aspect van toegankelijkheid onderzocht, waarna het sociale aspect van toegankelijkheid volgde.

Waar uit de deelconclusie over het thuisgevoel een zevental factoren kwam, werd er in de laatste paragraaf van dit hoofdstuk één van die factoren verder uitgediept omdat deze het belangrijkste is in een wijkcentrum: de toegankelijkheids factor. Concluderend is volgens onderzoek dus het volgende rijtje factoren van belang wanneer men een thuisgevoel wil creëren in een wijkcentrum: toegankelijkheid (zowel fysieke als sociale toegankelijkheid), tradities en routines, voorspelbaarheid, ontplooiing, verbinding, controle en uitsluitende emotie.

2.2 Cultuurparticipatie

Er is veel geschreven over de impact van participatie in cultuur door bijvoorbeeld Dea Vidovic & Zuvela (2018), Evert Bisschop Boele (2016), Sanne Quint (2008) en Johan Kolsteeg (2020). Waar de discussie rondom cultuurparticipatie decennia geleden ging over receptieve participatie, zoals het bezoeken van een museum of het lezen van een gedicht, richten hedendaagse onderzoekers zich steeds meer op actieve cultuurparticipatie, zoals musiceren of dansen (Vidovic & Zuvela, 2018).

In deze paragraaf wordt er dieper ingegaan op de term 'cultuurparticipatie'. Eerst wordt de definitie van cultuurparticipatie uitgelegd. Daarna volgt een kort overzicht van de definities van cultuur en de daarbij horende discussie. In de tweede paragraaf wordt de impact van cultuurparticipatie belicht, waarbij twee verschillende '*ladders of participation*' worden getoond. Als derde komen verschillende factoren van cultuurparticipatie naar voren, gevolgd door de werking van cultuurparticipatie in wijkcentra.

Deze paragraaf belicht een aantal studies die concreet uitleggen hoe cultuurparticipatie in de praktijk werkt, om zo de definitie van Van Heusden - cultuur als een vorm van betekenisgeving - te vertalen naar de praktijk. Veel studies stoppen na het geven van een theoretisch overzicht van huidige onderzoeken en wagen zich er niet aan om concrete handvatten te geven aan hoe participatie dan ook echt in de praktijk werkt. In dit hoofdstuk is getracht dit wel te doen, mede door aanwijzingen van Nina Simon, uit haar boek '*The Participatory Museum*'. Daarnaast worden in het hoofdstuk Resultaten ook de meningen van bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk gegeven over cultuurparticipatie. Zo wordt het concreet en gefocust op het wijkcentrum in de Oosterparkwijk.

2.2.1 Definitie van cultuurparticipatie

De term cultuurparticipatie heeft een lange traditie in overheidsdocumenten. Al in de United Nations Universal Declaration of Human Rights uit 1948 staat geschreven dat 'iedereen de vrijheid heeft om vrij te participeren in het culturele leven van een maatschappij' (Vidovic & Zuvela, 2018, p. 17). Het recht om deel te nemen aan de productie en receptie van cultuur noemt men 'Culturele Democratie' (Kolsteeg, 2020). Kolsteeg zegt hierover: "In een democratie is het de taak van de overheid om het recht op cultureel bewustzijn en culturele expressie van haar burgers te garanderen. Een rijk, gevarieerd en kritisch cultureel bewustzijn vormt een stevige basis voor betrokken burgerschap" (Kolsteeg, 2020).

Culturele democratie betekent dus volgens Kolsteeg het toegankelijk maken van alle cultuur voor iedereen. Dat betekent echter vaak nog steeds dat de bestaande cultuur toegankelijk wordt gemaakt. Een begrip dat hier veel mee te maken heeft is de 'democratisering van cultuur'. In 1990 hield Jan Kassies al een pleidooi voor een cultuurstelsel dat gebaseerd is op kennis van processen van culturele betekenisgeving en gedemocratiseerde smaak. Hij pleitte voor het

'serieus nemen van de oriëntaties van andere groepen' (Kassies, 1990). Tegenwoordig wordt de 'democratisering van cultuur' veel vaker genoemd. Veel minder vaak dan vroeger wordt een oordeel over kunst alleen bepaald door de kunstcriticus, het besluit van een jury of van een adviescommissie. Steeds vaker besluiten we zelf over de kwaliteit van kunst op basis van hoe het aansluit bij onze leefwereld en niet op basis van een canonieke waarde. Er is dus een verschuiving van het ene cultuurbegrip naar het andere gaande.

De betekenis van cultuurparticipatie is ook voor onderzoekers door de jaren heen veranderd, mede door de vele onderzoekers die er hun eigen betekenis aan gaven en de context waarin de term werd bediscussieerd (Kolsteeg, 2020, p. 18). De traditionele betekenis is dat participatie 'presentie' betekent; een bezoek aan een museum of een concert. Of zoals Kolsteeg het noemt: 'de consumptie van een product, dat bij een instelling 'gehaald' wordt (Kolsteeg, 2020). Wanneer men er vanuit gaat dat cultuur 'gehaald' wordt bij een instelling, is de participatie eenzijdig; de culturele instelling bepaalt de inhoud en de afnemer is passief. Het LKCA (het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst) definieert cultuurparticipatie juist als een actieve vorm van cultureel bezig zijn: "het gaat om alle vormen van actief beoefenen en artistiek ontwikkelen van of anderszins betrokken zijn bij cultuur in de vrije tijd, ofwel buiten werk of school. Receptieve deelname, zoals theaterbezoek, rekenen we daar niet toe"(LKCA, 2017, p. 18).

Er zijn dus volgens onderzoekers twee vormen van cultuurparticipatie: passieve en actieve cultuurparticipatie. Toch zijn er ook vele tussenvormen, tussen passieve en actieve cultuurparticipatie. Want hoe zou je een boekbespreking in een leesclub definiëren? Waar musiceren de actieve vorm van muziek luisteren is, zou de actieve vorm van lezen schrijven zijn, echter vergaar je door zo'n boekbespreking ook kennis en betekenis. Cultuurparticipatie, volgens Evert Bisschop Boele, is altijd actief, en is het niet per se zo dat er meer betekenis, of meer waarde, ontstaat bij producerende vormen van cultuurparticipatie dan bij meer consumptieve vormen (Bisschop Boele, 2016).

Daarnaast is er nog een kanttekening aan de begrippen passieve en actieve cultuurparticipatie. Door technologische ontwikkelingen biedt het internet een nieuwe context voor cultuurparticipatie. Democratisering van productie en consumptie van cultuur is volgens Kolsteeg (persoonlijke communicatie, 2023) een gevolg van de digitalisering en heeft te maken met de emancipatie van de smaak en het verdwijnen van de canonieke normativiteit. Volgens de raad van cultuur worden daarom cultuurconsumenten steeds vaker cultuur producenten, de digitalisering maakt nieuwe vormen van cultuurparticipatie mogelijk (Raad voor Cultuur, 2007, p. 9). Zo is het in de remix-cultuur op het internet gebruikelijk dat individuen bestaande content combineren, herschikken en bewerken om er vervolgens iets nieuws van te maken. Videoclips van popnummers bijvoorbeeld, waar mensen fragmenten uit speeches van politieke leiders knippen om er vervolgens een hele nieuwe clip van te maken (Nguyen, 2017).

Concluderend zijn de twee vormen van cultuurparticipatie - passief en actief - tegenwoordig door de komst van het internet dus steeds meer gemengd. Dit onderzoek gaat over cultuurparticipatie in een wijkcentrum, maar voordat dat goed onderzocht kan worden moet er eerst gekeken worden naar de betekenis van het woord cultuur. Want wat is de definitie van cultuur?

Definitie van cultuur

“Terwijl de een bij het horen van het woord denkt aan de kop koffie die hij iedere ochtend drinkt, de manier waarop hij met zijn kinderen omgaat, de kaartclub waar hij wekelijks naartoe gaat, of aan het hoofddoekendebat, komt bij de ander spontaan de nieuwste roman van Stefan Hertmans, een theatervoorstelling van Martha!tentatief, een schilderij van Luc Tuymans of een choreografie van Alain Platel voor de ogen” (Gielen et al, 2020)

Wat is de definitie van cultuur? Deze vraag is gemakkelijk gesteld, maar niet zo eenvoudig te beantwoorden. Het is niet zozeer dat het concept cultuur weinig betekenis heeft, eerder het tegenovergestelde. Cultuur is een versleten begrip volgens Gielen et al. (2020). Het woord “cultuur” wordt in alledaagse gesprekken gebruikt en heeft tal van betekenissen. Hieronder worden twee definities van cultuur belicht die de dichotomie uit het citaat van Gielen illustreren.

De meest open definitie komt uit de antropologische hoek. ‘Cultuur’ is alles wat geen natuur is, ofwel alles wat door de mens is ‘gecultiveerd’ (Boom, 2019, p. 35). Wanneer men cultuur als een vorm van ‘beschaving’ ziet wordt het al snel hiërarchisch. Cultuur (van het Latijnse ‘colere’, wat ‘bewerken’ betekent, als in het Engelse agriculture) wordt dan begrepen in normatieve zin: men is ‘gecultiveerd’ of men is het niet (Gielen et al, 2020, p. 14). Dit oudere cultuurbegrip kent een duidelijke hiërarchie:

“Zoals Norbert Elias beschreef in Het civilisatieproces (1939) veronderstelt het dat cultuur als het ware ‘top-down’ neer druppelt van de hogere klassen naar de lagere: als men aan het hof met mes en vork begon te eten, bootste de hogere burgerij dat na, totdat het uiteindelijk een norm voor de hele samenleving werd” (Gielen et al, 2020).

Deze definitie van cultuur gaat expliciet of impliciet uit van een normatief cultuurbegrip: er is een hoge en lage cultuur, waarbij de eerste kans maakt op subsidiëring en de tweede niet. Vandaag de dag klinkt ‘cultuur als civilisatie’ nog met regelmaat door in de legitimatie van cultuurbeleid en recensies. Het oordeel van de kunstcriticus, het besluit van een jury of van een adviescommissie steunt immers nog altijd op een waardeoordeel waarbij men een onderscheid maakt tussen goede en slechte cultuur, tussen kunst en niet-kunst (Gielen et al, 2020, p. 14). Maar, speelt culturele hiërarchie nog altijd een rol in het dagelijks gesprek over cultuur?

Er is namelijk ook een andere (nieuwere) definitie van cultuur, die cultuur ziet als een proces van betekenisgeving. Barend van Heusden zegt hierover: “cultuur is een proces waarbij mensen hun herinnering (betekenissystemen, waarden, normen en regels) inzetten om vorm en betekenis te geven aan de steeds veranderende werkelijkheid van hun bestaan’ (van Heusden, 2022, p. 41). Cultuur socioloog Raymond Williams schrijft hier in zijn boek *The Sociology of Cultuur* (1982) ook al over. Hij benoemde ‘cultuur’ tot “the signifying system through which [...] a social order is communicated, reproduced, experienced and explored” (Williams, 1982, p. 13). Cultuur zegt volgens hem alles over hoe wij onze samenleving hebben ingericht: het laat ons ontdekken, ervaren, delen en bevestigen wat we goed of slecht, mooi of lelijk, en belangrijk of banaal vinden. Cultuurmakers (re)produceren daarom sociale betekenis. Het zegt dus niet alleen iets over wat cultuur wel of niet is, maar ook wat cultuur doet (Boom, 2019, p. 35). Het zegt iets over wat mensen waardevol vinden in het leven, en hoe ze tegen de wereld aankijken.

Volgens Gielen et al, veronderstelt betekenisgeving bovendien een praktijk. Cultuur is volgens hen niet een verzameling objecten, maar krijgt vorm in het handelen van mensen. Cultuur wordt levend gehouden door mensen – door herhaling, aanpassing, actualisering, duiding en kritiek – en is daarom steeds in ontwikkeling (Gielen et al, 2020).

Wanneer zo'n andere (nieuwere) definitie de oudere definitie van cultuur vervangt, moet er ook worden nagedacht over een nieuwe inrichting van de praktijk. Van Heusden focust zich vooral op cultuur en educatie en schrijft hierover:

“Als we de dynamische opvatting van cultuur serieus nemen, zit er niets anders op dan - steeds opnieuw - te beginnen (niet te eindigen!) bij de cultuur van leerlingen: bij hun geheugen, dat deels geworteld is in tradities, én hun ervaring, om van daaruit het cultureel bewustzijn in al zijn facetten te ontwikkelen. Wat brengen ze mee, wat maken ze en hebben ze meegemaakt? Wat kunnen ze met hun herinneringen en hoe gebruiken ze die? Welke culturele vaardigheden beheersen ze? (Van Heusden, 2022, p. 44).

Wanneer cultuur vorm krijgt in het handelen van mensen tijdens het proces van betekenisgeving, kan iedereen cultuur maken en kan cultuur overal worden toegepast. De ideeën van Van Heusden zijn daarom niet alleen toepasbaar in het onderwijs, maar ook op de inrichting van cultuur in wijkcentra. Om deze mogelijkheid goed te onderzoeken wordt er in de volgende paragrafen dieper ingegaan op deze culturele praktijk: hoe gaan mensen om met cultuur participatie, hoe werkt het precies en wat voor impact heeft het op mensen? In de laatste paragraaf wordt dit gekoppeld aan cultuur in een wijkcentrum, zodat er een duidelijk beeld wordt geschapen van hoe cultuur als een vorm van betekenisgeving een plaats kan krijgen in wijkcentra. Maar nu eerst: de impact van cultuurparticipatie. Waarom is participeren in cultuur zo belangrijk?

2.2.2 De impact van cultuurparticipatie

Cultuurwerkers betogen al jaren de positieve effecten van cultuurparticipatie (Matarasso, 1997, p. 4), zo zouden mensen andere perspectieven op zichzelf en hun omgeving ontwikkelen (de Gast & Quispel, 2021, 27), zou het bijdragen aan het zelfstandig functioneren van mensen en aan het nemen van verantwoordelijkheid en helpt het bij het versterken van sociale cohesie (LKCA, 2014, p. 9). Echter hebben ze vrij weinig bewijs dat dit ook echt zo is (Matarasso, 1997, p. 6). Voor wat het participeren in culturele praktijken betreft, zijn er de laatste decennia verschillende interessante studies verschenen (Cockx & Bastiaensen, 2010, p. 16). In deze paragraaf worden er twee studies aangehaald: *De Betekenis van Sociaal-Culturele Praktijken* van Frank Cockx en Hanne Bastiaensen en *Use Or Ornament?: The Social Impact of Participation in the Arts* door François Matarasso. Beiden onderzochten ze een grote groep mensen. Cockx en Bastiaensen interviewden 28 mensen en Matarasso deed een questionnaire onder 513 participanten.

Volgens Cockx en Bastiaensen kan participeren in cultuur positieve impact hebben op:

- Het versterkt raken in een inhouds domein; in praktische vaardigheden met betrekking

tot het organiseren van activiteiten of evenementen; in sociale vaardigheden; persoonlijke ontwikkeling; in het omgaan met negatieve ervaringen

- Het op een andere wijze bekijken en kritisch benaderen van de realiteit
- Het betrokken worden en bijdragen tot het lokale samenleven
- Het bevredigen van nieuwsgierigheid of een specifieke interesse
- Het ontplooiën van persoonlijke kwaliteiten
- Het bijdragen aan de lokale gemeenschap of groep
- Het veranderen van samenlevingsstructuren (Cockx & Bastiaensen, 2010).

Matarasso deed met zijn team onderzoek naar de economische en esthetische beweegredenen in de kunsten door te kijken naar hun rol in sociale ontwikkelingen en cohesie. Tussen 1995 en 1997 deden ze onderzoek in verschillende culturele centra's naar cultuurparticipatie. Ze concludeerden dat cultuurparticipatie een positief effect heeft op persoonlijke groei, meer zelfvertrouwen, het ontwikkelen van vaardigheden en sociale contacten. Zo constateerden dat cultuurparticipatie:

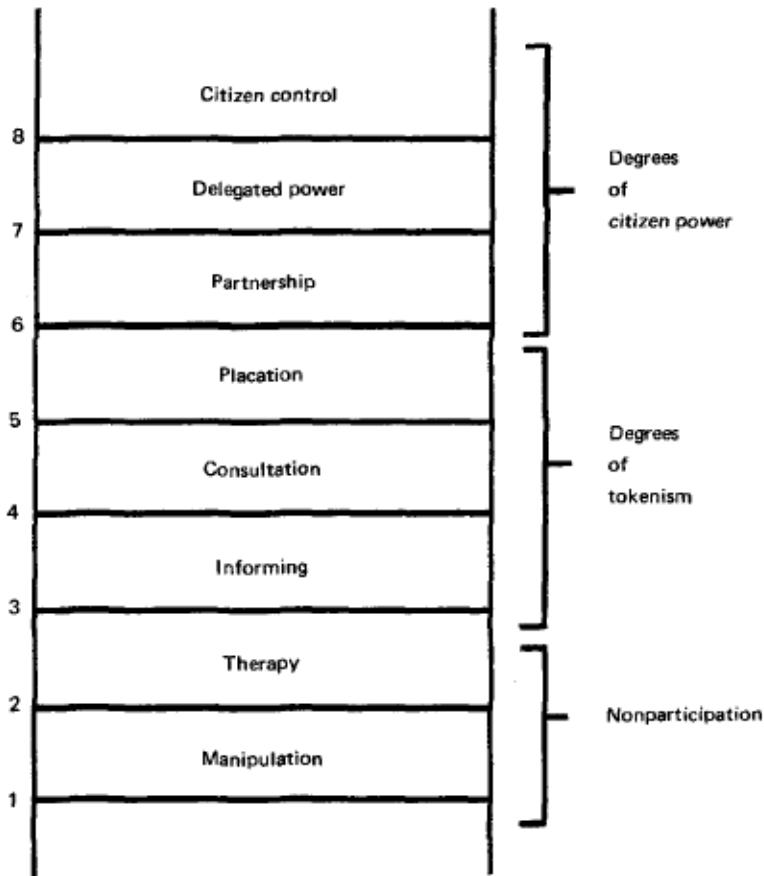
- Bijdraagt aan sociale cohesie door het ontwikkelen van netwerken en begrip
- Goed is voor vernieuwingen in de omgeving, het promoten van de gezondheid en het brengt creativiteit in de organisationele planning
- Sociale verandering teweeg kan brengen
- Een flexibele en kostenbesparende manier kan zijn in community-ontwikkeling (Matarasso, 1997, p. 6)

Zowel Cockx en Bastiaensen als Matarasso concluderen dat cultuurparticipatie goed is voor sociale cohesie, sociale verandering en creativiteit binnen bestaande structuren. Maar wat zijn nou factoren die maken dat cultuurparticipatie werkt?

2.2.3 Factoren van participatie

Om een goed beeld te krijgen van de werking van cultuurparticipatie moet er eerst gekeken worden naar studies over de werking van participatie an sich. Het onderwerp komt tegenwoordig veelvuldig voor in beleidsdocumenten (Vidovic & Zuvela, 2018, p. 17) maar is nog lastig te vertalen naar een concrete aanpak voor de praktijk. Participatie is in het verleden vaak het onderwerp geweest van goede intenties, helaas vaak met tijdsverspilling en desillusie tot gevolg (Wilcox, 1994). In 1971 schreef Sherry R. Arnstein het - inmiddels veelvuldig geciteerde - artikel *A Ladder of Citizen Participation*, waarin ze ingaat op de vraag wat participatie eigenlijk betekent. Het artikel bevat een model met daarin 8 levels van participatie; in level 1 worden mensen gemanipuleerd en hebben ze geen invloed. In level 8 hebben mensen de volledige controle en dus macht in handen (zie Figuur 1). De levels ertussenin zijn (2) Therapie, waarbij er geen participatie plaatsvindt, level (3) Informeren en (4) Consultatie, waar de wensen van mensen wel gehoord worden maar het maar de vraag is of er iets mee gedaan wordt. Level (5) Verzoening en (6) Partnerschap, waar mensen de macht hebben om te onderhandelen met machthebbers, en level (7) Gedelegeerde bevoegdheid en (8) Burger Controle, waar mensen

pas de volle macht hebben om hun eigen beslissingen te kunnen maken.

Figuur 1. Eight Rungs on a ladder of Citizen Participation door Sherry R. Arnstein

Het model kan - en is - toegepast in verschillende vakgebieden, zo ook op het gebied van cultuurparticipatie. Wanneer men meer focust op het culturele werkveld is het model van Arnstein net te complex (Blanken et al, 2021). Om het model ook echt te kunnen gebruiken is een aangepast model van David Wilcox handig, dat vijf levels gebruikt in plaats van acht (Wilcox, 1994, p. 8). Ook bij dit model heeft level 1 de minste invloed, en level 5 het meeste

1	Informatie	Je informeert je participanten en laat ze deel uitmaken van een kennisnetwerk.
2	Consulatie	Je presenteert opties en vraagt feedback van je participanten

3	Samen besluiten	Er is van beide kanten input. Je overlegt en kiest voor de beste optie.
4	Samen uitvoeren	Je voert samen de activiteit uit
5	Zelfstandigen supporten	Je helpt je participanten om te bereiken wat ze willen binnen de kaders van je organisatie.

Figuur 2. Five Rungs on a ladder of Citizen Participation door David Wilcox

Omdat het in dit onderzoek over cultuurparticipatie gaat, wordt het model van Wilcox als uitgangspunt genomen voor de stadia van participatie. Daarom kan er concluderend worden gezegd dat er vijf stadia zijn voor participanten: hoe meer participatie, hoe meer verantwoordelijkheid de participant krijgt.

2.2.4 Factoren van cultuurparticipatie

Wanneer men uitgaat van culturele democratie - het recht om passief en actief deel te nemen aan cultuur - hebben de overheid en culturele instanties de taak om hiervoor goede omstandigheden te scheppen. Ze zullen zich moeten inspannen om een zo breed mogelijke belangstelling voor die cultuur te wekken (Schrijvers & Keizer, 2015). Daarvoor is een toegankelijk gebouw en aanbod nodig (zie Hoofdstuk 1 over het thuisgevoel en toegankelijkheid) en een inzicht in de culturele praktijken en motieven van het (potentiële) publiek nodig. Pas wanneer vanuit dergelijke inzichten gewerkt wordt, kan het aanbod aanslaan bij een groter publiek (Schrijvers & Keizer, 2015).

Nina Simon, een Amerikaanse curator, schrijfster en directrice van het Santa Cruz Museum of Art & History, wordt vaak aangehaald als het gaat om concrete handvatten voor cultuurparticipatie. Haar boek 'The Participatory Museum' is vooral gericht op participatie binnen musea, maar kan binnen elke culturele instelling worden gebruikt. Concrete handvatten haalt Simon uit onderzoek van Rebecca Jennings, van Forrester Research uit 2008. Jennings gaat ervan uit dat er verschillende manieren zijn om (online) te participeren.

Er zijn zes groepen samengesteld in het onderzoek:

1. Makers;
2. Critici;
3. Verzamelaars;
4. Meedoeners;
5. Toeschouwers;
6. In-actieveelingen

De categorie makers bestaat uit mensen die content leveren, actief uploaden en zo dus zelf creëren en inbrengen. Uit het onderzoek blijkt dat 24% van de mensen graag maker is. Een groot deel van de mensen wil niet zelf aan het roer staan, liever krijgen zij de rol van toeschouwer (73%), meedoener (51%) of criticaster (37%). Het is van belang voor culturele instellingen om zich hiervan bewust te zijn. Want bewust omgaan met deze kennis betekent dat de instellingen zich niet alleen richten op bezoekers die graag toeschouwer zijn, maar zich ook focussen op de makers, meedoeners en criticasters. Simon zegt hierover: "Je kan bijvoorbeeld de kracht van het publiek inzetten om data te ordenen en overeenstemming te vinden over bruikbaarheid en kwaliteit" (Simon, 2010).

Naast dat er dus verschillende manieren van cultuurparticipatie mogelijk zijn, zijn er ook nog een aantal basisregels die ervoor zorgen dat mensen worden geactiveerd om te participeren in cultuur (Shirky, 2009).

Volgens Clay Shirky zijn deze drie basisregels:

1. Oprecht zijn: de instelling moet een aannemelijke belofte kunnen maken van welke beloning tegenover participatie staat
2. Hulp bieden: de instelling moet effectieve tools bieden in het participatieproces
3. Transparantie: de instelling moet helder zijn in wat er precies gebeurt met de ingebrachte content.

Wanneer bezoekers precies weten waar zij aan toe zijn, zal de drempel minder hoog zijn om de eerste stap te zetten (Kenniland, 2011, p. 13).

2.2.5 Cultuurparticipatie in een wijkcentrum

Waar er veel onderzoek is gedaan naar algemene participatie in wijkcentra en cultuurparticipatie in culturele instellingen zijn er nog geen studies te vinden over de werking van cultuurparticipatie in wijkcentra. Wel zou gezegd kunnen worden dat wanneer de vijf stadia van Wilcox (1994) worden gecombineerd met de zes verschillende vormen van cultuurparticipatie volgens Jennings (2008) er een blauwdruk kan ontstaan voor de werking van cultuurparticipatie in wijkcentra. Echter is dit niet voldoende om op te bouwen voor dit onderzoek. In dit onderzoek wordt daarom onderzocht hoe cultuurparticipatie specifiek in een wijkcentrum werkt, en welke factoren er volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk nodig zijn om dit te bevorderen.

2.2.6 Conclusie

In dit hoofdstuk is cultuurparticipatie onderzocht en met name de werking ervan. Als eerste is de term cultuurparticipatie gedefinieerd, waarbij ook getracht is een definitie voor cultuur te vormen. Hierbij is gekozen voor de definitie 'cultuur als een vorm van betekenisgeving'. Als tweede werd de impact van cultuurparticipatie volgens studies onderzocht. Daarna zijn de factoren voor participatie en voor cultuurparticipatie belicht, waarbij in elke paragraaf een model naar voren kwam. Wilcox beschrijft vijf stadia van participatie x(1994) en Jennings toont aan dat er zes verschillende vormen van cultuurparticipatie zijn. Als laatste is beschreven dat er nog geen onderzoek is gedaan naar cultuurparticipatie in wijkcentra.

3. De methode

Na het theoretische kader, wordt in dit hoofdstuk de methode van dit onderzoek belicht. Dit hoofdstuk is opgedeeld in de volgende paragrafen: het onderzoeksperspectief, het onderzoeksverloop, het kwalitatieve onderzoek, deskresearch, de doelgroep, de interviews, de analyse en de betrouwbaarheid van dit onderzoek.

3.1 Onderzoeksperspectief

Omdat in dit onderzoek de meningen van bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk wordt onderzocht gaat het om een kwalitatief onderzoek. Het gemeenschappelijke uitgangspunt van kwalitatief onderzoek is dat het zich richt op het perspectief van de onderzochten (participanten) en op de onderdelen van hun leefwereld waar het onderzoek over gaat (Jansen, 2012). In dit onderzoek wordt de interpretatie van de participatie voor waar aangenomen. De bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk geven betekenis aan de situatie, wat volgens Weick, (1995) altijd wordt beïnvloed door ervaringen uit het verleden. Weick beschrijft het proces van betekenisgeving als het toekennen van woorden aan een situatie. Hierdoor zijn de ervaringen die in het verleden zijn opgedaan, belangrijk voor de betekenissen die aan toekomstige ervaringen gekoppeld worden (Postuma, 2014).

In dit onderzoek gaat het om meningen van bewoners en professionals over de werking van cultuur op het thuisgevoel in een wijkcentrum in de Oosterparkwijk. De betekenissen die de bewoners hieraan koppelen worden beïnvloed door hun ervaringen uit het verleden in de wijk, zoals het vorige wijkcentrum, het Treslinghuis, of bepaalde evenementen in de wijk.

3.2 Onderzoeksverloop

Dit onderzoek is gedaan tijdens een masterstage bij De Wijk De Wereld (DWDW) in Groningen. DWDW maakte in het voorjaar van 2022 een voorstelling met en door bewoners van de Oosterparkwijk en gebruikte het nieuwe wijkcentrum Bij Van Houten als kantoorruimte. Mede door DWDW kon ik, als onderzoeker, gebruik maken van de contacten uit de wijk die door de voorstelling waren opgedaan. Een van de focusgroepen is dan ook georganiseerd tijdens een bijeenkomst van DWDW in april.

Daarnaast organiseerde ik als deel van mijn Masterstage twee open dagen bij het wijkcentrum Bij Van Houten in juni. Op deze open dagen vergaarde ik data van bewoners door observatie en door open vragen te stellen op grote papieren in de hal van het wijkcentrum, waar bezoekers hun antwoorden konden geven.

3.3 Kwalitatief onderzoek

Kwalitatief onderzoek is een vorm van onderzoek waar interpretaties, ervaringen en betekenissen als data dienen (Studielab, 2020). In dit onderzoek is gebruikgemaakt van verschillende vormen van kwalitatief onderzoek. Ten eerste zijn er diepte interviews afgenomen met professionals uit de wijk. Daarnaast zijn er focusgroepen georganiseerd om de meningen van de bewoners uit de Oosterparkwijk te verzamelen. Zowel de diepte-interviews als de focusgroepen zijn georganiseerd volgens semi-gestructureerde interviews, waarbij vaste thema's en vragen werden besproken. Ook is er gebruikgemaakt van auto-etnografisch onderzoek, waarbij observaties zijn genoteerd tijdens evenementen gedurende de onderzoeksperiode (februari 2022 tot en met oktober 2022).

3.4 Deskresearch

Om een zo breed mogelijk beeld te kunnen geven over de meningen van bewoners uit de Oosterparkwijk is ook het behoefteonderzoek dat het wijkcentrum Bij Van Houten zelf in 2021 deed meegenomen in dit onderzoek. In dit behoefteonderzoek zijn tussen de 150 en 250 bewoners uit de wijk bevestigd over hun wensen rondom het wijkcentrum. De bewoners zijn vooral gevraagd naar hun wensen rondom (de invulling van) de ruimtes in het nieuwe wijkcentrum, wat linkt aan de paragraaf over de fysieke toegankelijkheid uit hoofdstuk 1 over het 'thuisgevoel'. In dit behoefteonderzoek ontbreekt de informatie over de sociale toegankelijkheid en criteria voor het thuisgevoel door de bewoners. Daarom is het belangrijk om hier in dit onderzoek aandacht aan te besteden.

3.5 De doelgroep

De respondenten in dit onderzoek kunnen worden opgesplitst in twee groepen: de bewoners en professionals uit de wijk. Met de bewoners zijn twee focusgroepen georganiseerd waarin semi-gestructureerde interviews werden afgenomen. Met het uitzoeken van de participanten voor de focusgroepen is bij één groep specifiek gezocht naar een gemengde groep. Dit waren twee mannen en vier vrouwen, met en zonder kinderen en van verschillende leeftijden. Deze focusgroep was niet in het bijzonder cultureel geïnteresseerd, maar zette zich wel in voor het welzijn in de buurt. Bij de tweede groep zijn bewoners gekozen die al meededen aan De Wijk De Wereld,. Hier deden 10 vrouwen en 3 mannen aan mee, van verschillende leeftijden maar wel allemaal met een interesse in cultuur.

Met drie professionals uit de wijk zijn diepte-interviews afgenomen, ook met semi-gestructureerde interviews als leidraad. Deze professionals komen uit verschillende vakgebieden uit de wijk om een divers beeld te geven: een opbouwwerker vanuit het WIJ-team, de cultuurcoach uit de wijk vanuit BijVrijdag en de (toenmalige) zakelijk leider van het wijkcentrum.

3.6 Interviews

In dit onderzoek is gebruikgemaakt van semi-gestructureerde vragen in de diepte-interviews en focusgroepen. Er is een topiclijst gemaakt van de onderwerpen die besproken moesten worden, echter is er ook ruimte overgelaten voor de participanten om vrijuit te spreken. Op deze manier heb ik, de interviewer, geprobeerd het antwoord van de participanten zo min mogelijk te beïnvloeden.

Tijdens de focusgroepen is er vastgehouden aan de semi-gestructureerde vragen en is er een beeldende oefening gedaan met de participanten om het gevoel van toegankelijkheid in een gebouw duidelijk te maken. Van zes gebouwen in Groningen is een afbeelding laten zien.. De participanten reageerden/benoemden(?) per gebouw de toegankelijke en minder toegankelijke kenmerken. Zo werd er dieper en specifiek op de term toegankelijkheid ingegaan dan wanneer alleen de vraag 'wat is toegankelijkheid voor jou' was gesteld. Daarnaast is er over het onderwerp 'cultuur' duidelijk gekozen voor een specifieke benadering. Volgens James Bau Graves, een wetenschapper die onderzoek deed naar culturele democratie in verschillende etnografische gemeenschappen, is de manier waarop een onderzoeker een vraag stelt heel belangrijk. Zomaar de vraag 'wat is cultuur voor u' stellen werkt volgens Graves minder goed, omdat het begrip cultuur zo'n vaag en versleten begrip is. Het zou alleen maar verwarring oproepen of de geïnterviewden het gevoel kunnen geven dat er een correct antwoord is. De vraag anders stellen, zoals 'wat zijn activiteiten die jij en je ouders / grootouders kennen en belangrijk vinden die over 50 jaar door niemand meer herinnerd worden' is alweer veel concreter en makkelijker te beantwoorden (Graves, 2010). Toch is de vraag wat bewoners en professionals onder cultuur verstaan ook een interessante vraag, omdat het een beeld schetst van hun beeld van cultuur, gefocust op de Oosterparkwijk. Daarom is in dit onderzoek gekozen voor zowel de vraag 'Wat is cultuur in de Oosterparkwijk' als voor de vraag: 'Wat zijn activiteiten die jij en je ouders/grootouders weten en belangrijk vinden die over 50 jaar niemand meer zal herinneren?'

Tijdens de open dagen van het wijkcentrum zijn de semi-gestructureerde interviews op een beeldende manier gesteld, door grote papieren in de hal van het wijkcentrum op te hangen en mensen te vragen hier hun antwoorden op te schrijven. De data die tijdens deze open dagen zijn vergaard wordt in de paragraaf 'beeldende interviews' weergegeven.

3.7 Analyse

De gehouden beeldende interviews, focusgroepen en diepte-interviews zijn letterlijk uitgewerkt om een analyse te kunnen maken. Alle zes interviews die tussen de 20 minuten en 1,5 uur duurden zijn woord voor woord getranscribeerd nadat ze opgenomen waren. Daarnaast is het bewonersonderzoek (verkregen door deskresearch) ook klaargemaakt voor het coderen. Vervolgens zijn de interviews en het bewonersonderzoek gecodeerd in Atlas.ti in drie fasen: open coderen, axiaal coderen en selectief coderen. Tijdens het open coderen zijn de documenten doorgelezen en zijn er labels aan tekstfragmenten toegevoegd die bij de onderzoeksvraag passen. Voorbeelden van codes waren fysieke toegankelijkheid, sociale toegankelijkheid en culturele praktijken uit de Oosterparkwijk. Een overzicht van alle codes is te vinden in bijlage 1. Alle documenten zijn open gecodeerd.

Vervolgens zijn de labels uit het open coderen axiaal gecodeerd. Dat betekent dat de labels zijn gegroepeerd, hernoemd en samengevoegd (Colleges, 2018). Dit axiaal coderen bracht de labels terug tot zeven labels. Dit resulteerde in twee hoofd thema's, namelijk: het thuisgevoel en cultuur. Als laatste zijn de hoofdthema's geanalyseerd en zijn verbanden tussen thema's bekeken en nieuwe verbanden gelegd. Deze verbanden en relaties worden in het volgende hoofdstuk, 'Resultaten', belicht.

3.8 Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van een onderzoek kan worden gemeten aan de hand van vier factoren: de interne validiteit, de externe validiteit, de betrouwbaarheid en de objectiviteit (Studiemeesters, 2019).

3.8.1 Interne validiteit

Met de interne validiteit wordt de geloofwaardigheid van de verzamelde data bedoeld (Studiemeesters, 2019). In dit onderzoek is de data op drie verschillende manieren vergaard: het opnemen en het transcriberen van de interviews, het noteren van de observaties en het fotograferen van de geschreven teksten uit het beeldende interview. Deze data is te vinden in bijlage 7.

3.8.2 Externe validiteit

Externe validiteit van kwantitatief onderzoek wordt overdraagbaarheid in kwalitatief onderzoek (Studiemeesters, 2019). Hierbij is de vraag 'kan iemand anders dit ergens anders ook uitvoeren?' belangrijk. Voor de overdraagbaarheid van dit onderzoek zijn er een aantal factoren van belang: de topiclijst, de momenten van observatie en de werking van de beeldende interviews.

De topiclijst in dit onderzoek bestaat uit fysieke toegankelijkheid, sociale toegankelijkheid, betekenisgeving, culturele praktijken, redenen voor cultuurparticipatie en de werking van cultuurparticipatie.

De observatie werd gedaan tijdens een masterstage bij De Wijk De Wereld, een culturele organisatie die elk jaar een andere wijk van Groningen intrekt om door en voor de bewoners een voorstelling over de wijk te maken (De Wijk De Wereld, 2020). Zo werd er geobserveerd tijdens bewonersbijeenkomsten, evenementen in de wijk en vergaderingen in het wijkcentrum. Ook maakte ik, als onderzoeker, elke woensdag soep in het wijkcentrum om zo de bewoners van de wijk beter te leren kennen.

De beeldende interviews zijn gehouden tijdens de open dagen op 1, 2 en 3 juli in het wijkcentrum. Het zijn drie grote papieren met daarop de vragen:

- Wat zijn cultuurvormen uit de Oosterparkwijk voor u?
- In hoeverre voelt u zich welkom in dit gebouw?
- Wat zou u willen zien in Bij van Houten qua programma en faciliteiten?

- Wat hebt u nodig om hier ook wat te gaan organiseren?
- Bezoekers van de open dagen konden hun antwoorden op de papieren schrijven.

3.8.3 Betrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid van een kwalitatief onderzoek goed weer te geven is een 'thick description' nodig volgens Geertz (1977). Hiervoor is het belangrijk om de context van het onderzoek gedegen te beschrijven (Studiemeesters, 2019). Zoals eerder genoemd, is dit onderzoek gedaan tijdens een masterstage bij De Wijk De Wereld in de Oosterparkwijk in Groningen. Meer informatie over de context van dit onderzoek is te lezen in de paragraaf 'Onderzoeksverloop'.

3.8.4 Objectiviteit

Objectiviteit in kwantitatief onderzoek wordt 'intersubjectiviteit' in kwalitatief onderzoek. Objectiviteit is een lastig begrip in kwalitatief onderzoek. Kwalitatieve methoden worden namelijk juist vaak gebruikt om iets te weten te komen over de belevingswereld van mensen. Dit is per definitie subjectief en zeer individueel (Studiemeesters, 2019). Daarnaast wordt de belevingswereld van de onderzoeker ook vaak meegenomen in de interpretaties van de afgenomen interviews. In dit onderzoek heb ik, als interviewer, expliciet ruimte gemaakt voor andere perspectieven binnen focusgroepen en diepte-interviews, en zijn afwijkende meningen gestimuleerd. Een voorbeeld hiervan is een participant uit een focusgroep die niets met cultuur heeft en hiervoor de ruimte kreeg dit te delen met de anderen.

4. De resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek besproken. Het doel van dit hoofdstuk is om weer te geven wat de meningen en visies zijn van bewoners en professionals uit de wijk op het thuisgevoel en cultuurparticipatie in het wijkcentrum. In het hoofdstuk Methode is uitgebreid ingegaan op de manieren waarop dit is onderzocht en hoe de data zijn geanalyseerd. Uit de data-analyse zijn twee thema's naar voren gekomen: (1) het thuisgevoel en (2) cultuurparticipatie. Deze thema's hebben ook weer subthema's:

Het thuisgevoel

- Het thuisgevoel in de Oosterparkwijk
- Fysieke toegankelijkheid in het wijkcentrum
- Sociale toegankelijkheid in het wijkcentrum

Cultuurparticipatie

- Culturele praktijken in de Oosterparkwijk
- De werking van cultuurparticipatie

Deze thema's, voortgekomen uit (groeps)interviews, observaties en beeldende interviews, worden in de volgende paragrafen gekoppeld aan de vijf deelvragen die in de inleiding naar voren kwamen. Na elke paragraaf wordt er een deelconclusie gevormd die vervolgens tot een antwoord op de hoofdvraag zal leiden in de conclusie.

4.1 Het thuisgevoel

Uit de analyse is gebleken dat de bewoners en professionals uit de wijk over drie kanten van het thuisgevoel praten. De eerste kant is het thuisgevoel in de wijk: wat zorgt ervoor dat mensen er graag wonen? De tweede kant waar de participanten over praten is de fysieke toegankelijkheid van het wijkcentrum en de derde kant is de sociale toegankelijkheid in het wijkcentrum. Deze drie kanten van het thuisgevoel worden in deze paragraaf besproken aan de hand van quotes en verhalen van de participanten.

In deze eerste paragraaf van de resultaten wordt ingegaan op het thuisgevoel dat volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk wordt ervaren. Hier wordt de vraag 'Wat zijn factoren voor een thuisgevoel in het wijkcentrum in de Oosterparkwijk volgens bewoners en professionals uit de wijk' onderzocht. Aan de hand van de antwoorden van de participanten wordt vervolgens een deelconclusie gevormd.

4.1.1 Het thuisgevoel in de wijk

Tijdens de interviews met bewoners en professionals is er de vraag gesteld wat het thuisgevoel voor hen betekent in hun wijk. Over het algemeen voelden de participanten zich thuis in hun wijk. Meer dan de helft noemt de sociale cohesie binnen hun straat en de hulpvaardigheid van hun buurtgenoten. Zo noemt een participant: "We hebben best wat einzelgängers in de buurt, die je bijna nooit ziet, maar uiteindelijk zullen die niet lang alleen dood in huis liggen. En als je eten hebt, dat bij elkaar langs brengt, voor degenen die nog honger hebben. Dat soort dingen maakt dat het heel hecht voelt" (voor de volledige transcriptie zie bijlage 3). Een andere participant vult aan: "Wij hebben ook een hecht dorp eigenlijk, een heel hecht buurtje. Iedereen zorgt voor elkaar, attendeert elkaar op dingen, nodigt elkaar uit" (zie bijlage 3). Toch zijn er ook momenten waarop het thuisgevoel voor de participanten minder aanwezig is. Zo noemt een participant dat door de toename aan koopwoningen in de buurt, de sociale cohesie tussen de bewoners steeds minder wordt. Hij zegt: "Je ziet de mensen die hier nu komen wonen, die komen in een koophuis en die doen de gordijnen dicht en die kijken je amper aan" (zie bijlage 3). Wanneer de participanten werd gevraagd welke factoren ervoor zorgen dat ze zich ergens thuis voelen, resulteerde dit in drie factoren: personalisatie en controle, de doelgroep en verbinding.

Personalisatie

Veel van wat de participanten zeggen over het thuisgevoel heeft te maken met personalisatie, met het 'zich eigen maken van een plek of activiteit'. Zo noemt een participant dat ze binnen hun straat vaak zelf activiteiten organiseren en dat juist dat zelf organiseren ervoor zorgt dat ze zich thuis voelen (zie bijlage 3). Een andere participant vertelt dat als hij zelf iets zou mogen organiseren in het wijkcentrum, het voor hem veel makkelijker is om zich er thuis te gaan voelen. Hij noemt: "Bijvoorbeeld samen koken in het wijkcentrum. Dan is het ons huis, ons stukkie, we gaan hier een bbq geven, dan gaan we dat hier doen. Dan maak je het eigen" (zie bijlage 3). Trots wordt ook vaker genoemd als een factor van het thuisgevoel. Over het Forum in Groningen vertelt een participant: "Het Forum is het eerste gebouw dat ik mijn gasten van buiten de stad altijd laat zien, en dan zijn ze altijd flabbergasted. Eerst moest ik er even aan wennen maar je leert er van houden, en nu is het iets om trots op te zijn" (zie bijlage 3).

Wanneer het meer gaat over personalisatie van de ruimte vertelt de zakelijk leider van het wijkcentrum:

"Kijk, er zit natuurlijk altijd je eigen smaak in verweven, maar het is wel mijn drive om van al die hele klinische, witte muren en marmoleum vloeren uitstraling af te komen. Ik wil wat warmte inbrengen om mensen zich thuis te laten voelen. Maar omdat het met smaak te maken heeft kan je nooit iedereen tevreden maken. Weet je, zoveel mensen zoveel smaken" (zie bijlage 6).

Bewoners praten over personalisatie als iets positiefs wanneer het over hun eigen ruimte gaat, zoals hierboven is genoemd. Wanneer het gaat om personalisatie van andere mensen of groepen wordt dat echter als negatief ervaren. Zo zegt een bewoner: "Huis de Beurs op de Vismarkt in Groningen klinkt als een leuke plek met live-muziek en veel nostalgie, maar ik weet

het niet, ik denk omdat er al zo'n bepaalde groep zit dat ik me er toch niet prettig bij voel" (zie bijlage 2).

In het volgende kopje wordt de tweede factor van het thuisgevoel belicht; de verbinding.

Verbinding

Participanten van de (groeps)interviews delen allemaal de mening dat een groep mensen op een bepaalde plek heel bepalend kan zijn voor het thuisgevoel. Wanneer er over het oude wijkcentrum in de Oosterparkwijk wordt gesproken dan volgen de woorden 'bolwerk', 'ons kent ons', 'eigen clubje' en 'kliekje'. Een participant vertelt: "Ik vond het maar een bolwerk, ons kent ons. Ik kwam daar wel eens binnen dan dan werd ik argwanend aangekeken". Zo'n zelfde soort mening komt naar voren bij het voorbeeld van het Huis de Beurs op de Vismarkt in Groningen. Een participant vertelt: "Ik heb altijd het idee dat die mensen die daar dan al zitten er altijd al komen. Daar moet je dan doorheen met van die blikken op je gericht en dan denk ik 'nou ik ga wel ergens anders naartoe'. Dus die mensen bepalen wel dat ik me er niet thuis voel ja" (zie bijlage 3). Anderzijds kunnen andere mensen juist ook wél voor een thuisgevoel zorgen, wanneer er de verbinding wordt gezocht. Zoals eerder in deze paragraaf naar voren kwam is bijna elke participant het er over eens dat de sociale cohesie in de wijk goed is, maar de laatste jaren wel verslechterd is door de komst van nieuwe koopwoningen. Veel participanten verlangen naar meer verbinding in de wijk omdat dat ervoor zorgt dat ze zich veilig voelen en kunnen leren van elkaar. Een participant vertelt:

"Ik vind het geweldig dat er zoveel nationaliteiten wonen, dat vind ik het grote voordeel, dat vind ik geweldig. Ik vind het de wereld in het klein hier. Het is een afspiegeling van de maatschappij, je kunt veel van elkaar leren en het zijn ontzettend aardige mensen" (zie bijlage 3).

Een participant die net in de wijk is komen wonen mist het gevoel van verbinding nog. Hij zegt: "I would like to have more contact with my neighbors, to sit in the sun and drink a coffee together. I'm a musician and I would like to make music together. Right now I miss this feeling of togetherness" (zie bijlage 2).

Naast dat de participanten vertelden over factoren die een thuisgevoel bij hen kunnen opwekken, werd de vraag ook toegespitst op het wijkcentrum. Daaruit kwam naar voren dat het thuisgevoel in een wijkcentrum voor de participanten werd opgewekt door het gebouw en zijn faciliteiten (de fysieke toegankelijkheid) en de sfeer, informatievoorziening en de programmering (de sociale toegankelijkheid).

Concluderend komen er op de vraag 'Wat zijn factoren voor een thuisgevoel in het wijkcentrum in de Oosterparkwijk volgens bewoners en professionals uit de wijk' kwamen twee antwoorden: personalisatie en verbinding. In de volgende paragraaf worden de factoren rondom de fysieke toegankelijkheid in een wijkcentrum besproken.

4.1.2 Fysieke toegankelijkheid in het wijkcentrum

In deze paragraaf worden de data van de participanten van dit onderzoek naast de vraag ‘Welke factoren van fysieke toegankelijkheid hebben invloed op het thuisgevoel volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk’ gehouden. Aan de hand van hun antwoorden wordt vervolgens een deelconclusie gevormd.

Veel van de participanten leggen bij de fysieke toegankelijkheid van een gebouw de nadruk op de gevel en de entree. De buitenkant van een gebouw is belangrijk, het moet er mooi en netjes uitzien. Zo vinden participanten het nieuwe wijkcentrum, het café Huis ter Beurs op de Vismarkt en het Forum mooie gebouwen waar ze graag naar binnen stappen. Echter zijn gebouwen zoals de IKEA, het jongerencentrum JOP in de Oosterparkwijk en het gebouw van BijVrijdag in de Sint Jansstraat juist helemaal niet toegankelijk volgens de participanten. Over de IKEA zegt een participant: “Het is zo’n blokkendoos, zo lelijk. Wat je van binnen doet moet je zelf weten, maar wij moeten er wel tegenaan kijken. Zet er gewoon een mooi geveltje voor!” (bijlage 3). Naast lelijkheid is verlatenheid ook een factor die maakt dat een gebouw niet toegankelijk is volgens de participanten: “JOP was vroeger altijd zo leuk, maar nou vind ik het er altijd een beetje verlaten uitzien, op het randje van rottigheid” (bijlage 3). Over het gebouw van BijVrijdag hebben de participanten geen positief antwoord. Sommigen kennen het niet, anderen vinden het geen fijn gebouw. Een participant zegt:

“Het lijkt een soort autogarage als je er binnenkomt, heel gesloten. En ik heb altijd het idee dat je er alleen naar binnen mag als je er moet zijn, dus als je een afspraak hebt. De deur is altijd dicht en het heeft dichtgeplakte ramen” (bijlage 3).

Naast de buitenkant van het gebouw hebben de participanten ook meningen over de mate van toegankelijkheid bij de entree van een gebouw. Over Huis de Beurs zegt iemand:

“Je komt binnen via een hele zware draaideur en als je je daar dan eenmaal door naar binnen hebt gewurmd dan staart iedereen je aan. Dan voel ik me bekeken want alle blikken zijn gecentreerd op die deur” (bijlage 3)

De zakelijk leider van het wijkcentrum heeft wel ideeën over hoe de fysieke toegankelijkheid wel zou moeten. Volgens haar is het het eerste dat moet gebeuren in het nieuwe wijkcentrum om het toegankelijk te maken voor mindervalide mensen.

“We moeten eerst verbouwen zodat mindervalide mensen en iedereen op welke wijze dan ook goed het gebouw binnen kunnen komen. Dat gaat over de toegankelijkheid van verdiepingen, dus er moet een lift komen bij de entree. Het gaat ook over goede faciliteiten zoals een invalidentoilet maar ook dat alles schoon is” (zie bijlage 6).

Over de fysieke inrichting van een pand heeft ze ook ideeën:

“Vervolgens moet de inrichting ook sfeer uitademen. Dus de fysieke inrichting is belangrijk, maar daarbij hoort ook het kleurgebruik, en het meubilair dat je kiest. Niet

iedereen houdt ervan om op wiebelige hippe krukjes te zitten, het grootste gedeelte van de bevolking heeft echt veel liever een stevige stoel” (bijlage 6).

Concluderend noemen de participanten op de vraag ‘Welke factoren van fysieke toegankelijkheid hebben invloed op het thuisgevoel volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk’ drie factoren die belangrijk zijn voor het thuisgevoel: esthetiek, open uitstraling en toegankelijkheid voor invalide mensen. Naast de fysieke toegankelijkheid heeft een gebouw ook te maken met sociale toegankelijkheid.

4.1.3 Sociale toegankelijkheid in het wijkcentrum

Aan de hand van de vraag: ‘Welke factoren van sociale toegankelijkheid hebben invloed op het thuisgevoel volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk’ worden in deze paragraaf de antwoorden van de participanten belicht. Aan het einde vormen de antwoorden op deze vraag de deelconclusie. Onder de term ‘sociale toegankelijkheid’ vallen volgens de participanten onder andere de informatievoorziening in een pand, de sociale regels die er gelden, de diversiteit en de kwaliteit.

Informatievoorziening

Volgens de participanten is het belangrijk om als gebouw voorspelbaar te zijn, dus om alle routes goed aan te geven en een bewegwijzering te hebben die voor iedereen te begrijpen is. De zakelijk leider zegt hierover: “Iedereen moet de bordjes kunnen lezen, ook als je anderstalig bent. Dus dat betekent veel met pictogrammen werken” (bijlage 6).

Qua informatievoorziening vinden veel participanten het ook belangrijk om te weten wat er wordt georganiseerd in het wijkcentrum. Ze noemen dat het in de wijk al redelijk gebeurt door de wijkkrant en het informatiebord in de Jumbo, maar dat het voor het wijkcentrum nog wel beter kan. Een participant noemt een groot programmabord op de gevel als een idee, want ze wil van alles op de hoogte zijn. Een andere participant vindt de huidige informatievoorziening van het wijkcentrum niet goed: “Wij zijn als wijkbewoners niet echt over het wijkcentrum ingelicht. Ik wist bijvoorbeeld niet dat het ‘bij Van Houten’ ging heten, want dat ging allemaal via de e-mail en dat lees ik niet” (bijlage 3).

Sociale regels

Naast de informatievoorziening is de sfeer in een wijkcentrum ook een belangrijke factor voor het thuisgevoel. Een ‘ongedwongen sfeer’ wordt door veel participanten genoemd en is ook één van de grootste uitkomsten uit het behoefteonderzoek door het wijkcentrum. Het onderzoek vermeldt:

“Het moet een plek zijn waar je je vrij voelt om naar binnen te wandelen en lekker in een hoekje te gaan zitten om een boekje te lezen of met iemand af te spreken. Het moet een plek zijn waar je gewoon mag zijn en niks moet, dus ook geen consumptie verplichting” (Stichting Buurtaccommodaties en Activiteiten Oosterparkwijk, 2021).

Meerdere participanten noemen bij deze ongedwongen sfeer het voorbeeld van het WIJ-team in de Oosterparkwijk, waar de sfeer juist niet toegankelijk is. Ze noemen:

“Ik wil niet gevraagd worden wat ik kom doen, alsof ik alleen naar binnen mag met een afspraak. Dan kom je binnen en daar zit dan een rijtje mensen je aan te staren. Het is hulpvaardig bedoelt maar het maakt de drempel om naar binnen te gaan wel hoger” (bijlage 6).

Diversiteit

Zoals al eerder is aangegeven zijn meerdere participanten heel blij met de diversiteit in de wijk. Ze zien het als een afspiegeling van de maatschappij en leren ervan. Veel participanten zouden willen dat het wijkcentrum ook een plek is die diversiteit nastreeft. Niet alleen qua groepen mensen, zoals eerder als een negatieve invloed op het thuisgevoel werd beschreven, maar ook in de programmering. Een bewoner zegt hierover: “Ik zou willen dat er meer activiteiten worden georganiseerd voor de ‘gewone, werkende mensen’. Niet alleen voor kinderen of de minima, want die activiteiten zijn er al zoveel” (bijlage 3). De cultuurcoach uit de Oosterparkwijk is het daarmee eens. Ze zegt: “Er wordt al wel veel voor kinderen en ouderen georganiseerd, maar voor volwassenen nog heel weinig” (bijlage 4).

Kwaliteit

Een opvallend en veel voorkomende uitkomst uit de interviews is dat de participanten zich thuis voelen op een plek waar kwaliteit wordt nagestreefd. Zo is de IKEA voor veel participanten geen fijne plek omdat het eten er niet lekker is. Een participant zegt hierover: “Ja het is echt heel ranzig. Dan denk ik van ‘oh voor maar 1 euro’. Maar het is echt net te fluffy allemaal. Dus dan denk je: nee hoor, hoeft niet van mij. Geef mij maar een echt lekker croissantje van de bakker” (bijlage 3). De zakelijk leider van het wijkcentrum is het daar volkomen mee eens. Ze zegt hierover: “Ja het gaat echt over kwaliteit leveren. Want daar neem je jezelf maar vooral ook je bezoekers serieus mee” (bijlage 6).

Concluderend noemen participanten op de vraag ‘Welke factoren van sociale toegankelijkheid hebben invloed op het thuisgevoel volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk’ vier factoren die belangrijk zijn voor het thuisgevoel: duidelijke informatie, ongedwongen sfeer, diversiteit in doelgroep en programma en kwaliteit in het programma.

In dit stuk van de resultaten zijn de meningen en visies van bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk over het thuisgevoel en de toegankelijkheid van een wijkcentrum belicht. In het volgende stuk komen de resultaten over cultuurparticipatie in het wijkcentrum aan bod.

4.2 Cultuurparticipatie

Naast vragen die zijn gesteld over het thuisgevoel aan de participanten is hun mening en visie ook gevraagd op de cultuurparticipatie in een wijkcentrum. In de komende paragrafen worden de culturele praktijken en de werking van cultuurparticipatie in de Oosterparkwijk belicht.

4.2.1 Culturele praktijken in de Oosterparkwijk

In deze paragraaf worden aan de hand van de vraag 'Wat zijn culturele praktijken in de Oosterparkwijk volgens bewoners en professionals uit de wijk' de antwoorden van de participanten belicht. Zoals in het hoofdstuk Methoden al naar voren kwam is er in dit onderzoek gekozen om zowel de vraag 'wat is cultuur voor u' en 'wat zijn activiteiten die jij en je ouders/grootouders weten en belangrijk vinden die over 50 jaar niemand meer zal herinneren' te stellen. Uit deze twee vragen kwamen twee verschillende soorten antwoorden vanuit de focusgroepen.

De eerste vraag kreeg de volgende antwoorden: Op het bankje voor het huis, theater, film, boeken, verschillen, lezingen, koken met andere vrouwen uit de buurt, verschillende nationaliteiten, taal, ervaringen, uitwisseling van gedachten, dans, kunst, creativiteit, speeltuinen, kinderen, festival, laagdrempeligheid, diversiteit, eten, eierbal en schaken (bijlage 3).

De tweede vraag kreeg ander soort antwoorden: klaverjassen, sjoelen, bingo, stijldansen, ijshockey, FC Groningen, eierballen van André Dokter vlak voor de wedstrijd, spelletjesavonden, meidenclub en de disco (bijlage 3).

Dit waren antwoorden van bewoners. De cultuurcoach uit de wijk noemt nog een aantal culturele praktijken die nu plaatsvinden in de Oosterparkwijk: volksdansen, een koor, dansles voor kinderen, een theatergroep, het Lente Festival, drumles, circusles, samen eten en koffie ochtenden bij het Leger des Heils (bijlage 4).

In deze paragraaf zijn de culturele praktijken die volgens participanten in de Oosterparkwijk spelen belicht. In de volgende paragraaf worden de visies en meningen van participanten op de werking van cultuurparticipatie in een wijkcentrum getoond.

4.2.2 De werking van cultuurparticipatie in het wijkcentrum

Aan de hand van de vraag 'Wat zijn factoren voor cultuurparticipatie in het wijkcentrum volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk' worden de antwoorden van de participanten in deze paragraaf getoond. De antwoorden vormen vervolgens een deelconclusie. De werking van cultuurparticipatie kan volgens de resultaten van twee kanten worden bekeken: vanuit het perspectief van de bezoeker en vanuit het perspectief van het wijkcentrum.

De bezoeker

Tijdens de focusgroepen werd er uitgebreid gevraagd naar de werking van cultuurparticipatie. Over het zelf participeren in cultuur zegt bijna iedereen dat informatievoorziening van groot belang is. Ze zeggen: "Ik wil weten wat er allemaal te doen is, dat weet ik nu niet" (bijlage 3).

Wat in de antwoorden van de bewoners opvalt is dat ze allemaal eigen verantwoordelijkheid wensen. Een participant zegt hierover: "Ik wil de verantwoordelijkheid dragen maar dan wil ik ook wel mijn eigen ding doen. Dus als ik mensen gratis koffie wil geven dan geef ik ze dat gewoon, ook al kost het normaal gesproken 1 euro" (bijlage 3). Een andere participant vult aan dat ze graag iets wil organiseren in het wijkcentrum, als ze maar zelf de inhoud kan bepalen. Ze zegt hierover: "Ja dan zou ik mijn eigen ding willen doen, als ze zeggen 'je moet deze cursus geven' dat zou ik het niet willen" (bijlage 3).

De bewoners willen dus eigen verantwoordelijkheid, echter niet alle verantwoordelijkheid. Een participant zegt: "Ja maar ik wil niet alle verantwoordelijkheid, ik wil niet dat ze helemaal beslag op mij leggen" (bijlage 3). Een ander vult aan: "ja als er maar niet verwacht wordt dat ik een avond per week achter de bar sta".

Ook verlangen de bewoners dat het wijkcentrum hun ideeën faciliteert. Zo zeggen ze: "Ja ik zou wel graag willen dat het wijkcentrum de inschrijvingen regelt, de ruimte kiest en zorgt dat mensen ook echt komen opdagen. En ik zou wel een kleine vergoeding willen" (bijlage 3).

Het wijkcentrum

In het diepte-interview met de zakelijk leider van het wijkcentrum kwamen veel ideeën over de werking van cultuurparticipatie. Een wijkcentrum moet volgens haar de ideeën van bewoners faciliteren. Zo zegt ze: "Eigenlijk moet iedere wijkbewoner met een goed idee en dat ook wil organiseren het plan gaan uitvoeren en mensen om zich heen verzamelen. Dan kunnen wij dat faciliteren" (bijlage 6). Haar definitie van faciliteren is:

"Faciliteren betekent dat je randvoorwaarden creëert. Dus dat er een ruimte is die geschikt is, dat ze budget hebben om bepaalde dingen aan te schaffen die nodig zijn, wat maar nodig is om dat te kunnen laten plaatsvinden" (bijlage 6).

Bij het faciliteren heeft ze wel regels. "Ik wil altijd één aanspreekpunt, één contactpersoon. Diegene kan misschien subsidiepotjes regelen, kan concreet aangeven wat er nodig is. Dat zijn de spelregels. Wij faciliteren, sturen en coördineren, maar we gaan niet alles doen" (bijlage 6). De cultuurcoach uit de wijk heeft ook ideeën over de werking van cultuurparticipatie in de wijk. Ze zegt hierover:

"Wat ik zie is dat bewoners graag serieus willen worden genomen, dus dingen zelf organiseren maar ook qua het aanbod dat wij aanbieden. Zo zou ik vaker een professional op een groep zetten, zoals bijvoorbeeld de dansgroep bij het WIJ-team. Dan til je dat soort dingen naar een hoger niveau en dan leer je samen, ontwikkel je samen en dan kan je gaan experimenteren. Dan doe je iets anders dan je normaal gesproken altijd doet" (bijlage 4).

Ze merkt ook dat gericht vragen in de wijk goed werkt. Ze zegt hierover: "vragen van 'wie heeft er een idee' werkt niet, je moet met een duidelijk plan komen en dan hulp vragen. Dat werkt hier goed" (bijlage 4). Ook benadrukt ze het belang van enthousiasmeren. Bijvoorbeeld door tijdens een eetavond voor bewoners ook een koor te laten optreden, of een lesje portrettekenen te

verzorgen. “Zo lok je mensen die daar normaal gesproken nooit op af zouden komen, en dan blijken ze het vaak heel leuk te vinden. Zo doen ze zowel iets totaal anders dan ze normaal gesproken doen, en ontmoeten ze ook nog mensen die ze niet kennen” (bijlage 4).

Concluderend noemen participanten op de vraag ‘Wat zijn factoren voor cultuurparticipatie in het wijkcentrum volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk’ twee factoren die vanuit de bezoeker de cultuurparticipatie in een wijkcentrum mogelijk maken. Dit zijn eigen verantwoordelijkheid en de informatievoorziening. Aan de eigen verantwoordelijkheid ligt volgens de participanten echter wel een grens; de overkoepelende verantwoordelijkheid is voor het wijkcentrum. Ze verlangen een faciliterende rol van het wijkcentrum. Vanuit het wijkcentrum worden vier factoren genoemd: de faciliterende rol, kwaliteit in het programma, vraaggericht werken en enthousiasmeren via andere activiteiten.

In dit hoofdstuk zijn de resultaten uit het kwalitatieve onderzoek getoond. Ook zijn de meningen en visies van bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk over de thema’s ‘Thuis voelen’ en ‘Cultuurparticipatie’ in dit hoofdstuk belicht. In het volgende hoofdstuk worden deze resultaten geïnterpreteerd en worden er verbanden gelegd die leiden tot een conclusie.

5. De conclusie

Naar aanleiding van de resultaten die in het vorige hoofdstuk zijn getoond, worden in de conclusie de resultaten aan het theoretische kader gekoppeld en wordt de hoofdvraag van dit onderzoek beantwoord. Het doel van dit onderzoek was om te achterhalen wat de meningen en visies van bewoners en professionals uit de wijk zijn op de werking van cultuur op het thuisgevoel in het wijkcentrum in de Oosterparkwijk. Middels dit onderzoek wordt er antwoord gegeven op de volgende vraag:

“Welke factoren zorgen er volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk voor dat cultuurparticipatie een thuisgevoel kan creëren in het wijkcentrum bij Van Houten?”

Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn er twee deelvragen opgesteld met elk enkele onder-deelvragen:

Het thuisgevoel

- Wat zijn factoren voor een thuisgevoel in het wijkcentrum in de Oosterparkwijk volgens bewoners en professionals uit de wijk?
 - Welke factoren van fysieke toegankelijkheid hebben invloed op het thuisgevoel volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk?
 - Welke factoren van sociale toegankelijkheid hebben invloed op het thuisgevoel volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk?

Cultuurparticipatie

- Wat zijn factoren voor cultuurparticipatie in het wijkcentrum volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk?
 - Wat zijn culturele praktijken in de Oosterparkwijk volgens bewoners en professionals uit de wijk?

Eerst zijn de termen ‘thuisgevoel’ en ‘cultuur’ los onderzocht, om te kijken welke factoren de participanten voor elk van de termen noemen. In deze conclusie worden de factoren met elkaar vergeleken om te kijken of er overeenkomsten zijn en of ze daardoor een positieve invloed kunnen hebben op elkaar.

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op deze vijf deelvragen en ten slotte op de hoofdvraag van dit onderzoek. In het laatste hoofdstuk, de ‘Discussie’, worden vervolgens de conclusies gerelateerd aan de huidige studies naar het thuisgevoel en cultuur.

5.1 Factoren voor het thuisgevoel

Het doel van dit onderzoek was om te achterhalen welke factoren ervoor zorgen dat een bewoner of professional uit de Oosterparkwijk een thuisgevoel ervaart. Op de vraag ‘Wat zijn factoren voor een thuisgevoel in het wijkcentrum in de Oosterparkwijk volgens bewoners en professionals uit de wijk’ en de deelvragen ‘Welke factoren van fysieke toegankelijkheid hebben

invloed op het thuisgevoel volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk' en 'Welke factoren van sociale toegankelijkheid hebben invloed op het thuisgevoel volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk' kwamen in totaal acht factoren naar voren:

- Personalisatie van een ruimte of activiteit
- Verbinding met wijkbewoners
- Kwaliteit van gebouw en aanbod
- Een open uitstraling
- Toegankelijk voor mindervalide mensen
- Informatievoorziening
- Ongedwongen sfeer
- Diversiteit in programma en organisatie

Deze resultaten komen deels overeen met de deelconclusies uit hoofdstuk 1, waarin zeven factoren van het thuisgevoel uit verschillende studies werden beschreven. In *Figuur 3* worden de overeenkomsten tussen de studies en de resultaten uit dit onderzoek getoond.

Deelconclusies uit hoofdstuk 1	Overeenkomsten met de resultaten
Toegankelijkheid	Open uitstraling, toegankelijk voor mindervalide mensen en informatievoorziening
Tradities en routines	x
Voorspelbaarheid	Informatievoorziening
Ontplooien	Kwaliteit aanbod, diversiteit in programma
Verbinding	Verbinding
Uitsluitende emotie	Personalisatie en verbinding
Controle	Personalisatie

Figuur 3: overeenkomsten tussen de deelconclusies uit Hoofdstuk 1 en de Resultaten

Uit *Figuur 3* kan worden geconcludeerd dat alleen 'Tradities en Routines' niet als een factor voor het thuisgevoel wordt ervaren door bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk. De factor 'Toegankelijkheid' kan worden gezien als een verzamelterm, waardoor uit de resultaten ook meerdere factoren komen, zoals de open uitstraling, toegankelijk voor mindervalide mensen en informatievoorziening. Uit de resultaten blijkt ook dat op het gebied van voorspelbaarheid de 'informatievoorziening' het belangrijkste is. Participanten willen weten waar ze aan toe zijn,

zowel qua programmering alsmede de bewegwijzering binnenin het gebouw. De 'Ontplooiing' komt wel in de resultaten voor, alleen op het gebied van 'kwaliteit van aanbod' en 'diversiteit in programma'. Participanten voelen zich thuis op een plek waar iets waardevols te halen is, zoals kennis en verdieping. De term 'verbinding' die in het theoretische kader werd beschreven wordt in de resultaten veelvuldig benoemd. Bij verbinding hoort ook 'Uitsluitende emotie', omdat dit te maken heeft met doelgroepen. Voor de participanten is een doelgroep in een wijkcentrum vaak een factor voor zowel het thuisgevoel (wanneer ze zich op hun gemak voelen met de doelgroep) alsmede een uitsluitende emotie (wanneer ze zich niet op hun gemak voelen bij de doelgroep). Zo bevestigt dit onderzoek de opinie van Duyvendak uit het theoretische kader, dat het thuisgevoel ook een uitsluitende emotie kan zijn. Als laatste is 'controle' een belangrijke factor voor het thuisgevoel dat veelvuldig terugkomt in de resultaten. Bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk willen eigen verantwoordelijkheid (personalisatie) als het gaat om activiteiten en ruimtes in het wijkcentrum, echter willen ze niet alle verantwoordelijkheid. Ze verlangen een faciliterende rol van het wijkcentrum.

5.2 Culturele praktijken in de Oosterparkwijk

In dit onderzoek is onderzocht wat volgens de participanten de culturele praktijken in de Oosterparkwijk zijn. Op de vraag 'Wat zijn culturele praktijken in de Oosterparkwijk volgens bewoners en professionals uit de wijk' kwamen veel antwoorden, zoals te lezen is in paragraaf 4.2.1. Zoals in het theoretische kader is beschreven kan cultuur worden gezien als een vorm van betekenisgeving (Van Heusden, 2022). Wanneer de resultaten van dit hoofdstuk worden bekeken vanuit de definitie dat cultuur 'een vorm van betekenisgeving' is, komen er drie voorbeelden uit over hoe de bewoners van de Oosterparkwijk door middel van cultuur betekenis geven aan hun leven in de wijk. Zo werd het 'zitten op het bankje voor het huis' meerdere malen benoemd als een typische uiting van cultuur in de Oosterpark, waarbij de bewoners een bepaalde vorm van sociale interactie met elkaar en mensen van buiten de wijk hebben. De vraag die daarop volgt is wat het 'zitten op een bankje' voor een betekenis heeft voor de bewoners. Uit de resultaten is gebleken dat bewoners de handeling van op een bankje zitten relateren aan het ontmoeten van andere mensen, het samenkomen. Wanneer dit er niet is, zo valt in de bijlage 2 te lezen, verdwijnt er een stukje van 'de cultuur van de Oosterparkwijk' volgens de bewoners. Ook wordt eten als een vorm van betekenisgeving genoemd. Participanten uit een focusgroep hebben het over de 'eierbal van André Dokter vlak voor de wedstrijd van FC Groningen' en de kookgroep die ze organiseerden met vrouwen van verschillende nationaliteiten (zie hoofdstuk 4 'Resultaten'). Eten betekent voor bewoners het 'ongedwongen samenkomen' en de gelijkwaardigheid die hier vanaf straalt ("want, iedereen moet toch eten..."). Ook taal is een veelgenoemde vorm van betekenisgeving. Participanten noemen het Gronings en de straattaal van hun kinderen als betekenisgeving aan de plek en tijd (bijlage 3).

5.3 Factoren voor cultuurparticipatie

Het doel van dit onderzoek was om te achterhalen welke factoren ervoor zorgen dat een bewoner of professional uit de Oosterparkwijk participeert in cultuur in een wijkcentrum. De

vraag 'Wat zijn factoren voor cultuurparticipatie in het wijkcentrum volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk' werd gesteld. Uit het theoretisch kader van dit onderzoek bleek dat er nog geen onderzoek is gedaan naar de werking van cultuurparticipatie in specifiek 'wijkcentra'. Wel zijn er onderzoeken te vinden over de verschillende stadia van participatie, wat aansluit bij de bevindingen van dit onderzoek.

De resultaten laten zien dat cultuurparticipatie vanuit twee verschillende perspectieven kan worden bekeken: vanuit het perspectief van de participant (de bezoeker van het wijkcentrum) en vanuit het perspectief van de facilitator (het wijkcentrum). Voor de bezoeker zijn er drie factoren belangrijk bij het creëren van cultuurparticipatie: de informatievoorziening (kennis hebben van de programmering), eigen verantwoordelijkheid in het participeren (het zelf kunnen bepalen wat te organiseren en waar in te participeren) en de faciliterende rol van het wijkcentrum (de overkoepelende verantwoordelijkheid ligt bij het wijkcentrum). Vanuit de faciliterende rol zijn er vier factoren die belangrijk zijn in het creëren van cultuurparticipatie: het faciliterende aspect (het wijkcentrum faciliteert de ideeën van de participanten), de kwaliteit (van de programmering), het vraaggericht werken en het 'enthousiasmeren' van participanten door andere activiteiten te organiseren.

5.3.1 De bezoeker

Zoals beschreven in de resultaten zijn er voor de bezoeker van het wijkcentrum drie factoren belangrijk om te participeren in cultuur. Dit zijn de informatievoorziening, de eigen verantwoordelijkheid en de faciliterende rol van het wijkcentrum. De laatste twee horen volgens de participanten bij elkaar: zonder de faciliterende rol van het wijkcentrum willen ze geen eigen verantwoordelijkheid nemen: ze hebben randvoorwaarden nodig.

Wanneer je deze drie factoren naast de vijf stadia van Wilcox legt, zijn er overeenkomsten te zien:

De vijf stadia van participatie (Wilcox, 1994)	Resultaten
1. Informatie	Informatievoorziening
2. Consulatie	x
3. Samen besluiten	x
4. Samen uitvoeren	x
5. Zelfstandigen supporten	Eigen verantwoordelijkheid (met faciliterende rol van het wijkcentrum)

Figuur 4. De overeenkomsten tussen de vijf stadia van participatie (Wilcox, 1994) en de resultaten (overeenkomsten in groen)

De tabel in *Figuur 4* geeft visueel weer dat de bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk graag op de hoogte willen worden gehouden over de programmering en dat als ze participeren ze eigen verantwoordelijkheid willen hebben. De drie tussenstadia (consultatie, samen besluiten en samen uitvoeren) komen in de resultaten van dit onderzoek niet naar voren.

Het andere model dat naar voren kwam in het theoretische kader, de zes vormen van cultuurparticipatie door Jennings (2008), wordt in de resultaten niet herkend. In *figuur 5* zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de vormen van cultuurparticipatie en de resultaten van dit onderzoek getoond:

Vormen van cultuurparticipatie (Jennings, 2008)	Overeenkomstig met resultaten
In-actieveelingen	x
Toeschouwer	x
Meedoener	x
Verzamelaar	x
Critici	x
Makers	Eigen verantwoordelijkheid

Figuur 5. Overeenkomsten tussen vormen van cultuurparticipatie (Jennings, 2008) en de resultaten

Wat te zien is in *figuur 5*, is dat participanten van dit onderzoek zich alleen herkennen in de makers. Dit onderzoek heeft andere uitkomsten dan de theorie van Jennings. Daarom kan gezegd worden dat dit onderzoek de theorie van Jennings verrijkt. Een reden voor het verschil in uitkomsten kan zijn dat de bevindingen van Jennings zijn getoetst op musea, en niet zozeer op wijkcentra. In een museum komt publiek dat al gekozen heeft voor de participatie in cultuur, in een wijkcentrum niet. Daarom leveren studies op musea en wijkcentra andere resultaten op.

5.3.2 Het wijkcentrum

Naast de bezoeker zijn er ook voor het wijkcentrum factoren die maken dat bezoekers kunnen participeren in cultuur. Ten eerste is er het faciliterende aspect dat al is getoond in de vorige paragraaf. Bezoekers verlangen een faciliterende rol van het wijkcentrum, waarbij randvoorwaarden duidelijk worden gemaakt en de overkoepelende verantwoordelijkheid op de schouders van het wijkcentrum ligt. Uit de resultaten blijkt dat de zakelijk leider van het

wijkcentrum dit helemaal beaamt en dat het wijkcentrum bezig is met het opstellen van randvoorwaarden voor het organiseren van activiteiten door bewoners.

Daarnaast komt vraaggericht werken als een factor voor cultuurparticipatie uit de resultaten. De cultuurcoach bemerkte in het diepte-interview dat mensen makkelijker participeren in cultuur als er een concrete vraag wordt gesteld. Wanneer er wordt gevraagd: 'Wat wil je doen?', dan is de respons veel minder groot dan wanneer er wordt gevraagd: 'Wil je morgenavond helpen koken in het wijkcentrum?'

Als laatste is het 'enthousiasmeren van bezoekers via een andere activiteit' een factor die uit de resultaten naar voren komt. Dit heeft te maken met het creëren van verbinding tussen bewoners die elkaar (nog) niet kennen. Wanneer bewoners bijvoorbeeld voor een etentje in het wijkcentrum worden uitgenodigd en er tegelijkertijd een wijkkoor optreedt, ontmoeten twee groepen bewoners elkaar en komen de bewoners in aanraking met cultuur.

Concluderend komen er op de vraag 'Wat zijn factoren voor cultuurparticipatie in het wijkcentrum volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk' zes factoren naar voren:

- Informatievoorziening
- Eigen verantwoordelijkheid
- Faciliterende rol van het wijkcentrum
- Kwaliteit van programmering
- Vraaggericht werken vanuit het wijkcentrum
- Participanten enthousiasmeren via andere activiteiten

5.4 Overeenkomsten tussen factoren

Waar in de vorige paragrafen de bevindingen uit dit onderzoek werden getoetst aan de theorie uit het theoretische kader, wordt er in deze paragraaf een link gelegd tussen de twee besproken thema's: het thuisgevoel en cultuurparticipatie. Er wordt gekeken naar de genoemde factoren die het thuisgevoel en cultuurparticipatie kunnen bevorderen.

Factoren thuisgevoel	Factoren Cultuurparticipatie
Personalisatie	Eigen verantwoordelijkheid (Faciliterende rol wijkcentrum)
Informatievoorziening	Informatievoorziening
Kwaliteit	Kwaliteit
Verbinding	Enthousiasmeren via andere activiteiten
Open uitstraling	Vraaggericht werken
Fysieke toegankelijkheid	
Ongedwongen sfeer	
Diversiteit in programma en organisatie	

Figuur 6. Overeenkomsten tussen de factoren van het thuisgevoel vergeleken met de factoren van Cultuurparticipatie. Groen =, geel =

In Figuur 6 zijn de overeenkomsten tussen de factoren van het thuisgevoel en cultuurparticipatie te zien. Wat opvalt is dat er drie factoren in beide kolommen exact hetzelfde zijn. Zo laten de factoren 'personalisatie' en 'eigen verantwoordelijkheid' het verlangen naar het eigen maken van het gebouw en het programma zien. Bij eigen verantwoordelijkheid hoort wel een side-note: uit de resultaten van dit onderzoek is gekomen dat bewoners verantwoordelijkheid willen dragen, mits er randvoorwaarden zijn vanuit het wijkcentrum. Dit betekent dus dat wanneer een wijkcentrum het programma opent voor input van bewoners en professionals uit de wijk, er een grote kans is op een thuisgevoel omdat wens van het 'eigen maken' wordt waargemaakt. De tweede overeenkomst is de informatievoorziening. Zowel bij een thuisgevoel als bij cultuurparticipatie is het verlangen om van alles op de hoogte te zijn groot bij de participanten van dit onderzoek. Het op de hoogte zijn uit zich bij het thuisgevoel vooral in de voorspelbaarheid die de participanten waarderen, waarbij het bij cultuurparticipatie meer gaat om de berichtgeving over het programma. Mijn conclusie is dan ook: Wanneer een wijkcentrum een heldere strategie heeft in de informatievoorziening, waar het dus zowel gaat over hoe voorspelbaar als concreet het programma is, is de kans op een thuisgevoel in het wijkcentrum groot. De derde factor komt ook overeen: de kwaliteit. Bij het thuisgevoel gaat dat vooral over de inrichting en het daarbij behorende gevoel van het serieus nemen van de

bezoekers, terwijl bij cultuurparticipatie het over de kwaliteit van het programma gaat en ook het daarbij behorende gevoel van het serieus nemen van de bezoekers.

Daarnaast is er nog één factor die overeenkomsten heeft in zowel het thuisgevoel als cultuurparticipatie, maar wel indirect. Uit de resultaten blijkt dat participanten behoefte hebben aan verbinding met medebewoners uit de wijk, echter laten ze ook merken dat ze zich bij een al bestaande groep niet snel thuis voelen. Uit de resultaten over de cultuurparticipatie blijkt echter dat door middel van het enthousiasmeren van bewoners via een andere activiteit, er verbinding kan ontstaan. Hieruit kan geconcludeerd worden dat wanneer bewoners bijvoorbeeld worden uitgenodigd voor een etentje in het wijkcentrum, waarbij er ook een andere activiteit plaatsvindt waar normaal gesproken een andere groep bewoners op af komt, er toch verbinding kan ontstaan.

De factoren die niet overeenkomstig zijn met elkaar, zoals vraaggericht werken of de open uitstraling, fysieke toegankelijkheid, ongedwongen sfeer en diversiteit kunnen alsnog handig zijn voor wijkcentra om in het achterhoofd te houden bij het creëren van een thuisgevoel. Ze zijn dan wel niet een overeenkomst tussen cultuurparticipatie en het thuisgevoel, maar bevorderen wel de positieve ervaring van de bezoeker.

6. De discussie

Voor dit onderzoek zijn er twee focusgroepen, een beeldend interview en drie diepte interviews gedaan om de factoren te verzamelen die ervoor zorgen dat cultuurparticipatie een thuisgevoel kan creëren in het wijkcentrum bij Van Houten in de Oosterparkwijk . Omdat het hier om meningen en interpretaties gaat van verschillende mensen uit de Oosterparkwijk, zullen bij een volgend onderzoek andere antwoorden mogelijk zijn. Echter bouwt dit onderzoek voort op het haalbaarheidsonderzoek van de Gemeente Groningen (2018a) en het Activiteitenplan van Bij Van Houten (2021). In die onderzoeken zijn ook de wensen van bewoners en professionals uit de wijk onderzocht. Is dit 100% generaliseerbaar? Zonder alle 12.500 inwoners en professionals te spreken over hun wensen en redenen voor het nieuwe wijkcentrum kan nooit 100% gezegd worden dat de antwoorden voor de hele buurt gelden.

6.1 Aanbevelingen voor de praktijk

Zoals genoemd in de conclusie zijn er vier factoren die er volgens bewoners en professionals uit de Oosterparkwijk voor kunnen zorgen dat cultuurparticipatie kan helpen om een thuisgevoel te creëren in het wijkcentrum bij Van Houten. Dit zijn Personalisatie, Verbinding, Informatievoorziening en Kwaliteit. Deze vier factoren kunnen er volgens de participanten van dit onderzoek voor zorgen dat bezoekers van het wijkcentrum zich thuis voelen in het gebouw, verbonden voelen met de andere mensen en zich thuis voelen tijdens de activiteiten.

De eerste factor 'Personalisatie' raakt meteen aan een discussie die in hoofdstuk 1 ook naar voren kwam, namelijk het 'thuisgevoel als een uitsluitende emotie'. Dat personalisatie als factor van het thuisgevoel naar voren kwam in de resultaten ligt in de lijn der verwachtingen, dit werd namelijk al beschreven in *The Politics of Home* door Duyvendak (2011). Participanten geven aan het fijn te vinden om een ruimte of activiteit zich eigen te maken, maar voelen zich tegelijkertijd niet welkom als een andere groep dat al heeft gedaan in een ruimte (zie Hoofdstuk 4 Resultaten). In die zin brengt dit onderzoek niets nieuws naar voren, maar bevestigt het de theorie van Duyvendak. Echter komen er in het diepte-interview met de zakelijk leider van het wijkcentrum manieren naar voren die dit thuisgevoel voor iedereen toegankelijk kunnen maken. Zo is het volgens haar belangrijk om diversiteit aan te brengen in de ruimte, organisatie en programmering, zodat er verschillende soorten mensen op af komen en er niet één klik stamgasten wordt gevormd die andere bezoekers kan afschrikken.

Mede door de resultaten op de vraag welke vormen van betekenisgeving er plaatsvinden in de Oosterparkwijk (zie de conclusie) kan personalisatie in een wijkcentrum plaatsvinden. Wanneer aandacht wordt geschonken aan de persoonlijke manieren van betekenisgeving van bewoners, sluit een wijkcentrum beter aan bij de leefwereld van de bewoners. Zo kan er herkenning en personalisatie plaatsvinden in het wijkcentrum, wat een stapje dichterbij het thuisgevoel is.

De tweede factor 'Informatievoorziening' is een verrassende uitkomst uit dit onderzoek, niet in lijn der verwachting vanuit de theorie. In het theoretische kader staat wel dat 'voorspelbaarheid' een belangrijke factor is, maar specifiek de wens om van alles op de hoogte te zijn is nieuw. Dit kan te maken hebben met een hang naar controle maar het kan ook puur de

eerste stap tot participeren zijn: pas als bezoekers van een wijkcentrum weten wat er te halen valt kunnen ze er iets gaan halen.

De derde factor 'Kwaliteit' gaat vooral over het serieus nemen van bezoekers. Bij het thuisgevoel gaat dat vooral over de inrichting, waarbij er goed gekeken wordt wat de bezoekers nodig hebben, bij cultuurparticipatie gaat het over de kwaliteit van het programma en de inzet van professionals zodat de bezoekers het gevoel hebben iets waardevols te 'halen' in het wijkcentrum.

De laatste factor is 'Verbinding' en heeft veel met het thuisgevoel als uitsluitende emotie te maken. Uit de resultaten van dit onderzoek is gebleken dat nieuwe bezoekers enthousiasmeren via andere activiteiten een goede manier is om mensen in aanraking te laten komen met mensen en activiteiten waar ze normaal gesproken niet mee in aanraking komen. Dit is een factor die vanuit het perspectief van het wijkcentrum naar voren kwam en dus niet per se een factor die de bezoekers van het wijkcentrum direct zich thuis laten voelen. Wel is de verbinding met andere bezoekers volgens participanten van dit onderzoek een belangrijke factor om zich thuis te voelen.

6.2 Aanbevelingen voor het academische veld

Waar het wijkcentrum de missie formuleert om een 'thuis' te willen zijn voor elke bewoner van de Oosterparkwijk, bestudeert dit onderzoek hoe dit thuisgevoel dan ook echt gecreëerd kan worden. In dit onderzoek is ervoor gekozen om dit te doen door het thuisgevoel aan cultuurparticipatie te linken, maar in volgend onderzoek kan dit ook door het aan andere vakgebieden te linken zoals onderwijs, sport of zorg. Door het alleen te linken aan het culturele veld, kan het zo zijn dat er ook voor de hand liggende factoren van het thuisgevoel gemist worden. Daarom kan het een aanbeveling zijn voor het wijkcentrum om ook andere vakgebieden te linken aan het thuisgevoel, zodat dit andere en misschien meer factoren oplevert.

Voor het culturele onderzoeksveld kan een 'thuisgevoel creëren' een nieuwe motivatie zijn om cultuurparticipatie op meerdere plekken in te zetten. Waar in het verleden al veel onderzoek is gedaan naar de impact van cultuurparticipatie (zie het theoretische kader, paragraaf 2.2.2), is een thuisgevoel als uitkomst van cultuurparticipatie nieuw. In volgend onderzoek kan er dieper worden ingegaan op de werking van cultuurparticipatie in wijkcentra, door de verschillende stadia en manieren van cultuurparticipatie die in het theoretische kader, paragraaf 2.2.3 voorbij kwamen te onderzoeken aan de hand van echte culturele activiteiten. In dit onderzoek is uitgegaan van de culturele praktijken waaraan de participanten in het verleden hebben meegedaan, waardoor de werking ervan alleen kon worden getoetst aan de hand van hun (subjectieve) ervaringen. Daarom zou de werking van cultuurparticipatie in wijkcentra in volgend onderzoek aan de hand van echte culturele activiteiten een goede toevoeging zijn aan het culturele onderzoeksveld.

7. Literatuur

- Arnstein, S. R. (1971). *A Ladder of Citizen Participation in the USA*.
- Baartmans, A. (2021, September 5). Cultureel en sociaal kapitaal. *Gelijke Kansen in de Klas*.
<https://gelijkekansenindeklas.nl/hoofdstuk/cultureel-en-sociaal-kapitaal/>
- Bartiméus. (2022). *Wat is toegankelijkheid?* Accessibility.NI.
<https://www.accessibility.nl/over-toegankelijkheid/wat-is-toegankelijkheid>
- Bewonersorganisatie Oosterpark, Jongeren centrum oosterpark (JOP), Speeltuinvereniging Oosterpark, Ons Belang, & WerkPro. (2017). *Wij hebben een droom: Het buurtcentrum dat de Oosterparkwijk verdient*.
- Bilo, N., Gielen, M., Jongerius, M., & Scholten, N. (2020). *Toegankelijkheid Culturele instellingen voor mensen met een beperking: tussenrapport, inventarisatie*. Significant / APE.
- Bisschop Boele, E. (2016). *Op zoek naar de betekenis van cultuurparticipatie*.
- Blanken, D., Govaerts, C., Griesenberg, H., & Verhaagen, J. (2021). *Guide to Cultural Participation*.
- Van der Leden, J. (2021). Trends in Kunst en Cultuur: Toegang tot kunst en cultuur voor mensen met een beperking. *Boekman Extra*, 29. Boekmanstichting.
- Boom, N. (2019). Verbinding en Verbeelding. In *Culturele eigen / wijs / heid*. BrabantKennis.
- Boomstra, R., & Wennink, J. (2003). Is er sprake van interculturele verlegenheid in de GGZ en de verslavingszorg in Nederland? *Gedrag En Gezondheid*, 31.
- Brouwer, J. *Cultuurimpuls Stedelijke Vernieuwing*. Delft: ABF Cultuur, 2007.
- Buurtwijs. (2016, October 3). *9 handvatten voor burgerinitiatieven die bewoners van diverse culturele achtergronden willen bereiken*. Buurtwijs.NI.
<https://www.buurtwijs.nl/content/9-handvatten-voor-burgerinitiatieven-die-bewoners-van-diverse-culturele-achtergronden-willen>
- CJ2. (n.d.). *Oosterparkwijk*. Www.Staatingroningen.NI. Retrieved April 25, 2022, from <http://www.staatingroningen.nl/wijk/81/oosterparkwijk>
- Cockx, F., & Bastiaensen, H. (2010). *De betekenis van sociaal-culturele praktijken Resultaten van een belevingsonderzoek bij participanten in het sociaal-cultureel volwassenenwerk*. Brussel: Socius.
- Colleges, F. (2018, October 15). *Het coderen van interviews*. Scriptiebegeleiding.
<https://frissecolleges.nl/het-coderen-van-interviews/>
- Coppieters, A. (2018). *Jouw voorziening. Een t(e)huis?* Hogeschool Gent.
- De Wijk De Wereld. (2020, October 21). *Over ons*. De Wijk De Wereld.
<https://www.dewijkdewereld.nl/over-ons/>
- Duyvendak, J. W. (2009a). *Lichte gemeenschappen: moderne sociale cohesie in de praktijk*. Uitgeverij Van Gennep .
- Duyvendak, J. W. (2009b). Thuisvoelen. *Sociologie*, 5(2), 257–260.
- Eijck, K. van, & Bisschop Boele, E. (2018). *Van de canon en de mug: een inventarisatie van inzichten rondom de culturele niet-bezoeker*. Erasmus School of History, Culture and

Communication.

- Elias, N. (1939). *Het civilisatieproces: Sociogenetische en psychogenetische onderzoeken*. Het Spectrum.
- Focus Groningen. (2013, September 22). *Centrale plek Treslinghuis Oosterparkwijk feestelijk geopend*. FocusGroningen.
<https://www.focusgroningen.nl/centrale-plek-treslinghuis-oosterparkwijk-feestelijk-geopend/>
- Gast, W.-J.de , & Quispel, A. Q. (2021). *Cultuur dichtbij: Hoe culturele instellingen in de regio Haaglanden cultuurparticipatie vergroten*.
- Geertz, C. (1977). *The Interpretation Of Cultures*. Basic Books.
- Gemeente Groningen. (2018a). *Op weg naar een bruisend hart in de Oosterparkwijk*.
- Gemeenteraad Groningen. (2022). *Nieuwe accommodatie "bij Van Houten" in de Oosterparkwijk*.
- Gielen, P., Elkhuisen, S., van den Hoogen, Q., Lijster, T., & Otte, H. (2020). *De waarde van cultuur*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Gifford, R. (2007). Environmental Psychology and Sustainable Development: Expansion, Maturation, and Challenges. *Journal of Social Issues*, 63(1), 199–212.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2007.00503.x>
- Graves, J. B. (2010). *Cultural democracy: The arts, community, and the public purpose*. University of Illinois Press.
- Groeneboer, J. (2020, November 23). *Hoe toegankelijk is de culturele sector?* LKCA.
<https://www.lkca.nl/publicatie/hoe-toegankelijk-is-de-culturele-sector/>
- Hagerty, B. M. K., & Patusky, K. (1995). Developing a measure of sense of belonging. *Nursing Research*, 44(1), 9-13. <https://doi.org/10.1097/00006199-199501000-00003>
- Het college van B & W Lelystad. (2009). *Nota buurthuis- en opbouwwerk*.
- Hoexum, P. (2019, July 3). *Thuis in de openbare ruimte - Platform Stad*. Platform STAD.
<https://www.platformstad.nl/thuis-in-de-openbare-ruimte/>
- Jansen, H. (2012). Wat is kwalitatief in kwalitatief onderzoek? *KWALON*, 17(2).
<https://doi.org/10.5117/2012.017.002.006>
- Kangas, A. (2017). *Removing Barriers. Participative and Collaborative Cultural Activities in Kuulto Action Research*. Helsinki: Centre for Cultural Policy Research Cupore.
- Kassies, J. (1990). Pleidooi voor een culturele democratie. *Boekmancahier*, 2(5), 280–283.
- Keaney, E. (2006). *From Access to Participation: Cultural Policy and Civil Renewal*. Institute for Public Policy Research.
- Kennisland. (2011). *Publieksparticipatie in de culturele sector*.
- Klinenberg, E. (2018). *Palaces for the people: How social infrastructure can help fight inequality, polarization, and the decline of civic life*. Crown.
- Kolsteeg, J. (2020, April 7). Arts in Society. Retrieved August 16, 2022, from Arts in Society website:
<https://artsinsociety.eu/2020/04/07/culturele-democratie-vraagt-om-ander-cultuurbeleid/>
- Kolsteeg, J. (2023). Persoonlijke communicatie via de mail. Geraadpleegd op 18-04-2023.
- Kremer, M. (2019, July 10). *Alledaagse attentheid in een superdiverse wijk*. Monique Kremer.
<https://www.moniquekremer.nl/publicatie/alledaagse-attendheid-in-een-superdiverse-wijk/>
- LKCA. (2014). *Zicht op actieve cultuurparticipatie: thema's en trends in praktijk en beleid*.

- Matarasso, F. (1997). *Use Or Ornament?: The Social Impact of Participation in the Arts*. London: Comedia.
- Ministerie van BZK, directie Bouwen en Energie. (2019). *Toegankelijkheid voor mensen met een beperking: Knelpunten en oplossingen in de praktijk*.
- Mol-Bijl, M. (2015). *Stimulerende factoren voor het thuisgevoel van jongvolwassen leden van de Westerkerk*.
- Nady. (2016, January 10). *What makes public places “ours?”* - Arch2O.com. Arch2O.
<https://www.arch2o.com/instilling-sense-ownership-public-places/>
- Nguyen, R. (2017, April 15). Read-only culture and read-write culture: What is the difference? Retrieved August 16, 2022, from Ray Nguyen website:
<https://ray2401.wordpress.com/2017/04/15/read-only-culture-and-read-write-culture-what-is-the-difference/>
- Oldenburg, R. (1999). *The great good place: Cafes, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community*. Da Capo Press.
- Ongehinderd. (2015, August 20). *Ongehinderd*. Ongehinderd Leven, Zorgeloos Genieten.
<https://ongehinderd.nl/voor/gemeenten/>
- Pek, A. (2015). Hier ben ik thuis. *Psychologie Magazine*.
- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (2011). *The Experience Economy*. Harvard Business Press.
- Postuma, M. (2014). *Sport als doel, als middel, als economische waarde* [Pdf].
- Stern, M., and C. Seifert. *Cultural Participation and Communities: The Role of Individual and Neighborhood Effects*. Philadelphia: University of Pennsylvania School of Social Work, 2000.
- Stichting Buurtaccommodaties en Activiteiten Oosterparkwijk. (2021). *Activiteitenplan bij Van Houten*.
- studielab. (2020, January 29). *Kwantitatief en kwalitatief onderzoek: Wat is het verschil?*
- Studiemeesters. (2019, June 14). *Validiteit en betrouwbaarheid in kwalitatief onderzoek*. Studiemeesters.
<https://www.studiemeesters.nl/scriptie/validiteit-en-betrouwbaarheid-kwalitatief-onderzoek/>
- Quint, S. (2008). *Cultuurparticipatie: klein beginnen Geen hoge top zonder een brede basis* (Word).
- Raad voor Cultuur. (2007). *Advies agenda Cultuurbeleid en culturele basisinfrastructuur*.
- Ros, B. (2022, May 13). *Gidsen zorgen in leerecosysteem voor gelijke kansen*. LKCA.
<https://www.lkca.nl/artikel/gidsen-zorgen-in-leerecosysteem-voor-gelijke-kansen/>
- Scannell, L., & Gifford, R. (2010). Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of Environmental Psychology*, 30(1), 1–10.
<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.09.006>
- Schelvis, W. (2017). *Museum open u*. LCM.
- Schrijvers, E., Keizer, A.-G., & Engbersen, G. B. M. (2015). *Cultuur herwaarderen*.
- Shirky, C. (2009). *Here Comes Everybody: The Power of Organizing Without Organizations*. Penguin Paperbacks.
- Simon, N. (2010). *The Participatory Museum*. Museum 2.0.
- Stichting Buurtaccommodaties en Activiteiten Oosterparkwijk. (2021). *Activiteitenplan bij Van Houten*.
- Stichting Meo. (2021, July 22). *Toelichtingen VN-verdrag*. Coalitie Voor Inclusie.

<https://coalitievoorinclusie.nl/vn-verdrag-handicap/wat-is-het-vn-verdrag-handicap/wat-is-het-vn-verdrag/>

Tal, M., & Scholten, S. (2020, September 24). Grondige herijking cultuurbeleid nodig. Retrieved March 25, 2022, from LKCA website:

<https://www.lkca.nl/opinie/grondige-herijking-cultuurbeleid-nodig/>

Terkenli, T. S. (1995). Home as a region. *Geographical Review*, 85(3), 324.

<https://doi.org/10.2307/215276>

Van Balken, K., & Staal, J. (2020). *The Language of Belonging: De stedelijke taal van je thuis voelen*.

van Heusden, B. (2022). Culturele democratie en onderwijs. *Cultuur+Educatie*, 21(60), 36–54.

Van den Berg, M., & Jeurig, K. (2022, April 7). DPG media privacy gate. *Buurthuizen Verdwijnen, Omdat Gemeentes in Marktwaarde Denken*.

<https://www.trouw.nl/opinie/buurthuizen-verdwijnen-omdat-gemeentes-in-marktwaarde-denken~b63c0a30/>

van de Kamp, L., & Welschen, S. (2019). Sociale cohesie in gentrificerende arbeiderswijken van Amsterdam-Noord. *Beleid En Maatschappij*, 46(3), 366–389.

<https://doi.org/10.5553/benm/138900692019046003004>

Van der Ham, S. (2016). *Thuis op de buurtwerkplaats*.

Verreth, T. (2019). *Een (t)huis als (g)een ander*.

Vidović, D., & Zuvella, A. (2018). *Do it Together. Practices and Tendencies of Participatory Governance in Culture in the Republic of Croatia*. Zagreb: Zaklada Kultura Nova.

Vosskühler, D. (2012, January 11). *Wijkcentra werkelijk uit de tijd? Zorg+Welzijn*.

<https://www.zorgwelzijn.nl/blog/wijkcentra-werkelijk-uit-de-tijd-zwz017664w/>

Week van de Toegankelijkheid. (2018, September 3). *Wat is toegankelijkheid?* Week van de Toegankelijkheid.

<https://weekvandetoegeankelijkheid.nl/over-de-week/wat-is-digitale-toegeankelijkheid/>

Weick, K. E. (1995). *Sensemaking in organizations*. SAGE.

Wergroep ONS Oosterpark Nooit Saai. (2012). *Oosterparkwijk wandelroute*. Uitgeverij Leander.

Wijk, M. (1995). *Handboek voor toegankelijkheid: (voorheen geboden toegang)*. Vakmedianet Bouwcommunities B.V.

Wijkkrant Oosterpark. (2018, February). Toneelstuk luidt einde Treslinghuis in. *Wijkkrant Oosterparkwijk*, 1–4.

https://oosterparkgroningen.nl/wp-content/uploads/wijkkrant_201802.pdf

Wilcox, D. (1994). *The Guide to Effective Participation*. Brighton: Delta Press.

Williams, R. (1982). *The Sociology of Culture*. University of Chicago Press.

Woorden.org. (n.d.). *FAQ wijkcentrum*. Woorden.Org. Retrieved February 13, 2023, from

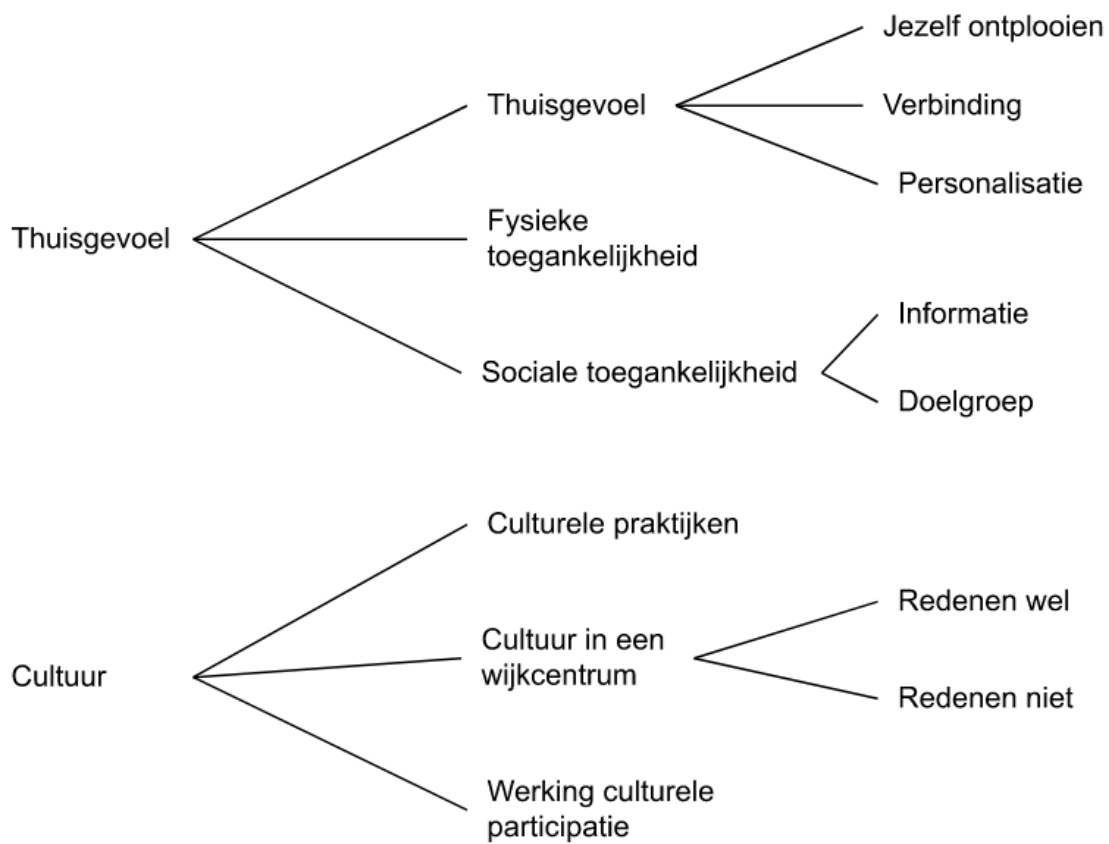
<https://www.woorden.org/woord/wijkcentrum>

Zbitnew, A. (n.d.). *Accessibility Toolkit: a guide to making art spaces accessible*.

8. Bijlagen

Codeboom	50
Focusgroep 1	51
Focusgroep 2	64
Diepte-interview Cultuurcoach Rozan Vergeer	65
Diepte-interview Opbouwwerker Jeroen	68
Diepte-interview Zakelijk leider wijkcentrum Miranda Dontje	72
Beeldend interview Open Dagen Wijkcentrum	76
Toolkit Schelvis	80
Achtergrondinformatie Oosterparkwijk	83

Bijlage 1. Codeboom

Bijlage 2. Focusgroep 1

Deelnemers:

- Mieke Scholten, Pioenstraat 15, wonen er sinds 2004
- Marijke, wonen er 4 jaar ongeveer
- Hannie, Goudsbloemstraat, woont er sinds 2000
- Marian, Wingert Hoek, woont er al 30 jaar, al 10 jaar in het Blauwe Dorp.
- Alwin, Oliemuldersweg, woont er nu 6 jaar.
- Carin, woont er sinds haar 17e

Wat vindt je mooi aan de Oosterparkwijk?

Mieke: Nouja, dat blok waarin we wonen is wel een beetje een klein dorp, met al z'n voors en tegens. Ik heb het hier echt heel erg naar mijn zin, al dat groen en gezellig en ja, ik vind het fijn dat iedereen elkaar groet en dat iedereen behulpzaam is. En ja ik vind het fijn dat je en zo in de stad bent en zo met tien minuten fietsen zit je ook al bijna in de weilanden, dus dat vind ik echt helemaal geweldig.

Marijke: Wij hebben ook een hecht dorp eigenlijk, een heel hecht buurtje. Iedereen zorgt voor elkaar, attendeert elkaar op dingen, nodigt elkaar uit. Dus het is een heel begaan buurtje met elkaar maar ook gewoon binnen de wijk. Wat ik ook wel mooi vind is dat het park en alles ook wel op groeit en bloeit de laatste jaren, dat vind ik echt wel mooi en fijn aan de wijk.

Hannie: onze straat is ook net een dorp, goede tijden of slechte tijden, ik kan er een boek over schrijven want we hebben al heel wat beleefd. (gelach). Maar het is de goede kant op gegaan en ehh ik vind ehh dat de laatste tijd ehh, ook sinds er veel meer koopwoningen zijn gekomen, dat is wel de buurt ten goede gekomen. Niet dat het anders is, ik kan overal wel mee omgaan, maar je merkt dat er een andere sfeer hangt. Dat komt ook door het beleid dat in de wijk is gevoerd, dat er veel is opgeruimd en geveegd en gedaan, straten veranderd. (gemompel). Ik vind het geweldig dat er zoveel nationaliteiten wonen, dat vind ik het grote voordeel, dat vind ik geweldig. Ik vind het de wereld in het klein hier. Het is een afspiegeling van de maatschappij, je kunt veel van elkaar leren en het zijn ontzettend aardige mensen. Inderdaad met het groeten, dat is in het westen wel wat anders hoor ik van mijn zus.

Mariam: Ja het is een fantastisch wijkje, het Blauwe Dorp is een beetje een dorp in een dorp, ja ook hè. Het is een beetje museum dorpje.

Alwin: ja van die toeristen, van die Japanners zie je dan! Ook in die rozentuin (gelach)

Hannie: Het lijkt een beetje de Keukenhof he hahaha

Mariam: ik werk bij het UMCG en ik ben van origine docent Spaans dus ik geef af en toe ook nog Spaanse les. En ik heb een mooie dochter natuurlijk, Belin, die ook wel gespeeld heeft met de dochter van Carin. Maar die zijn nu groot geworden en zijn nu een andere kant op gegaan. Pubers.

Alwin: Mijn vriendin kwam hier al, en mijn opa, ooms zijn hier geboren. Ik heb wel een hoop voetstapjes hier gezet. En super tof, zoals je zegt, elk stukje is weer zijn eigen eilandje, eigen dorpje. Want mijn buurvrouwje, nou die woont hier ook al dertig, veertig jaar, dat is bij ons stukje - ik zit ook altijd voor mijn huis als het mooi weer is - dan maak je contact, ook met de vluchtelingenboot, want dat loopt allemaal voor je naar de Lidl en naar de Action. Maar dan is het 'Moi' en dan eerst maar groeten en dan op een gegeven moment heb je gesprekken en ik heb een klein moestuintje en dan geef je een paprikaatje of een tomaatje mee, zo maak je contact. Maar bij mijn stukje daar ligt niemand langer dan een dag dood in huis hoor, dat hebben we dan wel door (gelach)

Carin: dat zei ik ook tegen haar, bij mijn hofje is dat ook zo, volgens mij bij jullie ook

Alwin: ja als iemand wat nodig heeft, dan heb ik nog wel wat voor je, mensen het wat minder hebben of als ik zie dat de hegje niet op 1 juni klaar zijn en het is juli - ik heb zo'n ding gekocht op benzine - dan loop ik even langs - als ik zie dat je het niet kan, nou dan doe ik dat even. Is ook een ding voor mij he, dat het netjes is.

Hannie: ja als het bij mij tocht, dan vraag ik Alwin of hij mij kan helpen

Alwin: ja van Nijestee hoef je niet veel te verwachten, alleen elke maand een rekening, ja dus he.

Carin: ik vind het leuk aan deze wijk dat mensen groeten, mensen groeten elkaar nog en zoals Alwin al zegt, we hebben best wat einzalgängers in de buurt, dat je toch uiteindelijk zullen die niet alleen lang dood in huis liggen. En als je eten hebt, dat bij elkaar langs brengen, dat soort dingen. En nouja het cultuur,

Mieke: ja en ik vind het mooi dat bij alle nieuwbouw wordt gekeken hoe de oudbouw er uit ziet, dat is geïnspireerd erop. Alles wat in de nieuwbouw zit is geïnspireerd op de oudbouw. Dus alle gevelstenen, de manier van bouwen, kleuren

Hannie: Ja dat is wel heel belangrijk

Mieke: ja dat geeft echt sfeer aan de wijk

Joanne: nou wat mooi. We gaan door naar de volgende vraag, en dat is cultuur in de Oosterparkwijk. Ik wil beginnen met een mindmap maken, allemaal woorden opschrijven. En dan is de vraag: wat is cultuur voor jou. Dan hoef je niet uit te leggen waarom, maar alleen het woord te zeggen. En dan is het de bedoeling dat je lekker gaat associëren, niet is fout, alles is goed.

Hannie: nou, op het bankje voor het huis

Alwin: ja dat hebben jullie allemaal, dat vind ik echt top. Dat er nieuwbouw kwam en dat het niet zo 'allemaal naar binnen en je eigen hekje en schutting', nee lekker voor je huis zitten. Op heel veel plekken is dat asociaal, help, wat als je dat doet. Maar dat is juist, dat is juist ontmoeten.

Hannie: iets waar mensen samenkomen, ontmoeten.

Mariam: je bedoelt de Oosterparkcultuur he, of cultuur in het algemeen?

Joanne: ja wat voor jezelf cultuur is.

(geroezemoes)

Joanne: laten we to the point komen, de opname kan niet alle stemmen tegelijk horen, dat is lastig uitschrijven. Even kijken, ik had 'ontmoeten' en ik bedoel inderdaad met cultuur ook alles wat persoonlijk voor jou cultuur is.

Carin: nou theater

Marijke: film, boeken

Mieke: verschillen, dat vind ik ook wel cultuur

Mariam: lezingen

Hannie: nationaliteiten

Alwin: mag ik wat zeggen? Taal.

Joanne: mooi.

Alwin: taal verandert continue, dat vind ik leuk.

Hannie: ervaringen

Mieke: met een groep.

Joanne: wat met een groep? Nou, ja net zoals met die bankjes, er ontstaat wel een cultuur, dat samen samen gevoel, bij cultuur

Hannie: uitwisseling van eh, gedachten of zo iets.

Mariam: dans vind ik ook cultuur

Carin: kunst

Marijke: creativiteit

Mieke: en die speeltuinen in de Oosterpark, vind ik ook, hoort er ook echt bij

Alwin: ja deze speeltuin (SVO, red) is ook echt cultuur. Het eerste wat vluchtelingen doen is met hun kinderen naar de speeltuin. En dan gebeurt daar wat en dan ontmoeten ze andere kinderen en die kindertjes zijn dan vriendjes en dan voelen die ouders zich ook veel meer op hun gemak.

Hannie: ja kinderen

Marijke: ja kinderen en spelen

Hannie: ja kinderen want kinderen moet je bij cultuur betrekken.

Carin: ja die zorgen vaak voor de verbindende factor

Hannie: ja dat is wel de verbindende factor ja

Mariam: festival

Mieke: ja dat dacht ik ook nog, het winter en lente festival hier

Carin: ja jammer dat die andere die is failliet gegaan, daar op het veldje

Alwin, nee even centraal nu (gelach)

Carin: ja maar dat mag toch, ik associeer door op dat festival (gelach).

Joanne: Alwin, wat vindt jij nog bij cultuur passen?

Alwin: ik heb taal gezegd. Als ik mijn dochter hoor, het is nu mode om, dan heb je een zin en dan zegt ze: ja dan moet ik mij 'adjusten' (gelach). Dat kan alle kanten op. Ook met 'Jo'. en als dan je ouders 'jo' zeggen nou dan stop je ermee. Dus taal is een geheime code, taal is een verbintenis, taal is groeten. En het verandert continue. En ook 'swavy' en ook 'whoelaa'.

Hannie: laagdrempeligheid. Want als de drempel te hoog is dan is dat voor veel mensen een ...

Mieke: nou ja diversiteit dan ook.

Mariam: ja een beleving.

Carin: diverse culturen, en eten

Iedereen: ja! Eten!

Mieke: eierbal

Carin: ja André Doktor, een begrip in de stad.

Hannie: mannen. Ehmhm. Ja want ik vind hier in de wijk dat vrouwen wel vaak voor de cultuur staan maar voor de mannen. Ik weet dat ook helemaal niet, maar dat gevoel heb ik.

Joanne: en wat bedoel je dan precies met mannen?

Hannie: dat mannen komen. Ipv alleen maar vrouwen met hun kinderen.

Alwin: ja maar dan moet er ook wel wat te doen zijn

Hannie: ja precies, ze moeten ook wel wat kunnen doen. Maar in mijn beleving is dat wel helemaal veranderd.

Carin: maar bijvoorbeeld bij denksport en schaken, daar komen best wel veel mannen op af, dat is toch ook cultuur.

Mariam: en schaken.

Iedereen: ja

Alwin: ja ik denk dat als je wat competitieve dingen hebt, dat is voor mannen interessant. Darten vinden mannen ook leuk omdat het competitief zijn. Bij haken en bingo zijn over het algemeen weinig mannen.

Marijke: en wat jij zei, zo'n repair-café, daar zouden mannen wel op af komen.

Carin: ja want we gooien tegenwoordig zoveel weg he, wasmachines, ...

Joanne: ik vind dit echt al een hele rijke mindmap. Laten we doorgaan op de volgende vraag en dat is door op cultuur maar dan iets persoonlijker. De vraag luidt: wat zijn activiteiten die jij en je ouders/grootouders weten en belangrijk vinden die over 50 jaar niemand meer zal herinneren.

Alwin: klaverjassen

Hannie: sjoelen

Iedereen: jaa sjoelen!

Carin: bingo, vroeger was dat heel populair. Nu niet meer.

Hannie: je hebt online bingo en alles!

Carin: ja maar dat is online, zij vraagt persoonlijker.

Joanne: Ja dus wat ook echt in je familie of je vriendengroep een traditie van cultuur was.

Mariam: stijldansen! (gelach)

Iedereen: ja!

Joanne: en wat voor een stijldans?

Carin: vanalles

Marijke: naar de dansschool.

Mieke: ja dat is nu helemaal uitgestorven.

Carin: dat is nu nog aangeschoven.

Joanne: ik heb het nog gedaan, maar ik kom ook van het platteland in de achterhoek

Iedereen: ja

Carin: ja voor stadjes heb je het over hip hop en dat soort dingen

Mieke: ja volgens mij is stijldansen ook nog wel in de stad

Hannie: salsa, dat soort dingen, tango

Alwin: ijshockey was er vroeger ook heel veel in de stad

Joanne: bij jou vriendengroep ook?

Alwin: nee, nou ja, we hadden Gijs in het Stadspark maar alle jongetjes van school hadden ijshockey schaatsen en een stick en een puck en iedereen was fan van Gijs.

Mariam: en nu krijgen ze met moeite één team bij elkaar

Alwin: ja inderdaad, maar dat was groter dan FC Groningen hoor

Joanne: en Mariam, wat was er bij jullie vroeger traditie thuis?

Mariam: ja daar zit ik heel hard over na te denken

Hannie: spelletjesavonden enzo

Carin: ja meidenclub enzo, daar waren allemaal meidenclubs

Hannie: ja maar dat heb je nu toch nog, er zijn allemaal meidenclubs, die zijn er nog.

Alwin: ja maar dat is veel meer de wijk uit gegaan, wat je nu hebt is dat ze naar een bepaalde sportschool gaan in de stad in plaats van in de wijk met je vriendjes

Hannie: ja maar dat komt ook door de (...?)

Iedereen: ja ja ja

Alwin: ja maar dat is nu wel een trend, dat als je iets wil dan moet je naar het centrum toe of, en vroeger was het veel meer in de buurt

Mieke: ja en je had vroeger ook wel meer de keet met disco enzo, dat is nu niet meer.

Iedereen: ja ja ja

Mariam: ja daar dan ik me ook bij aansluiten want ik kom uit Smilde, oorspronkelijk. Dan gingen we ook altijd - we waren 14-15-16 - gingen we altijd naar - het kotje (gelach) - heette dat zo op zondagmiddag en zaterdagavond. En dat is helemaal weg

Carin: ja dat is helemaal weg

Alwin: ja dat komt ook wel door de petten. Als je met een groepje van 5-6-7 jongens daar stond dan kwam de pet eraan

Hannie: ja de wijkagent, die was er speciaal voor

Alwin: ja maar dat was ook in andere wijken, dan stond je bij het schoolplein en dan kwam de pet, 'ja je mag hier niet komen' 'je mag hier niet komen' 'je mag daar niet komen'. Toen werd iedereen naar de jeugdsoos gebracht, ja en de gemeentepolitiek is de meest onbetrouwbare want die bedenken elke vier jaar wat nieuws. Ja die jeugdsoos was leuk, maar al die mensen zijn ontslagen, van het WIJteam, de hele bond is weg.

Joanne: we gaan hem hier afronden

Alwin: ja ja ja elke keer als ik dat zeg he

Joanne: haha sorry Alwin

Marijke: ja toch nog even: de zuipkeet kan ook niet meer he want je krijgt geen vergunningen meer enzo.

Mariam: ja het hoeft ook niet per se een zuipkeet te zijn he, een jeugd disco kan ook

Carin: ja op die leeftijd kregen wij ook geen alcohol, dat was werd stiekem gedaan

Joanne: we gaan verder naar de volgende, over de Oosterparkwijk. Jullie hebben net in het rondje al genoemd wat jullie mooi vinden aan de Oosterparkwijk. Maar wat mist er nog in de Oosterparkwijk?

Marijke: een koffientje

Carin: een gezellig terras

Hannie: ja ja ja! Dat zou echt zo verbroederen.

Mieke: ja en dan goeie koffie.

Marijke: je hebt natuurlijk Gerbrand&Bakker

Carin: ja maar dat is echt weer een beetje voor hun he

Alwin: het ding is dat toen deze school weg ging, dit is een kans! Hier gaan we een hele grote plek van maken met een terras op het water,

Marijke: ja heel gaaf

Alwin: daar kan je dan je hele fantasie op los laten, over wie er in de keuken staat. Als je hier een hele steiger neerknalt dan kan je koek en sopie doen tijdens het schaatsen, je kan feesten bouwen, je kan vanalles.

Marijke: ja en elke nationaliteit kan elke dag om de beurt koken zodat je elke dag een ander gerecht eet

Carin: we hebben nu al plannen!

Marijke: ja zo lekker!

Alwin: wat het moeilijke is: ik heb in een buurthuis gewerkt, wat je ook kunt doen is dat - kijk jij zegt, ons buurtje is net een dorpje - dat je gewoon een dag in het jaar hebt - je hebt 52 weekenden - dat je zegt 'dit weekend - dit is een beetje mij gebied - en dat je dan met zn allen lekker samen kunt koken dan hoeft je helemaal niet te hebben dat iedereen meedoet want diversiteit dat is eigenlijk exclusiviteit

Hannie: dus een plek om te koken zeg jij

Alwin: ja precies, dus dan zeg je gewoon een plek op de straat dan dat je één weekend, één zaterdag gaan we dan met onze eigen straat, ons eigen clubbie, dan is eigenlijk iedereen een keer geweest. Dan krijg je veel meer kruisbestuiving omdat iedereen hier wel eens een keertje komt. Dan is het ons huis, en nou is het weer van top-down, wordt er weer van 'dat kan hier komen, dat kan hier komen'. Nou ons stukkie, je kan ook zeggen, nou we zijn met 20 man, nou we gaan hier een bbq geven', Dan gaan we dat hier doen. Dan maak je het eigen.

Iedereen: ja ja ja.

Alwin: als je dan mijn eigen clubbie hebt, dan komen we hier, dan zeg ik van 'er zijn ook andere groepen' en dan op een gegeven moment als iedereen geweest is kan je zeggen van we nodigen hun uit en hun uit, de burens, we kijken naar elkaar. Dan is het ook heel makkelijk, want dat is laagdrempeligheid. Als je al een keer ergens geweest bent.

Hannie: ja dus je wil eerst even met je eigen clubje, dat je het kent, dat je het gebouw kent, de plek.

Alwin: ja dus als wij zeggen dat we dat met ons clubje willen doen, je hebt 52 weekenden, kerst eraf, 50 weekenden, zoveel groepjes heb je niet. Iedereen krijgt een kans.

Joanne: heel leuk. En Hannie, ik had het idee dat jij wat wilde zeggen?

Hannie: nou ehh, nee ik wilde vooral tegen alwin zeggen: 'nou is het weer genoeg'.

Iedereen: hahahah

Marijke: ik zou het ook leuk vinden, want volgens mij is er best veel kennis in de wijk, ehm, niet alleen laagdrempelig koken en laagdrempelig elkaar ontmoeten maar ook gewoon voor mensen op niveau, cursussen voor gevorderden, of een lezing.

Alwin: heel Oosterpark bakt

Joanne: oh leuk!

Alwin: nee maar dat je zegt: ik ben competitief en kan goed koken en als je dan een beetje...

Mieke: ja eigenlijk wil je niet alleen maar mensen die uit hun sociale isolement komen maar ook gewoon andere mensen. Want dat is wel veel in de wijk, veel voor mensen uit de wijk die uit

huis moeten, die elkaar moeten ontmoeten. Maar er is eigenlijk vrij weinig in de wijk voor mensen die het best goed voor mekaar hebben.

Hannie: ja sorry maar dat is een beetje gek dat ik dat zeg, maar er is veel voor de probleem mensen in de wijk, minder voor de mensen die het goed hebben.

Alwin: ja in Spanje bijvoorbeeld, daar ontmoet je elkaar niet thuis, daar ontmoet je elkaar ook op het terras. En hoe komt dat? Mensen zijn op het terras hetzelfde.

Marijke: maar dat is wel een mooi idee inderdaad dat je een soort koffietentje hebt waar iedereen gelijk is

Hannie: maar die komen er ook, daar zijn ze ook mee bezig.

Carin: maar dat zijn een soort Michibikuus ofzo

Hannie: ja dat zijn ook een soort ontmoetingsplekken waar je even langs kan als je naar de winkel gaat, even langs. Dat is niet een terrasje.

Marijke: ja dat zou leuk zijn

Carin: ja gewoon echt een leuk terrasje

Mieke: ja en dus workshops of niveau

Joanne: ja dus ik hoor een terras, ik hoor restaurants of een keuken waar mensen kunnen koken, ik hoor lezingen, op niveau. Zijn er nog meer dingen die nu missen nu in de Oosterparkwijk?

Mieke: een wijkagent, die vind ik heel eh

Alwin: een wijkagent? We hebben Eva!

Mieke: oja!! Dat is ook zo. Hahahaha

Alwin: even tussendoor, ik zag een tijdje geleden op tv een nabeschouwing over Twente, de Tukkers, als daar nieuwe mensen in de wijk komen, dan komt er gewoon een buddy. Want er komen heel veel mensen uit het Westen, die komen allemaal deze kant op, dan wordt zeker gezegd van 'hee ik ben je buurman' en die worden dan een beetje wijsgemaakt in de wijk, vooral wijsgemaakt in wat de omgangsvormen zijn

Hannie: maar daar moet je dan ook wel zin in hebben

Carin: het hoeft niet

Alwin: het hoeft niet maar het is gewoon een soort gids. Je ziet de mensen die hier nu komen wonen, die komen in een koophuis en die doen de gordijnen dicht en die kijken je amper aan. En daar gebeurt het. Kijk, je hoeft niet bij elkaar op de koffie te komen maar als iemand 'moi' zegt of met hondjes dan kom je in contact met elkaar. En als je zegt 'hoe is het' dan zeg je 'moi'. Ik zie het de asielzoekers ook doen he, dan kijken ze je zo aan en dan zoeken ze contact en dan zeg je 'moi!' en dan zeggen zij 'moi!' en dan heb je een hele brede glimlach ja en dan heb je contact.

Joanne: mooi! Dank je. Dan ga ik het daar bij laten. We gaan door naar de volgende vraag, en dat is weer dat ik een aantal woorden opschrijf. Dat is over het Treslinghuis. En wat ehm jullie daar goed en minder goed aan vonden.

Mariam: oud.

Mieke: slecht te vinden

Carin: wel heel lekker en goedkoop eten

Alwin: bolwerk, ik vond het maar een bolwerk. Ons kent ons. Eigen club, ik kwam er wel eens binnen en dan keken mensen je heel argwanend aan. En dan dacht ja hoo,

Mariam: ja gesloten. Het was een eigen cultuur

Iedereen: ja ja ja.

Hannie: ja maar ik vond, er zat een bibliotheek, dat vond ik geweldig en we hadden koffie ochtenden, daar ben ik ook wel geweest

Mieke: die hebben we nu toch ook wel?

Hannie: en dan kon je heel goed aanschuiven want misschien moet je ook een beetje over de drempel heen want kijk je had Cathy en Gré, dat was ook wel een club. Maar dat kwam ook omdat er geen andere mensen kwamen.

Carin: maar ze gaven je geen welkomstgevoel

Alwin: Ja kijk dan zaten ze met z'n allen, ze hadden een eigen kliekje.

Hannie: maar dat is ook wel Gronings hè, dat het niet meteen is van hee kom erbij zitten. Soms zijn de mensen ook wel een beetje stug.

Mieke: kijk, het Treslinghuis zat natuurlijk op een bepaalde plek, en de wijk vernieuwd maar die kliek die blijft dus ik denk ook wel dat dat belangrijk is dat dat iedereen het gevoel moet krijgen van 'wij'. Niet van één clubje maar van alle mensen.

Alwin: verandering is ook moeilijk, mensen blijven op dezelfde plek zitten. In een vereniging moet om de zoveel jaar ook het bestuur veranderen, anders zitten ze er zo 30 jaar.

Hannie: en daarover, ik ben ook wel benieuwd wie dan het bestuur van het nieuwe buurthuis gaat doen.

Carin: nee want daar zijn wij als wijkbewoners niet echt over ingelicht. Het is dat jij dat nou zegt maar nee. Wij worden niet goed geïnformeerd. Ik wist bijvoorbeeld niet dat het 'Bij van Houten' heette want dat is allemaal via de email, dat bedoel ik dat mis ik dan allemaal.

Marijke: lees je dan dat krantje, dat wijkkrantje?

Carin: daarin valt nog winst te behalen.

Hannie: maar ik heb ook wel goeie herinneringen aan het treslinghuis.

Joanne: wat waren voor jou dan ...

Hannie: opvang voor de kinderen, tweedehands kleding bus, het was goedkoop

Carin, je kon ook een tijdje voor 2,50 daar eten toch?

Iedereen: ja ja ja!

Joanne: Nou het Treslinghuis, het is leuk dat er nu ook even wat positieve dingen uit komen; tweedehands kleding dat vond ik wel gappig om te horen. Hier heb ik wel veel aan want juist door te horen wat er niet goed ging kunnen we nu natuurlijk gaan kijken wat we wel willen.

Ik heb een aantal afbeeldingen geprint, van een aantal gebouwen in Groningen. Want het volgende hoofdstuk gaat over toegankelijkheid. En ik ben heel benieuwd wat jullie vinden van deze gebouwen en of ze wel of niet toegankelijk zijn, of je er welkom voelt en waar dat dan aan ligt. En ik ga er best een beetje snel door heen om op de tijd te letten. We beginnen met het Forum.

Hannie: geweldig

Mieke: fantastisch

Joanne: wat maakt het geweldig?

Alwin: de allerbeste verspilling van de eeuw

Hannie: de allerbeste investering van groningen

Marijke: nodigt uit om naar binnen te gaan

Joanne: en wat maakt dat het uitnodigt om naar binnen te gaan?

Marijke: het is vernieuwend, anders, het is heel oud, je wilt kijken

Alwin: als je mensen hebt van buiten de stad dan ga je naar het Forum en dan zijn ze flabbergasted.

Joanne: dus het is iets om trots op te zijn?

Iedereen: ja

Marijke: nou dat die roltrappen zo gaan. En die bieb is zo mooi.
(gebrabbel door elkaar)

Carin: maar als ik van buiten kijk dan lijkt het zo colossaal en dan kom je binnen en dan denk je: woow.

Alwin: je leert er van houden.

Mieke: en dat je heel de stad kan zien!

Iedereen: jajajaja

Joanne: oke gaan we een andere doen: Huis ter Beurs op de Vismarkt.

Mieke: dat vind ik echt nostalgie.

Marijke: maar ik moet zeggen; ik ga er weinig naar binnen.

Mieke: echt?

Alwin: ja alleen die draaideur al, die houten draaideur.

Marijke: ja dan denk ik toch, er zit een bepaalde groep en ik weet niet of ik me daar dan prettig bij voel.

Mieke: ik ga daar altijd met papa koffie drinken

Iedereen: gelach

Marijke: maar ik ga er nooit zelf naartoe.

Alwin: ja er speelt ook altijd iemand piano enzo, super leuk.

Carin: vroeger kwam ik daar wel, want ...

Alwin: het is alsof je daar een beetje de tijd vergeet.

Hannie: ja nostalgie!

Iedereen: ja!

Marijke: maar gaan jullie er ook echt naartoe?

Hannie: ja heb ik wel gedaan. Toen je nog binnen mocht roken toen kwam ik daar ook wel veel.

Mariam: het is wel een mooie locatie

Joanne: en ik hoorde van jou dat je het mooi vond maar er nog nooit was geweest?

Marijke: ja ik ben er zeker wel geweest, ook met mijn vader. Maar ik heb altijd het idee dat die mensen die daar dan al zitten, daar moet je dan doorheen, en dan denk ik 'nou, ik ga wel ergens anders naartoe'. Dus als je hebt van toegankelijkheid, dan voel ik me hier niet heel erg uitgenodigd om naar binnen te gaan

Carin: ja dat snap ik wel.

Joanne: en dat komt dus door de groep mensen die daar zit.

Marijke: ja. En het is ook de deur, je komt door zo'n entree binnen.

Carin: en dan staart ook iedereen naar die deur. Ik snap ook best dat je je dan bekeken voelt, want alle blikken zijn gecentreerd op die deur.

Joanne: ja dat is inderdaad een goede. Dan, de volgende: BijVrijdag .

Hannie: BijVrijdag, waar is dat?

Joanne: ja, aan de St. Jansstraat

Hannie: Oh daar ben ik nog nooit geweest, weet niet eens wat er zit

Mieke: creatievelingen en kinderen

Joanne: zijn jullie er wel eens binnen geweest?

Iedereen: nee, nou ja twee keer

Carin: ik vind het geen fijn gebouw

Joanne: en wat maakt dat je het geen fijn gebouw vindt?

Carin: nou ja, alsof je daar binnen komt, in een soort autogarage. (gelach). Heel gesloten.

Mieke: ik heb ook het idee dat je er alleen maar naar binnen mag als je er moet zijn. Op afspraak.

Iedereen: instemmend.

Mieke: ook door de deur, het is allemaal dicht.

Alwin: het is een beetje Vindicat stijl vind ik het wel. Dichtgeplakte ramen.

Carin: en boven een blote piemel

(gelach)

Marijke: ja alleen geblurred. (gelach)

Mieke: ja, kan je een blote piemel zien! (gelach)

Hannie: wat was er gebeurt?

Carin: ja bij Vindicat, stond er één in zijn blote tokus. Ja maar toen kon je er dus één zien werd het geblurred. (gelach)

Joanne: we gaan door. Het JOP.

Mariam: ja ik kom er nooit meer, vroeger wel toen mijn zoon klein was.

Carin: Toen Noa klein was toen was ik er wel vaak, maar niet bij JOP zelf maar op dat plein er voor. Je hebt een speeltuin van hout, een speelcontainer. Maar bij JOP zelf ben ik niet heel vaak binnen geweest.

Mieke: nou ik was er dus laatst, toen moest ik voor de rommelmarkt voor Oekraïne, toen moest ik spullen brengen. En toen dacht ik echt van 'wat ziet het er hier leuk en uitnodigend uit!' Onze kinderen gaan er ook niet naartoe.

Joanne: maar wat maakt dan dat je het er leuk uit vindt zien?

Mieke: nou ik vind het er altijd een beetje verlaten uitzien, op het randje van rottigheid. En als je dan daar binnen komt, er waren ook veel volwassenen en die waren allemaal ... nou, er hing een positieve sfeer.

Joanne: fijn! Nog anderen?

Hannie: wat me wel nog een keertje leuk lijkt, kijk ik ben helemaal niet christelijk, er is soms een kerk. Op zondag. Dan zie ik een hele gemeenschap. Dat heb ik zelf ingevuld hoor, het ziet er gezellig uit.

Joanne: je zou je wel eens willen aansluiten?

Hannie: ja gewoon een keertje kijken (gelach) uit nieuwsgierigheid.

Joanne: we gaan door naar een hele andere. Het ontbijtje bij de IKEA.

Hannie: oh ik háát dat. De ikea.

Carin: haha hoezo?

Hannie: ik haat het. Oh echt als ik er in moet, al die spullen, echt ik raak helemaal overprikkeld van al die dingen.

Mariam: ik vind het echt geweldig, oh sorry hoor (gelach).

Alwin: bij ikea meubels is de seks compleet uitgeslagen. (gelach)

Joanne: zeker waar. Maar het ontbijtje bij de IKEA.

Hannie: nee, dat vind ik echt zo, nee.

(door elkaar gebrabbel)

Carin: ja het is echt heel ranzig. Voor je gevoel denk je 'oh voor 1 euro' maar het is echt ranzig. Het is allemaal net te fluffy, dat je denkt van 'oh ik ga toch liever een echt croissantje eten'.

Joanne: ja dus dit is eigenlijk de kwaliteit: de kwaliteit van wat je daar kan kopen is niet goed dus ...

Alwin: nou ja en onder het mom van diversiteit, dat is dit dus helemaal niet

Mariam: ja het zijn allemaal ouderen

Alwin: ja het is eenheidsworst.

(instemmend).

Alwin: ja en wat ik jammer vind is de buitenkant

Iedereen: nee

Hannie: zo'n blokkendoos.

Alwin: al die industrie shit, dan denk ik van; 'zet daar nou een mooi geveltje'. Wat je van binnen doet moet je zelf weten maar wij moeten er wel tegenaan kijken.

Joanne: oke, volgende: Cafe Le Boulevard. Wie is daar niet geweest?

Mieke, Mariam: nee nog nooit

Hannie: ja hierzo aan het Damsterdiep, met zo'n hekje om het terras

Joanne: maar wat zijn jullie gedachtes over de toegankelijkheid?

Marijke: nee, echt niet, dronken oude mannen, oude groningen.

Hannie: nou ik zou er wel zo naar binnenstappen - het is een hele vaste ploeg natuurlijk -

Alwin: het is ook de doodsteek van zo'n tent he, uiteindelijk.

(instemmend geluid)

Mieke: ligt dat dan aan dat je het durft of ook omdat je het fijn vindt?

Hannie: nou heel zelden, kan het wel gezellig zijn volgens mij. Maar dan moet je wel even mee pimpelen, mee doen.

Mariam: ja dan moet je je compleet aanpassen aan het vaste publiek

Carin: maar goed, dat is hetzelfde als - ik hou niet van carnaval- dus als je daar staat moet je ook zo van lalalal. Waarom doe ik dat dan? (gelach).

Hannie: het is niet zo dat ik met mijn buurmeisje daar op het terras een bakje koffie ging drinken, zo is het ook niet.

Joanne: nou, omwille van tijd laat ik de laatste twee even achterwege. We gaan verder naar het vierde hoofdstuk en dat is participatie, dus het meedoen. Ik ben benieuwd aan welke activiteiten jullie mee doen hier in de Oosterparkwijk en hoe jullie hier zo bij zijn gekomen. Dus hoe wist je van deze activiteit, waarom ben je er aan mee gaan doen en waarom ben je gebleven? Dus die drie dingen. Kunnen jullie wat activiteiten noemen?

Carin: er zijn weinig activiteiten hier

Marijke: zeker voor volwassenen niet

Carin: voor volwassen is hier bijna niet

Mariam: Ik krijg het wijkkrantje, het oosterparkwijkkrantje, en door corona kon dat niet doorgaan, maar daarna wel en toen werden er vanaf het Annie Tak veldje wat dingen georganiseerd. Tai chi, yoga. En toen dacht ik 'oh ik ga eens meedoen met de Tai Chi' maar dat is toen niet doorgegaan. En zo waren er nog vijf of zes andere dingen.

Joanne: dus dat kwam door het wijkkrantje?

Mariam: ja door het wijkkrantje en daar haalde ik dus die informatie vandaan.

Carin: dus dat komt doordat je het leest, er zijn ook mensen die dat krantje niet lezen.

Mariam: en wat dan mooi is, en dat gebeurt vaak met kranten, ook met de gezinsbode, dan lees je iets en dan is het al geweest en dan lees je hoe het was. En dan denk ik van 'nou ja zeg, hier had ik aan mee willen doen'. En zouden dus ook, er zouden van die aankondigingsborden moeten zijn, hier van die borden moeten zijn. Met wat er komt

Carin: ja zoals ze ook hebben in de Jumbo

Marijke: ja wel iets groter dan een a4tje.
(gebrabbel)

Mariam: ja een agenda waarop je kan lezen wat er te doen is.

Joanne: en jij Hannie?

Hannie: ja ik heb bij Roza, Roza heeft wel ehh meditatie gedaan. Heb ik wel een blauwe maandag gedaan. Maar ik heb het druk genoeg dus op het ogenblik doe ik nergens aan mee.

Joanne: en hoe ben je daarmee in contact gekomen?

Hannie: met Roza?

Joanne: ja

Hannie: ook gelezen. Dat krantje en dat het, je kon zo binnen lopen

Mieke: want in - hoe heet het - jullie hebben daar ook een cultureel achtig iets, hoe heet dat, het blauwe huis?

Hannie: ja maar ja nee dat is een soort kunstenaar, dat werkt niet.

Alwin: ja we hadden een markt georganiseerd en dat deden ze helemaal met de rug naar ons toe

Hannie: dat is niet waar!

Marijke: er was laatst wel een grote opruimactie, en dat was ook wel landelijk maar dus ook binnen de wijk en ik deed zelf niet aan mee, maar mijn burens wel.

Joanne: en hoe hoorde je er dan van?

Marijke: nou we hebben een Whatsapp groep, dat is trouwens ook een goeie, wij hebben een whatsappgroep van de buurt. En daarin worden dan dingen gevraagd, zo van; 'doen jullie mee met...'

Joanne: dus dat is van jullie kleine dorpje?

Marijke: ja binnen de Oosterparkwijk was het die dag ook, en dan

Joanne: maar die whatsappgroep is dus binnen die kleine delen van de oosterparkwijk

Marijke: ja ja.

Carin: ik heb een tijd lang met een groep vrouwen gekookt, daar in het gebouwtje bij de speeltuin, met allemaal buitenlandse vrouwen en dan kon je voor een prikkie, tijdens de pauze of tijdens schooltijd kon je dan komen eten, dat was echt heel leuk. Dat is gestopt omdat Greta toen weg ging en toen was Mila, ook zo'n Molukse vrouw die was, die zit nu bij Bie de Buuv. Maar dat vond ik écht heel leuk.

Joanne: en hoe verspreiden jullie dat onder mensen van de oosterparkwijk?

Hannie: blablabla

Carin: ja en ook natuurlijk omdat Noah toen op school zat, en dan heb je al heel snel contact met moeders

Mieke: ja want dat merk ik heel erg inderdaad dat toen Luna hier, mijn dochter zat hier op school, maar nu ze hier niet meer op school zit, dan raak je het contact kwijt

Hannie: je moet een hond hebben

(gelach)

Alwin: maar dat zei je in het begin ook: er worden heel veel dingen voor mensen met een mindere beurs georganiseerd, en ik heb ook zoiets van 'oke' maar daar maak je dus twee kanten op. Want je zegt eigenlijk van: je geeft mensen een Stadjespas en er worden allemaal aparte dingen voor ze georganiseerd, alsof het een aparte diersoort is. En maar ik ben ook deel van tweeverdieners, maar zo krijg je dus ook de kopers en de huurders. Dan krijg je die verschillen. We zijn allemaal gelijk.

Mieke: maar ik weet ook niet of er alleen maar mensen met een mindere beurs komen maar

Alwin: ja maar daar wordt vooral voor geadverteerd

Marijke: ja maar ik denk ook wel dat het voor heel de wijk is. maar dat we toch ook denken van 'oh maar daar gaat die groep heen en die gaat er naartoe dus ik ga niet'.

Carin: Maar ik denk wel dat het zo werkt, dat je aso's hebt en elitaire mensen en dat we allemaal al aannames doen, van nou ja,

Alwin: maar dat zinnetje hoeft er van mij niet bij. Want de gemeente weet dondersgoed waar die mensen wonen en dan hoef je niet door te laten, vaak wordt er dan gezegd 'voor de Stadjespas', en ik snap dat ook wel, voor die mensen moet je ook wat doen. Maar als je werkende mensen met niet werkende mensen meleerd, ik zoek ook wel eens iemand die wat wil en wat kan want ik kom ook vaak mensen te kort, maar even buiten dat, het maakt niet uit of je geld hebt, het maakt uit dat we allemaal gelijk zijn.

Mieke: maar volgens mij heb ik nog nooit meegedaan aan iets hier. Alleen als we burendag hebben, maar dat organiseren we dan zelf. Moestuin en bloementuin hadden we dan hiervoor, hadden we ook zelf georganiseerd.

Joanne: ja want ik hoor dus nu het wijkkrantje, de gezinsbode, whatsappgroep voor kleine delen van de wijk en ...

Mieke: ja je hebt ook een email voor de wijk, dat heet 'oude wijken' daar ben ik dan wel op geabonneerd. Dan krijg je informatie over de wijken

Alwin: maar dan moet je weer wat doen

Mieke: nee nee, het is gewoon een mail, met een programma dat er aan zit te komen

Alwin: ja er zijn twee plekken waar we allemaal komen: de Jumbo en de grofvuilcontainer. En op de grofvuilcontainer kan je ook een poster maken

Mieke: je kan je inschrijven op een maillijst. En dan krijg je gewoon nieuws over jouw wijk. Over drempels plaatsen, over De Wijk De Wereld, dat is ook een goede informatiebron. Het gaat via de gemeente, kan je je opgeven via de gemeente

Joanne: nou mooi, dat is een mooie samenvatting. We gaan door naar het laatste hoofdstuk, over de borging: het organiseren en hoe gaat het dan daarna verder. Stel, ik ga hier straks een cultureel buurtcentrum oprichten en ik ga jullie allemaal vragen om iets te organiseren, stel dat je dat dan zou doen. Wat heb je dan nodig om gemotiveerd te worden daarvoor? Even een voorbeeld: heb je nodig dat je alle verantwoordelijkheid krijgt daarvoor of heb je nodig dat je in alle stappen wordt geholpen? Hebben jullie daar ideeën over? Hoe kunnen we bewoners betrekken bij het maken van het cultureel buurtcentrum?

Hannie: als ik voor mezelf spreek moeten er niet eindeloos vergaderingen komen en honderd keer het zelfde besproken worden en dat soort shit, want dan ben ik weg.

Joanne: oke, dus je wilt doen

Hannie: ja ik wil doen. Ik wil de verantwoordelijkheid dragen maar dan wil ik ook mijn eigen ding doen, dus als ik mensen gratis koffie wil geven dan geef ik ze gratis koffie of ik zeg één euro dan betalen ze ook een euro. Maar we gaan niet tien vergaderingen over of ze wel of niet moeten betalen.

Carin: niet te lang bakkelijen over dingen

Hannie: niet te lang bakkeleien en de communicatie moet goed zijn

Carin: ik zou vooral deelnemers willen, omdat ik zou daar, stel dat ik echt zelf iets zou mogen opzetten dan zou ik graag een cursus voor mensen - hoe noem je dat nou?- vrouwen die een beetje krachtig

Mariam: weerbaarheidstraining!

Carin: ja weerbaarheid! Maar dan vanuit het theater. Maar wat ik nodig heb zijn deelnemers

Joanne: ja precies dus het cultureel buurtcentrum regelt de deelnemers en de ruimte en jij doet jouw ding.

Marijke: maar dan wil je je eigen ding doen, niet dat ze zegt 'je moet deze cursus geven'.

Carin: nee nee, als ik het dan zou doen dan zou ik het op mijn manier willen doen

Joanne: oke mooi. Hebben jullie nog ideeën?

Hannie: echt op de inhoud he?

Joanne: Ja

Mariam ja kook clinics, ik zou wel kookclinics willen geven. Ja

Joanne: en stel dat dat hier zou gebeuren, dan ehh

Carin: wat heb je daar dan voor nodig?

Joanne: precies

Mariam: ja nou ja, de faciliteiten sowieso. Wat ik wel graag zou willen weten, moeten mensen zich opgeven, reserveren.

Marijke: ja niet te vrijblijvend

Mariam: ja dus geen vrije inloop. Dan sta je met zo'n bos ehhe en dan komt er niemand.

Joanne: ja dus reserveren

Iedereen: ja ja ja.

Carin: ja wel fijn om te weten zodat je daar ook op kan inkopen

Joanne: ja goeie, en nog meer?

Mariam: ik zou natuurlijk zelf een cursus spaans kunnen geven, een keer en kijken of je dat leuk vindt

Marijke: en dan door naar ook gevorderden lessen?

Mariam: nou dat ligt aan de animo ervoor ja

Iedereen: si si si

Mieke: ja nog even, dat is wel het lastigste met zo'n buurtcentrum, dat er dan ook van mij wordt verwacht dat ik iedere maand een dag ehh er sta of... dat zou ik niet willen

Joanne: dus je zo het wat lossen willen

Mieke: ja

Carin: ja dat ze niet helemaal beslag op je legge

Mieke: dat er niet verwacht wordt dat je een avond per week achter de bar staat.

Joanne: ja oke. En dan de volgende vraag: zou je er voor betaald willen worden?

Hannie: nou, een vergoeding

Carin: ja dat zou ik ook wel willen, ik zou er niet aan hoeven te verdienen

Mariam: maar wel een kleine vergoeding

Joanne: ja dus iets in ruil. Oke oke

Mariam: en wat ik zelf écht leuk zou vinden is een kluscursus

(gebrabbel)

Mieke: jaa dat zou ik écht leuk vinden!

Iedereen: ja ja ja!

(gebrabbel)

Joanne: en Alwin, als ik jou even aan mag kijken, zou jij dat leuk vinden om hier te organiseren?

Alwin: (onverstaanbaar), gebaar van 'ik weet het niet'

Joanne: en wat zou je nodig hebben om meer te weten? Meer ideeën te krijgen?

Alwin: ja waarschijnlijk dat ik hier al zit

Joanne: ja dat is stap 1. En zou het helpen als mensen je vragen om het te doen? Of moet je dat uit jezelf doen?

Alwin: nou, ik ben daar een beetje voorzichtig in.

Carin: hij is een beetje verlegen

(gebrabbel)

Hannie: ja maar bij een ander clubhuis heeft ie ook dingen gedaan, daar is hij ook uit gestoken

Alwin: (onverstaanbaar) dat was niet leuk

Carin: ja dat het losse dingen worden, afgebakend

Alwin: weet je wat het is: ik werk zeven dagen per week.

Carin: nee maar stel je voor, mensen kunnen er voor intekenen

Alwin: ja maar daar heb je ook gepensioneerde mensen voor, die hebben zeeën van tijd!

Carin: nee nee

(gebrabbel)

Mieke: nee maar ik heb dat net ook aangegeven, ik wil dat ook niet

Joanne: ja dus meer loose keren

Alwin: ja ik wil best wel, ik heb zelf ook een werkplaats en ik heb ook een jongen van het umcg, die wordt af en toe een beetje ehhe, dan haal ik een oude stoel van marktplaats en dan stoft hij 'm een beetje op. Een beetje lak erop, al doet hij er 3 jaar over, maakt me niet uit. Ja en ik heb een hele leuke werkplaats dus ik ben ook niet op zoek naar een andere. En als iemand iets moet leren, dan ga ik toch bij iemand thuis, bij Hannie daar tocht het zo al, en de gasleidingen lopen de spuigaten uit (gelach). Dat doe ik veel liever dan dat ik hier zit.

Marijke: ik denk dat dat ook wel een beetje de tendens is van de wijk. Ik denk niet dat iedereen constant verantwoordelijk wil zijn voor het buurthuis.

(gebrabbel)

Alwin: ja weet je wat het is, ik ben tien jaar facilitair manager geweest van een ggz instelling.

Meerdere locaties. Het was vergadering na vergadering. Op maandag werd alles over je schutting geflikkerd, op dinsdag was er een probleem, op donderdag waren ze vrij en op vrijdag was het geen probleem, dan pakken we het maandag weer op en dan maandag begon het weer. En ik was eigenlijk alleen maar bezig met mensen hun gevoel en toen dacht ik, ik heb er geen zin meer in. en nu werk ik voor mezelf. Doe ik die klus wel of niet. Korte lijntjes: mag ik die mensen wel of niet, en dan doe ik de klus niet. (gebrabbel)

Mieke: ja ik ben dan ook wel benieuwd hoe andere wijken het dan doen

Hannie: je hebt eigenlijk altijd wel een vaste groep mensen die de boel draaiende houden. Dat zie je altijd

Carin: ja maar ik weet bijvoorbeeld helemaal niet wie er hier in het bestuur zitten. Want als dat weer de geijkte mensen zijn, ik weet niet eens wie dat zijn in dit gebouw, daarom kwam ik hier op af, omdat ik dacht: dat wil ik dan nu toch wel eens weten wie dat allemaal doen. In plaats van allemaal alleen zien of horen, dan kan ik nu ook spuien.

Alwin: je ziet vaak een vaste groep bij bestuursleden, en het verloop met vrijwilligers is altijd heel erg groot. De activiteiten zijn vaak heel discontinuus,

Mieke: het wordt al laat

Joanne: het is alweer 20.45, laten we 'm afronden. Dank jullie wel!

Bijlage 3. Focusgroep 2

Aanwezig: Joanne, Karin, Margreet, Ali, Frans, Petra, Dillan

Karin: waar voelen jullie je thuis?

Bewoner: Ja in het park wel, hierzo

Bewoner: Ja ik heb hier ook heel veel rondjes gelopen en gerend en ik vind het ook mooi, alleen de hondenpoep niet

Anderen: hahahaha ja inderdaad

Bewoner: ik herkende jou niet, maar ik zie het nu, ik zie jou altijd heel veel rondjes lopen. Ik herkende je alleen in sportkleding!

(hahaha)

Karin: ja jij hebt gewoon je eigen paadje gerend

Bewoner: Ik heb al een tijd niet meer gerend, maar nu loop ik elke dag.

Bewoner: ja zij heeft haar eigen paadje door het gras gesleten

Bewoner: Ja bij de Oosterhamrikkade daar, daar heb je zo'n mooi hoekje en daar voel ik me wel thuis

Karin: En als jullie iets zouden willen veranderen aan de wijk?

Bewoner: Nou, er wordt al wel heel veel georganiseerd voor en door bewoners uit de wijk, maar het is heel moeilijk om de oude Oosterparkers er bij te betrekken. En het zit niet alleen op straten, wij wonen bijvoorbeeld in dat nieuwe blok van 20 jaar oud en aan bijde kanten van ons zijn ouderen huizen, kleinere huizen, 50m² huizen. En ook het contact tussen de rijkere en de armeren, de grotere en de kleinere huizen, dat is heel moeilijk. Ook bij de activiteiten. Het lukt ons eigenlijk nooit om vrijwilligers uit de oude Oosterparkers te vinden. Daar ligt een grote uitdaging.

Bewoner: ja dat is eigenlijk hetzelfde als ik wilde zeggen, maar het is eigenlijk heel moeilijk om groepen te verbinden

Karin: Nou dat is wel leuk, als we aan het repeteren zijn dan zie je niet zoveel mensen, maar dan die week voor de voorstellingen dan ontmoet je opeens iedereen. En dat is altijd heel leuk. En dan na de voorstellingen gaan we zorgen dat het blijft, door middel van een cultuurcoach.

Karin: En Dillan, wat vindt jij dat er beter moet aan de Oosterparkwijk?

Bewoner: Ja dat is ook wel echt de hondenpoep, ik heb slecht zicht en dus heb ik het idee dat ik daar snel in stap.

Bewoner: yes, I would like to have more contact with my neighbors, sit in the sun in the summer, drink a coffee together, make music, etc.

Karin: so then you are in the right place!

Thank you everyone!

Bijlage 4. Diepte-interview Cultuurcoach Rozan Vergeer

29-09-2022

Interview

Joanne: ik denk dat het ongeveer een kwartiertje gaat duren, hoe is dat voor jou?

Rozan: ja dat is helemaal goed.

J: oke, nou het zijn zeven vragen en ik denk dat ik gewoon ga beginnen met de eerste. De eerste twee gaan over de Oosterparkwijk als wijk zijnde en ehm en mijn vraag aan jou is van 'hoe karakteriseer je de Oosterparkwijk?'

R: Ehm, ja ik denk wat voor mij wel heel erg opvalt is dat elke straat zo'n ontzettend andere uitstraling heeft. En ehm, daar ging mijn wandeling natuurlijk ook een beetje over dat ehm, dat zoveel verschillende mensen zijn die soms juist ook heel erg bij elkaar gaan wonen of juist het gemengde. En het grootste verschil is daarin is toch denk ik wel de oude Oosterparkers of de officiële Oosterparkers en de nieuwe Oosterparkers. En daar zit ook wel een groot verschil in met wat ze te besteden hebben qua geld. Dus een beetje het 'oude en nieuw' maar ook wel wat rijker, de tweeverdieners en de sociaal minimum inkomen. Ja het is ook wel een arbeiderswijk, volkswijk ook, wat er nog allemaal uitkomt van het stadion natuurlijk. Ook een hele groene wijk, mooie duurzame acties, dat is denk ik ook wel opvallend. Dat we echt veel zwerfvuil teams hebben

J: ja inderdaad

R: ja en ik denk dat dat eh, ja, nou dat dat soms ook wel, we hebben best wel wat vrijwilligers, mensen die zich inzetten in kleine groepjes voor de wijk. Dat vind ik ook best wel bijzonder zoals ONS, ons Belang, Duurzaam Oosterpark. Allemaal heel erg op hun eigen manier maar ja.

J: en ehm, dat zijn allemaal hele mooie antwoorden die ik ook heel erg herken van de andere bewoners. Maar wat spelen er nou voor thema's in de wijk volgens jou?

R: ik denk dat een groot thema het oude en nieuwe gedeelte tegenover elkaar, dat er ook een cultuur in sommige straten was, zo van ons kent ons, die bij elkaar over de vloer komen. Ook

veel sociale huurwoningen en dat dat nu ook wel veranderd doordat veel huizen zijn opgekocht. En dat vertelde Nienke mij ook, zij is gebiedsmanager van de Oosterparkwijk, en zij vertelde mij ook van 'ja die verschillen zijn zo groot'. Ja want het is aan de linkerkant zijn sociale huurwoningen, die mensen hebben ongeveer 500 euro per maand te besteden en aan de andere kant zijn tweeverdieners en die hebben zo'n ruim 5000 euro. Ja dat is natuurlijk wel een gigantisch groot verschil. En ook de grootste uitdaging; hoe krijg je die mensen nu samen in het wijkgebouw? Ja en het lastige is, zij Nienke ook, die mensen uit de nieuwbouw die hadden nu een speeltuin aangevraagd. Terwijl er ook een speeltuin was in het oude gedeelte, heel dichtbij. En zij wilden een eigen speeltuin. En dat zijn natuurlijk wel hele typische voorbeelden, nu gaat het over een speeltuin maar kunnen we plekken bouwen waar we samenkomen en dat is denk ik ook wel een hele grote uitdaging voor de wijk. Ja voor de rest qua thema's, ik weet ook, Jaap de Graaff heeft dat een keer tegen mij gezegd, dat er heel veel alleenstaanden in de Oosterparkwijk zijn maar ook vooral rond de 50%. Maar ik weet niet of dat een thema moet zijn of dat dat gewoon opvallend is. En over gemiddelden, ja daar probeer ik ook een beetje op te letten. Omdat ik natuurlijk 1 dag in de week er maar ben. Maar ik weet niet of je bekend bent met de gebiedsmonitor?

J: ja

R: ja daar kan je natuurlijk meer uit de cijfers kijken, van wat zie ik. En zo richt ik me ook actief op hoe ik dat budget nou kan besteden aan mensen die dus niet automatisch hun weg weten te vinden naar kunstcentra. En daarvoor werken we ook veel samen met het wijkteams. En die hebben bijvoorbeeld ook wel de kinderen in beeld waarvan de ouders iets minder te besteden hebben en dan proberen we dat ook onder anderen te financieren door activiteiten te organiseren.

J: ja precies, heel tof. En laten we daarop doorgaan, want de volgende vragen zijn over de cultuur in de Oosterparkwijk. Ehm, als we even helemaal bij de basis beginnen, wat is dan volgens jou cultuur in de Oosterparkwijk?

R: wat bedoel je, wat er wordt gedaan of hoe mensen met elkaar omgaan?

J: wat er wordt gedaan.

R: qua cultuur... nou ik weet ja, wat mag je allemaal cultuur noemen? Ik weet dat er een volksdans groep is voor oude mensen, daar ben ik nooit bij geweest. Ehm, dat is er en nu door de Wijk De Wereld hebben we natuurlijk in beeld dat er een koor door gaat en hopelijk gaat dat allemaal komen, maar dans en theater daarin ook. En voor de rest weet ik dat bij het Lente festival het best wel moeilijk is om mensen van eigen bodem te krijgen die aan cultuur doen. Dus naar mijn weten ja die mensen lopen dan rond in gemaakte kostuums, maar ik vind het ook geen theater, maar wat dan wel... er zijn ook wel eerder koren geweest. Ja ik heb dan samen met de Wijkteams een dansgroep voor de jeugd opgezet. En er wordt nu naar muziek ook echt voor de jeugd gekeken. En voor volwassenen worden er dus weinig. Ja op mijn oosterparkwijk gebeuren er wel wat dingen maar die zijn wel meer gericht op het sociale aspect. Samen... volgens mij is er ook een koor bij het Leger des Heils, en koffie drinken en samen eten. Maar echt cultuur waar je voor betaald gebeurt er op dit moment heel weinig. Er worden ook drumles gegeven, en circus bij Santelli weet ik. Er zijn ook wel muziekdocenten die voor zichzelf werken. Maar voor volwassenen is dat wel echt een gemis, het is super mooi als dat gaat lukken in de borging van de wijk de wereld. Dat er ook echt een goede theatergroep komt.

J: oke dat klinkt heel uitgebreid, dat er veel is.

R: ja ja

J: je zei het al eventjes: wat mag je nou cultuur noemen? Wat vindt jij dat cultuur in de Oosterparkwijk is? Wat hoort daar allemaal bij?

R: Nou ik denk dat het verschil is, en ook wat mijn rol daarin kan zijn, bijvoorbeeld bij het Wijteam worden er al heel lang TikTok dansjes gedaan door een WIJ medewerker, voor de spiegel met de kinderen die daar waren. Maar bijvoorbeeld als je daar een professional tegenover zet en daar ook echt wel uitdaging in zoekt, in hun ontwikkeling en dat je de lat hoger legt, en in geval, de WIJ medewerker, ik vond ook niet dat die daar mooi op aansluit, want die zei steeds van 'ja die jongeren durven niet op te treden, dat durven ze niet'. Terwijl ik denk dat je daar juist groot in moet staan. Hetzelfde als met zingen, hartstikke leuk, maar als je daar een professional op zet dan daag je die mensen toch net iets meer uit, al is het op een laagdrempelige manier, dat je dat soort dingen naar hogere niveaus kan tillen, dat het dan samen leren, samen ontwikkelen, samen uitproberen in plaats van wat je altijd al doet. Daar ligt wel een groot verschil in.

J: ja tof oke. En ehm, wat zijn volgen jou drempels voor Oosterparkers om niet aan cultuur mee te doen?

R: ja ik denk dat dat gewoon heel erg aan de naam ligt: de naam kunst en cultuur dat klinkt heel abstract, de lat ligt ook heel hoog. Misschien dat dat echt ook wel voor de meer arbeidsvolk - als je het zo mag noemen- dat het nog steeds is voor elite. Maar terwijl ik denk, ondertussen, hoe laag we het maken, want wat voor een verhaal heb je te vertellen? Want iedereen heeft wel een verhaal. En dan wordt het ook wel weer gehoord op een bepaalde manier. Dus ik denk, soms is het ook het weten van wat voor manieren er zijn. Op de middelbare school ga je dan verplicht naar een aantal voorstellingen of je gaat een keer naar een museum en daar vindt je dan weet van. Maar er zijn ook heel veel mensen die niet gaan. Dat kan zijn om geldgebrek maar ook omdat ze denken van 'nou dat is niks voor mij', of 'daar heb ik niks mee'. En dat kan natuurlijk ook heel goed. Maar ik denk soms als het toch even op je pad komt en je doet het wel, dat dat dan een ander inzicht kan geven in hoe iemand denkt of hoe hij over het leven denkt. Wat was je vraag? Ik ben helemaal ... (stille) Wist je nog wat je vraag was?

J: Oh sorry! Oh nou ja je beantwoord 'm heel mooi, die drempels. En dan specifiek voor de Oosterparkers

R: ehm, nou ik weet wel dat toen ik die wandeling mocht maken voor de Wijk De Wereld, dat het ook moeilijk was. Gratis kaartjes om naar de schouwburg te komen, maar heel veel mensen zeiden 'oh nee, niks voor mij, ik ga liever samen barbecueën of samen lekker biertjes drinken'. Dat hoor ik dan. 'Ach nee niks voor mij, dat gedoe, dat hoef ik allemaal niet'. En ja dus misschien ook niet weten. Terwijl dan denk ik van als er kansen zijn en je pakt ze niet, ja is misschien is dat ook zo, dat mensen op een andere manier connecten of een andere behoefte hebben. Terwijl als ik daar als interviewer mensen gewoon ging vragen, dan vonden ze het eigenlijk allemaal heel leuk om te vertellen over hun manier van wonen en waren ze daar ook heel trots op. Dus ik denk in verschillende manieren, niet iedereen hoeft niet zo nodig voor een groep, maar toch om die cultuur die je zo ervaart uit te dragen en over te dragen, dat is ook wel weer een mooi thema die speelde. Sommige straten vond ik best wel spannend om daar met mensen in gesprek te gaan. 'Zitten ze dan wel op mij te wachten?' Maar dat iedereen dat wel graag wilde vertellen. De drempel is denk ik 'ik ken het niet', 'het is niks voor mij', of het is misschien confronterend om mee met theater te doen.

J: ja mooi. En ehm wat hoe zorg jij dan deze of 'de Oosterparkers' in cultuur participeren in jouw rol als cultuurcoach?

R: wat ik heel mooi vond wat er gebeurde bij het koken wat jij op je hebt genomen, dat is dat je dan net weer een andere groep mensen die niet misschien naar een kunstworkshop of naar een koor komen, maar die wel zin hebben in een connectie of het koken met en voor elkaar. En dat je dan als lokaal kan zeggen van 'we hebben ook een kunstenaar en we gaan tekenen'. Er zijn dan een paar mensen die zeggen van 'nou is niks voor mij' maar er zijn ook mensen die zeggen 'nou ik heb het al jaren niet gedaan dus ik ga het gewoon doen. Dat je ze zo binnen hebt en ze met cultuur in aanraking kan brengen. Dat vond ik een hele mooie. En ik denk soms ook dat de middelen en de kleine tijd die ik nu heb, het staat dan in een krantje of een nieuwsbrief of op facebook. Maar wat ook nog wel een hele grote missie is en wat ik dus bijvoorbeeld heel mooi vond met de wandeling van de wijk, dat je gewoon in één straat een doel hebt en gaat vragen van 'wie kan me helpen' in plaats van dat je het helemaal open gooit van 'wie heeft er een idee' naar dat je het gericht zoekt. Of bijvoorbeeld met de raamexpositie hadden we een kader van wie er allemaal kunst maakt en wie wil dat delen? En zichzelf op de kaart zetten. Dus wij hadden een vraag en er kwamen 70 mensen op af. Nou ja dat vind ik fantastisch. Dat je zoveel mensen mee kan krijgen in dit kader. In plaats van 'wie wil er wat doen'. Dus dat je 'm wat kleiner maakt.

Joanne: oh nice. En ook als jouw rol als cultuurcoach. Hoe zorg je dat het cultureel enthousiasme geborgd wordt in de wijk?

R: Ja wat ik, weet je, ik zou veel meer tijd willen hebben om gewoon aan te schuiven bij dingen die al gebeuren om zo echt met mensen te kunnen praten. En dus bijvoorbeeld wat ik nu heb gedaan in de boot van de Oekraïners die daar wonen. Daar hebben we nu kunstworkshops bijvoorbeeld. Daar ga ik dan bij zitten en meedoen om eens te ervaren hoe is dat om deze workshop te volgen. Zonder dat ik hele - soms door mijn tijdsdruk vergeet ik soms dat die dingen er zijn - en zou ik ze uit willen proberen. Maar ja ik denk dat als je echt op die manier zichtbaar kan zijn door even tussen de mensen te gaan zitten en er bij zit, dat ik dan nog veel meer zou kunnen doen. En mijn missie is daarnaast ook wel omdat er wel er een eiland cultuur is in de Oosterparkwijk met groepjes, om te kijken hoe kunnen we zo'n nieuwe groep maken met expertise uit al die groepjes. Om te zorgen dat iedereen zich gehoord voelt, iedereen een vertegenwoordiger heeft vanuit zijn groepje en ook weer nieuwe mensen daarin een rol kunnen spelen.

Joanne: oh tof. Heb je daar al plannen voor?

R: Nou daar ben ik heel trots op met die raamexpositie. Ik weet niet of ik dat heb verteld, maar wat er in de Korrewegwijk gebeurd dat had ik in eerste instantie geopperd bij ONS, en die wilde dat heel graag ook zelf in hun clubje doen. En op een gegeven moment voelde ik me daar niet heel welkom en toen zei ik van 'ik heb een beetje het idee dat jullie me helemaal niet willen dat ik mee doe'. En toen zeiden zij 'van ja dat klopt ook'. (gelach). Dus zij wilde dat heel graag met z'n tweeën doen. En toen heb ik gezegd van 'weet je, het is een vrij concept en je kan het doen maar in dit geval ben ik met het initiatief gekomen, en ik ben net begonnen, voor mij een hele mooie manier om veel mensen te leren kennen'. En ik had iemand van de kerk die dat graag wilde doen en ook een jonge kunstenaar die mij had gemeld dat ze dat graag wilde doen dus ik wilde daar mee door. Dus kunnen we het dan niet samen doen, ook met het WIJ-team. En door die invalshoek is het denk ik ook zo groot geworden. Dat je echt weer een nieuw clubje

hebt kunnen bouwen. Maar dat kost me dan ook veel tijd. Terwijl ik ook wel heel geloof dat dat de manier is. Niet alleen maar een adviserende rol. Maar ook gewoon opruimen en de rotklusjes doen. Het samen gaan aanpakken. Waar is iedereen goed in? En dan vind ik dat ook super leuk om dat te leiden. Maar daar gaan dan wel super veel uren per week heen. Dat is voor mij wel steeds een groot dilemma steeds om in de gaten te houden.

Joanne: tof joh, ik ben door mijn vragen heen. Maar ik vroeg me af of jij nog wat wil toevoegen?

Rozan: Nou, nee ja nee dat ik nu wel heel erg heb gemerkt dat toen ik ging solliciteren dat Vrijdag wel heel erg doorvroeg van 'kan je wel op je handen zitten en die 8 uur, gaat je dat lukken'. Maar ik geloof ook wel heel erg in de manier waarop DWDW dat doet he, dat je echt iets heel erg concreets kan aanbieden. De vraag van 'wie doet er mee' dat werkt niet. Maar wel goed blijven luisteren. Wie heeft waar behoefte aan of wie wil er wat oppakken? Dat moet het zijn. In plaats van het zo opengooien. En dat is ook wel een manier van dat mensen me leren kennen en me weten te vinden. Maar dat had ik al een beetje gezegd. Maar dat is wel mijn grootste ontdekking van afgelopen jaar. Verder weet ik het niet.

Joanne: ja dank je wel!

Bijlage 5. Diepte-interview Opbouwwerker Jeroen

11 mei 2022

Joanne: jij bent opbouwwerker bij het Wij-team, sinds wanneer?

Jeroen: sinds september

Joanne: ja oke. En dit stukje is meer over meer de vraag vanuit de wijk; ik doe een onderzoek over wat deze wijk precies is en welke vragen er spelen. Weet jij in thema's wat voor een zorggerelateerde vragen hier in de wijk vooral spelen.

Jeroen: Ik heb wel een beetje een idee, qua generatie armoede, financieel aspect speelt er veel. Er is wel sprake van veel armoede in de wijk. Dat is wel, in de cijfers zie je dat niet altijd even goed terug want de laatste 10, 20 jaar is er veel veranderd. Qua woningen: meer sociale huur, en je ziet het hier ook achter, meer koopwoningen, dat heeft andere mensen aangetrokken. Waardoor dat niet in de cijfers altijd duidelijk wordt hoeveel armoede er nog is. Als we daar kijken, die buurt tot de klaprooslaan tot aan de nachtegaallaan, vinkestraat, daar zitten wel veel mensen met een minimum.

Joanne: ja dus eigenlijk die huizen trekt het gemiddelde omhoog

Jeroen: ja dus dan krijg je een verkeerd beeld van de cijfers.

Joanne: en je zei 'generatie armoede?' Wat betekent dat?

Jeroen: ja generatie armoede: dat betekent dat generatie tot generatie het wordt overgedragen. Collega's van me die hier al heel lang werken, dat die de opa en oma kennen van een jeugdige die toen ook al in dezelfde problemen zaten. Ja dus dat zijn terugkerende thema's. Ja en het is moeilijk meetbaar, maar eenzaamheid. Voor veel alleenstaanden, alleengaanden, zoals wij zeggen. Dat is een landelijke trend. Dat zie je steeds meer. En ook wel weer, ja het is ook een dorp. Maar dat is misschien geen antwoord op je vraag, dat is geen thema. Maar sociale cohesie is daar nog steeds wel iets meer dan in andere wijken. Ik ken niet iedere wijk in de stad zo ontzettend goed maar het is wel meer hier, dat mensen elkaar in de gaten houden en uitwisselen op de stoep. En dat je toch hoort dat eigenlijk in twee verschillende portieken

aangebeld en dat mensen dingen voor elkaar doen. Vuilnis wegbrengen bijvoorbeeld, omdat iemand een dik been had. Een oud vrouwtje, die woont hier achter, 47 jaar. Die had allemaal medicijnen dus die mocht ook geen soep anders ging ze weer nokkie. Allemaal burens die wat voor haar deden. En in een andere portiek was gisteren iemand gevallen. Dus daar waren allemaal mensen en burens die ook vanalles deden. Dus dat hoor je gelukkig wel nog hier terug.

Joanne: fijn

Jeroen: ja. En het is een hele groene wijk, maar dat is ook geen thema (gelach)

Joanne: nee, maar het hoort er wel bij natuurlijk. En als je dan meer op het sociale, je zei al eenzaamheid, sociaal gerelateerde vraagstukken. Zijn daar nog meer thema's dan eenzaamheid?

Jeroen: ja het is allemaal heel divers. Wat ik hoor. Het gaat alle kanten een beetje op. Maar ik vind wel, financieel, armoede, dat is wel iets dat heel erg terugkomt en waarvan je ook wel ziet dat dat extra aandacht vergt. Financiële spreekuren op de maandagmiddag, drie uur lang, die is nu gaande. En dat is echt druk. Er zijn nu 6 tot 8 collega's nu mee bezig en ook vrijwilligers. Er zijn twee vrijwilligers helemaal opgeleid die doen alleen maar financiële vragen. Ook de bewoners die binnenkomen, dat is echt aanzienlijk, hoeveel mensen daarmee geholpen worden en er op af komen.

Joanne: En dan, zijn er ook culturele vragen?

Jeroen: ja die vind ik lastig. Je merkte het gisteren ook met Rozan, we hebben het over een wijk band, waar is er eigenlijk behoefte aan? Zo'n cultuurcafé doet dat ook. Dan heb je een aantal mensen bij elkaar en die ken je een beetje zo langzamerhand. En die zie je vaak. Die doen meer actieve dingen. Maar in hoeverre heeft zo'n wijk daar echt behoefte aan? Dat vind ik wel heel lastig te bepalen. Dat vind ik ook met muzieklessen geven, volgens mij moet je dat doen en dan kom je er achter dat je het niet meer moet gaan doen. Of het is een groot succes, ik kan daar niet de vinger op leggen. Ik hoor van oorsprong dat er bij de jeugd altijd behoefte is aan dansen.

Dat is echt een trend dat is al heel lang. Muziek is eigenlijk nog nooit iets mee gedaan, qua lessen. Terwijl er heel veel muzikanten zijn. Maar die doen allemaal hun eigen ding.

Joanne: eilandjes

Jeroen: ja. Ik had vanochtend een mevrouw, die had het WIJ-team gebeld van ehh, 'ik heb al heel lang een band, dat klonk allemaal hartstikke goed, heel veel opgetreden. Maar de fluitist die gaat emigreren. Waar kunnen wij optreden? Kun je meedenken?' maar dat is dus meer voor hen zelf, dus ik weet niet, qua samen. Een meezing café dat is voor mij helemaal nieuw

Joanne: dat ze dat willen

Jeroen: ja

Joanne: en die dans, hoor je dat nu ook nog steeds?

Jeroen: ja zeker, ja.

Joanne: dus er wordt al wel samen gedanst hier door jongeren?

Jeroen: ja ja. Via WIJ, jeugdwerk, collega's, verlengde schooldag. Via BijVrijdag hebben ze al een dansdocent ingehuurd, daar is geld voor vrijgekomen. Dat loopt laatste decenia wel goed

Joanne: is dat dan een bepaalde stijl?

Jeroen: van wat ik heb gezien is dat een beetje streetdance

Joanne: oke

Jeroen: voor de rest qua cultuur, volgens mij hebben we wel redelijk wat schilders. We hadden natuurlijk hier Liesbeth, ehh, die is overleden. En dat is nu overgenomen door iemand anders en die geeft nu schilderlessen hier om de hoek. Volgens een collega die hier nu al 25 jaar in de wijk werkt is dat een groot succes.

Joanne: ja tof, dat hoor ik ook vaker ja. En het koken?

Jeroen: ja dat is voor mij ook nieuw.

Joanne: dat hoor je bij het WIJ team niet zo vaak?

Jeroen: nee. Nee nee, er is hier een aantal jaren geleden is hier een goedkoop groente zaakje geweest en dat liep altijd wel goed. En ik hoor wel vaak mensen zeggen, en dat is ook wel een algemeen iets, dat maakte het eten een stuk goedkoper. En er zijn dus plannen om hier een marktje te gaan doen. Groentemarkt één keer in de wijk. Dus dat zijn dingen die een beetje gaan ontstaan. Op het Linneausplein bijvoorbeeld. Vergunnings wise, is dat wel lastig. Maar dat zou ik deze wijk echt gunnen. Maar inzicht daarin is echt super lastig. Je kent foodtrails misschien wel, een Europees traject?

Joanne: nee?

Jeroen: dat is, Groningen doet daar aan mee, dat zijn 11 steden verspreid over Europa en die willen eigenlijk data binnenhalen over waarom eten mensen nou niet gezond en dat is super moeilijk. Dat hebben ze gekoppeld aan de universiteit maar eigenlijk lukt dat gewoon niet. Ik heb zelf jarenlang gewerkt bij Beschermd Wonen en dan zit je heel dicht op mensen. En dan krijg je heel veel mee en zelfs dan is het lastig. Toentje doet wat, natuurlijk (iemand komt tussendoor). Maar ja, het is altijd wel weer verbonden aan armoede. En die kookclubjes zoals jij zei, dat Karin zei dat dat een succes was, dat moet ik dan wel geloven. Volksbuurtje, maar het is wel minder een volksbuurt geworden. Ik heb net een nieuwe colerla meegenomen naar Soep op de Stoep en zij heeft meer dan dertig jaar in de Korrewegwijk gewoond en ze kent de Oosterparkwijk ook goed. Ze vertelde wel dat er heel veel is veranderd. Het is echt heel anders geworden. En misschien ook wel ten goede. Ik denk dat ook voor mijn werk is het interessant, hoe kun je de mensen uit de koopwoningen wat meer mixen met de buurt en die verbinden met elkaar? En het lentefestival, dat is dan wel een slimme dat dat gebeurt dan.

J: ja dat was echt goed.

Jeroen: en dat is heel laagdrempelige cultuur. Maar mensen vonden dat wel tof. En twee weken terug hebben we daar een evaluatie van gehad. Met de bewonersorganisatie, en die hadden wel zoiets van 'we gaan het uitbereiden' we gaan meer voor jeugd doen. Wat spannendere dingen, misschien een darkroom met schieten, weet ik wat, whatever. Misschien iets anders met muziek nog. DUs ja, het is ook, ik denk dat mensen er wel behoefte aan hebben als het gratis is.

Joanne: ja dat heeft dus weer met die armoede te maken, als het gratis is. En laagdrempelig.

Jeroen: en je moet mensen er wel een beetje naartoe leiden. Veel samenwerken met alle organisaties. Bijvoorbeeld ben ik uitgenodigd op zaterdag bij het Leger des Heils, door eenzaamheidsstichtingen en Indonesische stichtingen. En weet ik allemaal niet nog wat meer. En eh, daar ga ik namens WIJ even eten, muziek luisteren. Dat is ook iets cultureels, niet per se voor de wijk, maar wel in de wijk. Maar dat is het hoofdkantoor van het Leger des Heils. Daarom doen ze het ook daar. Want daarna komt er van de ambassade iemand langs. Dus daar komen wel mensen uit de wijk op af, maar lang niet iedereen woont hier. Dat hoeft ook niet. Dus dat collectieve dat mag wel meer, daarvoor werk ik ook nog te kort, om dat echt goed inzichtelijk te hebben.

Joanne: en als je naar de wijk zou kijken qua voorzieningen, wat zou er dan nog missen in deze wijk?

Jeroen: wat je bewoners hoort zeggen is dat er ook sportgelegenheden moeten zijn. Er is veel groen, je kan veel buiten sporten maar je hebt niet veel. Je hebt die gymzaal daar, en je hebt hier een gymzaal maar .. sport, daar heb je judo, voetbal. Maar je hebt niet een voetbalclub, er is wel tennis maar dat is ook geen club. Dus dat heb je hier niet zoveel. Je hebt denksport, schaken, en dammen. Dat is het wel een beetje. En ik weet dat ze kelderwerken, heb je daar weleens van gehoord? Dat is een zeer laagdrempelige sportschool en die bestaat nog maar die hebben geen locatie de laatste twee jaar. Ze zaten altijd in Paddepoel en Vinkhuizen en daar kon je voor 5 euro kon je daar sporten. Voor de minima.

Joanen: wat goed!

Jeroen: ja, een collega van mij is daar voorzitter en ze zijn al heel lang op zoek naar een ruimte. Gemeente wil daar in meedenken maar het lukt gewoon niet. Ze hebben in vinkhuizen aan de rand gezeten maar dat was geen goede plek, te ver weg. Er gebeuren heel veel beweegclubjes, er gebeurt vanalles. Maar het is allemaal buiten of in de gymzaal. Straks misschien ook hier. En gewoon fitness is super populair. En dat zie je ook aan de ... je hebt nu sinds vorig jaar het Sport Volwassenen Fonds. 400 euro per volwassenen voor cultuur en 350 voor sport. En die aanvragen die komen via Rozan en via het WIJteam. En we delen dat een beetje tussen collega;s. En wat ik hoor is 95% sport, een enkeling yoga, maar vrijwel iedereen wil naar de sportschool. Ik zie dat in de statistiek, maar hoor dat ook al jaren, dat is wel een wens: wat meer winkels, restaurants, zitgelegenheden die zijn erg beperkt. Je moet erg ver lopen voordat je ergens kan zitten. Een koffiehuisje zou wel leuk zijn.

Joanne: sport is wel echt een goede ja.

Jeroen: ja ik zou het ook niet weten. Weetje, die Kelderwerken, ik zou het fantastisch vinden als die komt, maar waar? Oosterparkwijk is wel ruim opgezet qua bouw, heel veel mensen hebben tuintjes en groen voor zichzelf en er is veel bewegingsruimte omheen. In de korrewegwijk en in de stad is dat veel meer hutjemutje.

Joanne: ja maar er zijn vrij weinig plekken waar je dat zou kunnen doen. Is bijna niet te doen.

Jeroen: ja je hebt er maar een paar.

Joanne: en er zitten allemaal vaste clubjes. Dat hoor je uit meerdere hoeken. En, stel dat dit een cultureel buurtcentrum zou worden. Wat vindt je dan dat hier echt in moet? Als je groot zou mogen denken?

Jeroen: ja, iedere week samen koken met buurtbewoners. Dat buurtbewoens dat zelf oppakken. Ook voor volwassenen dans, muziekavonden. Dat zou fantastisch zijn. Voor mannen ook een mannencafé achtig. Het hoeft geen café te worden maar wel met een iets andere inslag. Dat ze ook wel, dat voel ik een beetje, een doelgroep alleenstaande mannen, waar minder aandacht voor is. Er is veel, en dat moet ook, veel aandacht voor vrouwen, moeders. Voor alleenstaande mannen is wat minder aandacht, vanuit allerlei hoeken eigenlijk. Dat heb ik hier en daar opgevat. Maar dat is ook wel een moeilijke groep om samen te krijgen, die willen allemaal eigen dingen doen enzo. En er zijn wel ideeën voor een repaircafé, dat gaat ook wel gebeuren want dat is een top idee. Dus vooral iets doen ook; knutselen, bier brouwen.

Joanne: en je zei een sportschool, dat ook hier in zo'n wijkcentrum?

Jeroen: ja daar hebben we naar gekeken, maar dat is gewoon te klein. Dan zou ik een markt doen. Ik bedoel daarbuiten, dat schoolplein dat leent daar gewoon voor. En één keer in de twee

weken of één keer in de maand. En dan gaan er ook wel mensen komen, dan krijg je inloop. En dit moet een plek zijn waar je gewoon kan zitten zonder dat je wat moet. Lezen, zitten, zo. En af en toe zijn er activiteiten waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Koken, eten, eten bestellen. Heel simpel. Ik zou het heel laagdrempelig houden. Ja.

Joanne: en de laatste vraag. Hoe zou je het karakter van deze wijk omschrijven?

Jeroen: ja wel heel gemoedelijk. Gemoedelijke wijk. Waar mensen elkaar groeten. Dat is zeer opvallend. Andere wijken schrikken mensen wel als je iets terug zegt. Hier groet bijna iedereen terug of groet je. Het is toch best wel een sociale wijk, wat ik hoor tot nu toe, dat is best wel een korte periode. Mensen willen wat voor elkaar doen. Ik vind het wel opmerkelijk hoor.

Joanne: anders dan andere wijken?

Jeroen: ja dat denk ik wel, maar misschien heb ik daar geen goed beeld van. Dat wordt wel minder, natuurlijk, in de zin van, we zoeken overal vrijwilligers, alle organisaties, verenigingen. Het is echt drama. Ik hoorde net weer een collega, vanuit WIJ hebben ze een tuin initiatief. En iedere week gaan ze met twee, drie collega's naar tuintjes in de wijk van ouderen die dat niet kunnen. Dus aan de Oliemuldersweg, dat zijn mooie tuinen, maar mensen, vaak 80 plus, dat lukt niet meer. Maar één iemand gaat er mee stoppen. Ja dus die andere zit met de handen in het haar. En dat hoor je eigenlijk overal. Van de kerk tot aan ... vrijwilligers tekorten.

Joanne: gek dat dat stopt. Je zou denken; er komen veel meer ouderen, iedereen is gepensioneerd.

Jeroen: ja, mensen zijn wat op zichzelf. En ik denk, zoiets, dit, daarom is dit zo belangrijk. Als dit een paar jaar open is, om echt goed te gaan kijken, wat geberutt er dan, doet dit wat met mensen? Het feit dat dit nu terug komt, uit de jaren 90, toen het een beetje is gestopt met wijkcentra. Dat dat nu terugkomt geeft al wel aan dat het nodig is. En de mensen moeten daar weer een beetje aan gewend raken. Net als met de gratis soep. Je ziet gewoon bijna altijd van 'wat moet je van me'. 'Wil je iets van me'. En er geberut natuurlijk ook veel van dat soort dingen, dat zo maar iemand aanbelt met een fake jasje. Dus dat wordt dan wel snel gedacht, ook over ons. Zo van 'kom niet aan mijn kinderen' of 'jullie gaan toch niet mijn kinderen afpakken', dat soort gedachten die die mensen hebben of horen. Dus ja die bruggen daar, bruggen gaan bouwen. Daar zijn nog zo veel stappen in te nemen vanwege de laatste twintig jaar. Daarom denk ik dat opbouwwerk zo hard nodig is. Het is niet altijd goed uit te drukken, wat doe je dan eigenlijk, of wat heb je behaalt. Dat is wel eens moeilijk. Wat is jouw directe resultaat? Maar ik denk wel dat dat hard nodig is. Mensen weer een beetje bij elkaar te brengen. Mensen kunnen nee zeggen, maar vaak hebben ze wel ergens behoefte.

Joanne: ja alleen al een beetje aandacht geven. Ik denk dat je juist heel veel mist als je harde resultaten wil halen.

Jeroen: dat is ook zo

Joanne: dus ik denk juist dat het heel veel doet alleen het duurt wat langer voordat je de resultaten ervan ziet. Is het een nieuw beroep; opbouwwerker?

Jeroen: Nee, nee. Het bestaat al heel lang, maar het is weg bezuinigd vanuit de jaren 60 toen bestond het al. In Rotterdam was het heel groot. En toen is het in de jaren 80, 90 allemaal met buurtcentra opgekomen. Ik wordt er helemaal niet gelukkig van om hele dagen op kantoor te zitten dus ik zit veel liever hier. Dan zit je tussen de mensen, vang je dingen op, kan je er iets mee doen. Dus ik vind ook dat ik dat contact nog lang niet op een niveau heb dat ik goed over de wijk kan spreken. Dat ik al zoveel mensen heb gesproken. Dat is nog lang niet. Iemand zei

van 'opbouwwerker ben je voor minimaal 5 jaar', ja daar dacht ik van dat is waar, het duurt even. Met collega's is het ook heel tof. Je moet van iedereen weten wat ze doen, steeds bij elkaar brengen. Veel communicatie. (gelach).

Bijlage 6. Diepte-interview Zakelijk leider wijkcentrum Miranda Dontje

24-05-2022

Joanne: Ik begin met deze vragen. Ik praat nu met je als beheerder en nu nog zakelijk leider van Bij Van Houten en werkgroep Programmering, klopt dat, dat je dat nu nog bent?

Miranda: ik ben kwartiermaker Programmering.

Joanne: bij Van Houten?

Miranda: ja bij Van Houten. Ja dus ik ben door de Gemeente gevraagd de opzet te doen van het wijkcentrum. En dat gaat over eigenlijk programmering. Maar je kan niet programmeren in een leeg gebouw als je geen zakelijk leiders taken doet. Want je moet de randvoorwaarden creëren. Dus het is wel degelijk de combinatie. En het is de bedoeling dat ik de opzet doe, 1 juni start er een zakelijk leider, dan ga ik taken overdragen. En dan laat ik het los. Ik doe de programmering tot nu toe en het bestuur komt steeds meer in 'swing' want die moeten uiteindelijk zijn ze verantwoordelijk voor de programmering. En dan doe ik een stapje terug, dan ga ik dat loslaten. Want het bestuur is natuurlijk afgelopen jaar geformeerd dus die hebben heel veel hoofdlijnen en kapstukken af te tikken gehad en we zijn nu eigenlijk de laatste twee maanden bezig met nouja wat wil ik nou eigenlijk met de programmering?

Joanne: en in hoeverre is de programmering gebaseerd op de wensen en behoeften van mensen uit de Oosterparkwijk?

Miranda: wij zijn vorig jaar begonnen (en wij is Jasper Klapwijk, externe projectleider en ik als externe projectleider). Jasper doet meer de gebouw zaken, en de contracten en de samenwerkingsconvenanten, en ik bemoei me meer met de inhoud. Dus dat betekent dat zakelijk leider randvoorwaarden creëren waarop een band functioneert, inhoud dmv

programmering en een stukje inrichting daarbij. Wij zijn dus vorig jaar in januari/februari zijn we samen gestart. We hebben gezegd, we willen een wijkcentrum in een wijk maar dat moet natuurlijk een wijkcentrum worden voor de wijk, door de wijk, van de wijk, noem het maar op. Dus we moeten de behoefte ophalen in de wijk. Nouja, hoe beter als je die behoefte die moet je ergens ophalen. Toen hebben we gezegd, weet je allemaal leuk en wel, mensen hebben er helemaal geen beeld bij. Mensen zijn hier misschien naar school geweest maar mensen hebben verder helemaal geen idee van dat pand. Je moet in dat, ik moet dat, maar ik denk heel veel mensen, maar je moet in die panden rondlopen om te voelen, om een beetje een idee te krijgen bij het nou ja het waar ... en je kunt wel dingen roepen, nou dat lijkt me wel mooi, maar je moet tegelijkertijd ook kijken naar de functionaliteit van zo'n pand. Dat roept ook bepaalde dingen op. Toen was het eigenlijk nog een school, in de corona lockdowns, dat was verschrikkelijk. En de directeur kende ik heel goed dus die was bereid dat wij na schooltijd konden wij er in. dus wij hebben alle media kanalen uitgezet van joh wie vindt het interessant - er komt een nieuw wijkcentrum aan - wie vindt het dan interessant om een rondleiding te krijgen, kennis te maken met de panden en om ideeën te verzamelen over waar de behoefte zit. Dus ik heb denk ik in totaal denk ik tussen en de 40 en de 50 rondleidingen gegeven.

Joanne: zo hee

Miranda: allemaal in kleine groepjes vanwege corona met mondkapjes. Dus op basis daarvan, en het grappige is dat het wel een maand of vijf geduurd, twee of drie keer per week geduurd. Jasper heeft er ook een deel van gedaan. Dat ga je doen, maand na maand na maand ben je met verschillende samenstellingen, we hebben ook partijen wel actief benaderd, mensen en bewoners die we kennen die hebben we actief benaderd. Maar ook vreemden die konden zich ook gewoon aanmelden. We hadden hier lijsten hangen daar kon je je inschrijven. Dus kleine groepen door die panden. En daar is heel mooi, ontstaat daar dan toch een soort rode draad uit. En dat is een heel grappig proces. En op basis van alles wat gezegd is hebben we allemaal vastgelegd. En daar is het vlekkenplan uit geschreven. En in dat vlekkenplan hebben we een soort vertaalslag gemaakt naar een activiteiten plan. Dus we hebben al die ideeën die al die bewoners hebben genoemd en dat ik denk dat we tussen de 150 en de 250 mensen hebben gesproken, is eigenlijk het vlekkenplan en dus het activiteitenplan. Is dat representatief voor een bevolkingsgroep van 13000 bewoners in een wijk? Ja, nee. Dat hou je dan altijd.

Joanne: en je zei het al eerder, het bestuur gaat dus zorg dragen voor de programmering. In hoeverre heeft de wijk in de toekomst te maken met de programmering?

Miranda: We hebben nadat we het vlekkenplan hebben opgesteld, nou bam, dit is ook wat het is. Iedereen die zich nu nog meldt met ideeën die moet het ook gaan uitvoeren. En dat is nu is wat eigenlijk wat organisch begint te ontstaan ook al. dat is dat je enerzijds als bestuur, de wijk delen het wijkcentrum, dus zij kunnen daar dingen in organiseren. En het idee is dat het bestuur en de zakelijk leider dit gaan faciliteren. Dus eigenlijk moet iedere wijkbewoner met een goed idee en die dat ook wil gaan uitvoeren en met mensen om zich heen verzamelen. En daar kunnen wij in ondersteunen. En dan krijgen zij ruimte om in de nieuwbouw programma te gaan maken.

Joanne: en faciliteren wat betekent dat?

Miranda: faciliteren betekent dat je randvoorwaarden creëert. Dus dat er een ruimte is die geschikt is, dat ze budget hebben om bepaalde dingen aan te schaffen die nodig zijn, wat maar nodig is om dat te kunnen laten plaatsvinden. Dat hebben we bijvoorbeeld bij de leeskamer

gedaan, ze hebben boekenkasten, ze hebben heel zelf gedaan. En je helpt ze even op weg van 'heb je daaraan gedacht, of heb je daaraan gedacht'. Wat heb je nog meer nodig? En je stroomlijnt het ook, want bewoners hebben altijd leuke ideeën maar het organisatietalent is altijd ver te zoeken. Dus je creëert ook voorwaarden maar je geeft er ook een beetje sturing aan. Dus ik wil graag één aanspreekpunt, wie van jullie gaat dat zijn? De lijnen uitzetten, wie gaat contact opnemen met die, daar is subsidie op te halen voor dat? Wat heb je nodig aan, we hebben een letterbak nodig waar we de boeken in kunnen zetten, we hebben stickers nodig. Nou prima, dat regelen we. Wij of zij als bestuur we willen in ieder geval de voorwaarden dat jullie drie dagdelen minimaal open zijn. Minimaal een dagdeel of een avond beschikbaar zijn. Omdat we willen dat elke bewoner naar die wijkbib kan. En daar ook gebruik van kan maken. Want we zijn er voor het hele publiek. En als je alleen maar scohtends open bent dan kunnen werkende mensen niet er naartoe. Dus dat zijn de voorwaarden die zij dan stellen en dat is voornamelijk aan een vaste groep die vaste vieraknte meters innemen. En dan zeggen we ook 'ja allemaal leuk en wel, maar als jullie maar drie dagdelen open zijn op twintig vierkante meter, ja dan kan dat niet zo zijn dat een groepje van 6 personen een ruimte van 20 m² gebruikt. Dus dat betekent dat op andere momenten anderen gebruik mogen maken van die ruimte. En hoe dan? Wat kan wel, wat kan niet. Wat zijn de spelregels? En die stel je eigenlijk samen op. Dat is faciliteren, en sturen en coördineren. Ja? Dat is wel zo als het gaat. En incidentele activiteiten moeten gewoon plaats kunnen vinden. Dat moet de zakelijk leider ook vast kunnen stellen; gaat het om structurele activiteiten of incidenteel? Dan moet dat bestuur daar ook in betrokken worden. Maar je hebt natuurlijk kans, mede door DWDW natuurlijk, dat er heel veel activiteiten zijn rond cultuur. Rozan de cultuurcoach is bezig en DWDW. dus er ontstaan nu heel veel activiteiten rondom cultuur. Dus dan kan je ook zeggen als bestuur van 'ja wacht even, het moet ook niet te eenzijdig worden in het programma aanbod?' dus we hebben ook al hele sessies gehad om dat in kaart te brengen. Welke leeftijdscategorieën, noem maar op. En welke onderdelen heb je allemaal? Je hebt sport en spel, je hebt educatie, je hebt cultuur, etc. en eigenlijk is leeftijd een grid, doelgroep een grid, programmering op onderwerp een grid. En je wilt natuurlijk als bestuur van BVH wil je en breed programma bieden. Dus als het eenzijdig dreigt te raken, dat is iets dat die zakelijk leider in de gaten moet houden. Van 'ik heb weer een fantastisch cultureel idee, ja stom, maar we moeten ook, we willen ook iets doen met educatie. En wordt het ons niet aangeboden, komt het niet organisch tot stand? Dan kan je er ook zelf op uit, dan reiken we uit naar docenten. Waar is nou behoefte aan op het gebied van educatie nivea? Is die interesse er niet, dan houdt het ook weer op.

Joanne: en als we dan naar toegankelijkheid gaan? Wat is jouw visie op toegankelijkheid in dit specifieke wijkcentrum? Hoe bereik je dat?

Miranda: Nou daar gaan we weer, wat een brede vraag. Het gaat over fysieke toegankelijk en dat is wat mij betreft nummer 1 dat moet gebeuren straks. Eerst verbouwen zodat mindervalide mensen en op welke wijze dan ook, goed het gebouw binnen kunnen komen. Dus dat gaat over de toegankelijkheid van verdiepingen, dus er moet een lift in komen bij de entree. Maar dat gaat ook over duidelijke signing, dat je makkelijk je weg vindt, dat je prettig binnenkomt. Dat je weet wat waar is. Dus programma moet duidelijk worden aangekaart. En vervolgens moet de route duidelijk zijn en moet je de bordjes kunnen lezen, ook als je anderstalig bent. Dus veel met pictogrammen werken. Dus dat zijn allemaal dingen waar je aan moet denken. Toegankelijkheid gaat over dat je goede faciliteiten hebt, dus schone toiletten maar ook een invalidentoilet. En

dan gaat het er over wat is toegankelijk qua sfeer? Daar zijn we nu natuurlijk met VORM Martini mee bezig. Wat voelt goed? Ik zou in die enquête graag zien dat er een plaatje in komt van een entree hal met alleen een scherm en wat planten en een plaatje met een dikke balie met iemand erachter en een plaatje met een balie met een glaswand. Wat is toegankelijk? Je kunt het antwoord bijna wel bedenken maar misschien komen daar hele verrassende dingen uit. En dat gaat erover van 'hoe kom je binnen en wordt je gevraagd - wat in al die rondleiding naar voren kwam is dat je moet niet gevraagd worden wat je komt doen. En dat heeft een weerslag op het WIJ-gebouw. Want daar kom je binnen, daar komt meteen iemand naar je toe, daar zit een rijtje mensen achter een tafel die je aan zitten te staren, te kijken, wat kom je doen? En het is hulpvaardig bedoelt maar het is ook heel hoogdrempelig. Waardoor we ook hebben gezegd van 'de kantine dat is de mooiste ruimte van het pand, daar moet je je vrij voelen om daarbinnen te wandelen en lekker in een hoekje te kunnen gaan zitten om met iemand af te spreken. En wat bijna al die mensen zeiden, in al die rondleidingen, een plek waar je mag zijn en waar je niks moet. Dat staat ook in het activiteiten plan, dat hebben we ook benoemd. En dan nummer twee was ook wel de goedkope koffie. Dus dat gaat ook over toegankelijkheid; je prijsbeleid. Dat heeft er ook mee te maken. En vervolgens qua inrichting, de sfeer die het uitademt. Wat voelt prettig om binnen te komen, waar voel je je welkom. Ja dus de fysieke inrichting, maar ook kleurgebruik, meubilair gebruik.

Joanne: we hebben het hier al eerder over gehad maar kan je nog eens uitleggen wat voor jou, stel we maken straks een interieur voorstel, wat is voor jou de balans tussen stijl en laagdrempeligheid voor mensen die niet zo heel vaak in een wijkcentrum komen?

Miranda: tsja, dat is lastig he, want eigenlijk zit ook je eigen smaak er ook in verweven. Ik kan dan alleen kijken naar wat en hoe andere wijkcentra zijn ingericht. Dat gaat om het soort mensen dat er is en wat heel sfeerbepalend wordt. Dat is één. Dus niet teveel steeds maar dezelfde vaste clubs. Dat gaat ook weer over programma aanbod, verschillende gezichten. Dat gaat over de uitstraling hier dat het personeel heeft, dat gaat meer om mensen. Ik vind dat er kwaliteit ingebracht moet worden. Ik vind dat heel veel wijkcentra hele klinische, wel neutraal maar heel klinische ruimtes. Altijd weer die eeuwige witte mure, de marmoleum vloeren, de kinderdagverblijf uitstraling. De gekleurde vlakken. Maar dat is mijn eigen drive misschien ook dat ik denk ik wil daar wat warmte inbrengen. Maar ook kwaliteit. En niet, ik denk dat als je interieur verzorgd uit ziet, dat je je zelf serieus neemt, maar ook je gasten. Ook je bezoekers. Ik denk dat je nooit iedereen tevreden kan maken. En de één zal zich egens wel tevreden voelen, de ander niet. Anders zou iedereen bij één horeca zaak zitten. Weet je, zoveel mensen zoveel smaken. Dus ik denk dat je kwaliteit moet gaan, maar het wel neutraal moet houden. In sfeer, in kleurgebruik, zodat het voor een breed publiek prettig is om te zijn. Je gaat niet op allemaal wiebelige hippe krukjes zitten. Want je weet dat een groot deel van de bevolking liever op een stevige stoel zit. We merken dat hier bijvoorbeeld, even een zijspoor, de bierbanken, dat is hip, jong en fris, daar zit een jonger publiek op. Alle mensen boven de 45 willen daar niet op zitten. Die vinden dat niet prettig. Dus ik denk dat het heel erg is, ook in de inrichting of je een combi kan maken dat er voor ieder wat wils is. Dat proberen we bij het HOP ook echt, daar hebben we echt met dat oog naar gekeken. Ik heb die boeken al aan heel veel bewoners laten zien de afgelopen week, om te polsen. Dat is voor mij belangrijk. Dat is natuurlijk wel vanuit een bepaald groepje mensen die je al kent, maar ze hebben allemaal hun eigen mening en die zijn allemaal heel positief. Maar dat is ook wel een beetje spannend. Wij twee kunnen het leuk

vinden, maar god zeg het maar. Maar die mensen zijn heel enthousiast zijn heel enthousiast dat de enquête wordt uitgevloegen en dat bewoners worden betrokken. Maar ze vinden het allemaal heel mooi. En je ziet eigenlijk 'woohw, dit is ons wijkcentrum'. Ze zijn trots. En mensen die voor een deel al komen, omdat ze betrokken zijn bij dwdw, roemen nu al, en dat is fantastisch, de goede sfeer. En dat komt door het team dat daar zit, ook al gebeurt er nog niet super veel. Maar daar leg je de basis. He dus enerzijds kom je om te zijn, en anderzijds kom je binnen middels de activiteiten die als een soort schil om die algemene horeca zitten. En of je nou via 'niks moeten' binnen komt of via de 'ik ga wat doen', zo leer je het wijkcentrum kennen. Ik weet niet of dit een voldoende antwoord op je vraag is?

Joanne: ja zeker. Dan ben ik nog benieuwd naar een stukje over de organisatie binnen bij Van Houten? Je zei dat er dus een bestuur is? En een zakelijk leider, en hoe is het beheer geregeld van het pand? Dus de dagelijkse leiding?

Miranda: in elk wijkcentrum heb je eigenlijk een team van beheerders. En dat is het kernteam. In dit geval zijn dit eigenlijk Bia en Henry. Dat zijn beide beheerders en we hebben ze altijd in dienst kunnen houden, zelfs toen het Treslinghuis plat ging, hebben ze altijd doorgewerkt. Dus die zijn hier ook als eerste overgegaan naar dit nieuwe wijkcentrum. En daaromheen plaats je eigenlijk een schil van vrijwilligers, die actief meegaan met de beheerders. In combinatie, want we zijn WerkPro, met mensen die in een ervarings, opleidings, beschutte werkplek zoeken. Mensen die in trajectvormige situaties niet voldoende aansluiting kunnen vinden bij de arbeidsmarkt, maar wel degelijk een hele goede rol kunnen krijgen. Dat is ook de visie vanuit WerkPro, maar we kijken naar wat er wel kan, vanuit die positiviteit zien we ook dat mensen dat gaan leren en dat gaan overnemen. En heel waardevol werk kunnen neerzetten. Werken naar vermogen. Dus een team van beheerders met daaromheen een schil van vrijwilligers en deelnemers en zij worden aangestuurd door de zakelijk leider.

Joanne: en als je naar die vrijwilligers kijkt, worden die aangesteld door WerkPro of komen die uit de wijk?

Miranda: compleet divers, die kunnen overal vandaan komen. Je hebt mensen die binenn komen lopen en zeggen 'hee, ik wil wel vrijwilliger worden!' of je hebt mensen die binnenkomen via Link050, want daar hebben we natuurlijk centraal in Groningen vacatures uitstaan en nemen dan rechtstreeks contact op met wie er dan maar op de vacature staat. Ja dat kan via WerkPro, dat kan via andere werkpactijen in de wijk zijn, die bewoners leren kennen en zeggen van 'goh ik wil wel eens iets doen'. Toeleiding compleet divers. En dat is met deelnemers, dus mensen met een zorgbehoefte, of een beschutte werkplek behoefte of een werkervaringsplek behoefte is dat niet anders. Dat gaat via het uww, de wijk, wijk partijen, Link050, die scheidslijn tussen vrijwilligers en deelnemers is vanuit ons, de achterkant van de organisatie gescheiden want dat betekent hoeveel begeleiding wij er op zetten. We verwachten van een vrijwilliger dat hij redelijk zelfstandig de taken kan uitvoeren en dat is van een deelnemer niet, dan helpen we veel meer. Maar vanuit hun zelf bekeken zijn zij allemaal vrijwilligers. Je bent immers onbetaald aan het werk.

Joanne: laatste vraag; hoe houdt je zo'n groep van vrijwilligers en deelnemers levendig en verfrissend? Hoe zorg je daar dat en blijft bestaan?

Miranda: ja dat is altijd, door de jaren heen, voor heel de wereld de magische vraag. Ik denk, als ik kijk hoe we dat hier doen, is ten eerste een veilige werkplek creëren. Natuurlijk fysieke veiligheid, en dat gaat over sociale veiligheid. Dus je moet een sociale gedragscode opstellen.

Iedereen die hier komt werken, we gaan eerst een proefperiode, een maand met elkaar aan de slag. En er wordt ze ook gewoon verteld wat we van ze veerwachten. En dat betekent dat je zonders aanzien des persoons aardig bent en vriendelijk maar ook naar je collega's. Dat standaard rijtje. En dat we dat ook borgen. Door meteen in te grijpen als het idee krijgt dat er iets niet lekker loopt. Snel ingrijpen. Ik zie dat op heel veel plekken fout gaan. Maar ook zorgen dat het team bij elkaar blijft en dat je dus een team gevoel creert. En dat doe je door geregeld mensen serieus te nemen, door mensen serieus te nemen als zij met iets komen, een klacht of een vraag. Dat daar tijd voor wordt genomen om daarop te reageren. Serieuze antwoorden te geven endat er geregeld werkoverleggen zijn waarin iedereen gevraagd wordt naar zijn mening. Waarin je gehoord en gekend wordt in combinatie met natuurlijk gewoon leuke activiteiten die we al jaren doen. In ieder geval twee keer per jaar gaan we met de hele club op stap. Maar ook je personeel scholen. Dus samen trainingen doen. Ja samen aan de slag gaan en samen werken is, vind ik, werk vind ik een fantastisch medium, daarom werk ik ook bij WerkPro denk ik. Want ik kan tien gesprekken met je hebben, maar als ik tien dagdelen met jou aan het werk ben weet ik veel meer over jou.

Joanne: mooi antwoord. Ja, ik heb nog één laatste vraag, en dat is eigenlijk niet voor mijn onderzoek maar die stel ik altijd. Wat zijn voor jou voorbeeld van andere plekken of andere wijkcentra, waar je inspiratie of ideeën uithaalt? Heb je daar iedeën over?

Miranda: weet je dat, ik vind dat hele wijkcentrum gebeuren niks. (gelach).

Joanne: haahah waarom niet?

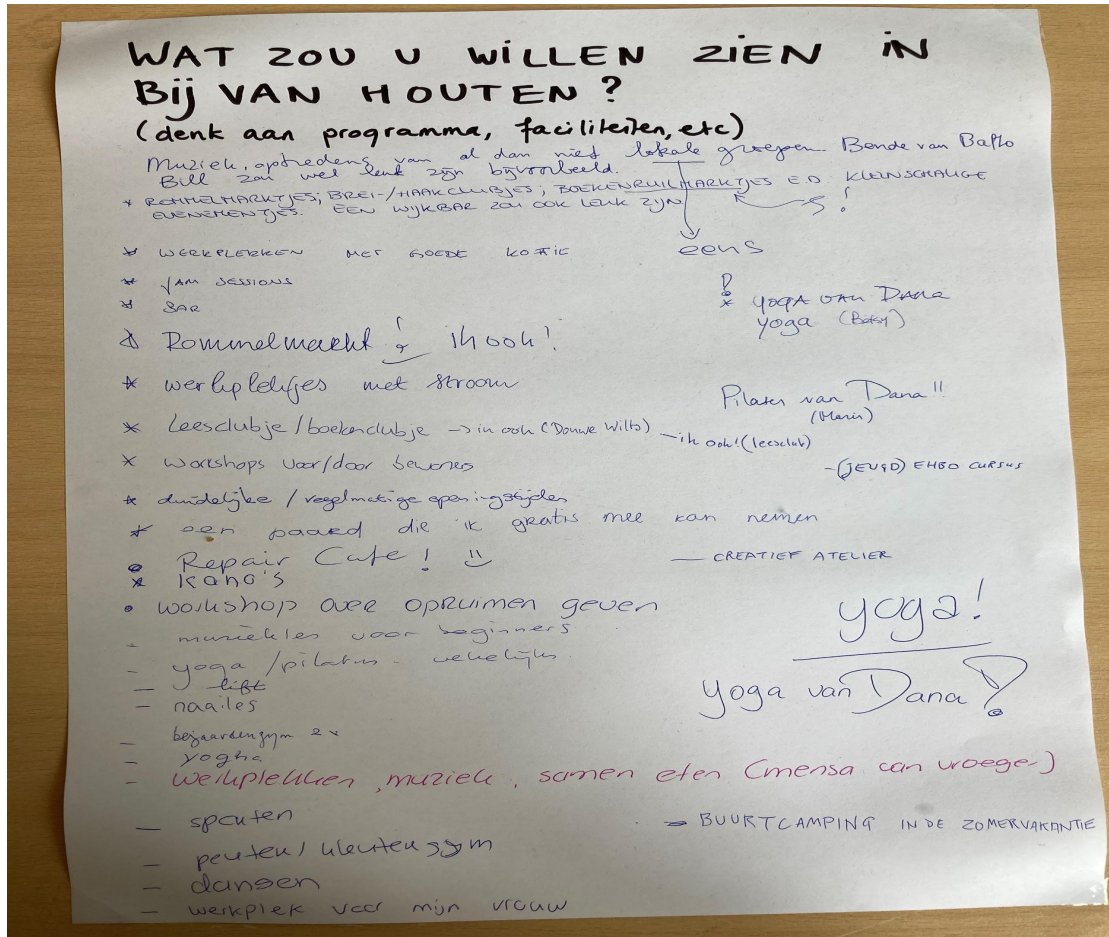
Miranda: daarom ben ik ook niet de juiste vrouw op de juiste plek. En daarom heb ik ook nee gezegd tegen de zakelijk leider vraag. Ik wordt vaak niet blij van het centrum. Ik ben heel sfeergevoelig en daarom ben ik wel gevraagd om zo'n opzet te doen van zo'n inrichtingsplan om het op een vernieuwende manier neer te zetten. Het is niet een plek waar, los van mijn werk, waar ik als bewoner kom.

Joanne: dat is een hele interessante. Want je zou zeggen dat jij de plek creëert waar jij zelf graag zou willen komen.

Miranda: ja, en toch is dat niet zo.

Bijlage 7. Beeldend interview Open Dagen Wijkcentrum

1,2 en 3 juli 2022

IN HOEVERRE VOELT U ZICH WELKOM IN DIT GEBOUW?

(denk aan toegankelijkheid, programma, entree,
mensen, sfeer, lesegwijzering, etc)

Bewegwijzering kan nog wel beter. Zo is het nog vrij onduidelijk dat het een wijkcentrum is. Ook richtingaanwijzer in de wijk ontbreken nog. Med de trappen is het lastig voor gehandicapte mensen om in de kantine te komen. (traplift?) JA

- * Toegankelijkheid voor mensen met een beperking kan wellicht beter. Maar het zou leuk zijn om het karakter van het gebouw te bewaren (dus niet te clean)

* Prima sfeer. open toegankelijk

*

ja ja ja!

* Bewegwijzering kan duidelijker aan het begin ^{bordje met pijl} (bij de ingang)

* Toegankelijkheid voor "slecht kunnen" (rolstoel): is er een lift? (of platformlift)

* Sfeer is prima

- aangevulde - waar - wat - hoeveel?

- Prachtig gebouw met veel mogelijkheden. Wel jammer dat de soep zo snel op wastafel er op een opendag toch veel mensen komen.

- Een duidelijke bord (aan het trottoir!) waarop te zien is wat het aanbod is en wanneer. Het moet drempelverlagend zijn, en dat is dit grote hek echt niet. En dat het gratis entree is, en vrijblijvend kennis maken.

* Mooi gebouw. Meer bordjes en info verspreiden (flyers) ed. Jullie doen al veel. Maar het kan altijd nog meer.

Een leuk buurtfeest op 20.

zeer welkom veel in mij hier

* Zeer welkom, website verdient veel aandacht!! (oa programma, wat er in welke ruimte is ed)

WAT ZIJN CULTUURVORMEN UIT DE OOSTERPARK VOOR U?

Ken ik niet zo goed. Ga meestal naar concerten
in de Oosterpark. Wijk de Wereld heb ik wel een paar
keer zien oefenen met spoken word performances.
de huizen

* GOED IDEE! IK HEB HIER (OP DWSD) WEINIG CULTUUR OOSTERPARK. HELAAS!

niet specifiek Oosterpark

- muziek de stijl van huizen en gebouwen
- architectuur - Amsterdamse school. Ja! lelopt!
- wijk - het blauwe dorp.
- de festiviteiten (lente feest o.a)
- de prullebakken

WAT HEBT U NODIG OM HIER OOK WAT TE GAAN ORGANISEREN?

(denk aan begeleiding, budget, ruimte, autonomie, duidelijkheid, etc.)

U OM UIT TE LELEN

* EEN GOED IDEE ☺ ☺

Ik werk als (klassiek) gitarist en heb een eigen lespraktijk in de Oosterparkwijk. Als er iets georganiseerd wordt bij van Houten waar ik een bijdrage kan leveren dan v een workshop / optreden / begeleiding, dan hoor ik het graag ☺ mijn mail is ilschookstra33@gmail.com. Ik heb hier al een vooravond georganiseerd voor mijn leerlingen, dat was al super geregeld.

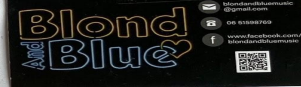
Professional Organizer

Advies bij het op orde brengen van de woning, de administratie of de thuinsvoorziening.

Ellie Jelsema
06 25 50 16 76
www.elliessolutions.nl
mail@elliessolutions.nl

LOVE TO ORGANIZE
Ellies Solutions

Voor meer rust, ruimte & structuur.

band die wil spelen!

Iu heb een bedrijf als professional organizer en zou wel workshops willen geven over opruimen. Dan heb ik een zaalje nodig. Een scherm, tafel / stoelen.

Mijn naam is Douwe Wilts. Ik ben afgestudeerd Nederlandse. Ik ben hoofdredacteur en co-auteur bij autisme veelzijdig. Ik zou een schrijfworkshop kunnen geven. Daarvoor heb ik wel een zaalje nodig.

Autisme is veelzijdig

Volwassenen met autisme bloggen over hun leven

autismedigitaal.nl/veelzijdig/

veelzijdig@autismedigitaal.nl

Bijlage 8. Toolkit Toegankelijkheid Schelvis (2017)

Goede en foute kleurcombinaties

 NORMALE VISIE 91,5% van alle mensen	 ROOD-GROENSTOORNIS 8,5% van alle mensen	 GEEL-BLAUW OF VOLLEDIGE KLEURENBLINDHEID zeer zeldzaam
	 	
	 	
	 	
	 	
	 	
	 	

Goede en foute kleurcombinaties

GOED	GOED	GOED
GOED	GOED	FOUT
FOUT	FOUT	FOUT
FOUT	FOUT	FOUT

Goede en foute kleurcombinaties 2

Typografie voor dummiés

NIET TE LEZEN!

Kies een duidelijke lettertype. Gebruik zo weinig mogelijk vreemd gevormde 'fantasieletters'.
Kies een duidelijk lettertype. Gebruik zo weinig mogelijk vreemd gevormde "fantasieletters".

Kies een duidelijk lettertype. Gebruik zo weinig mogelijk vreemd gevormde fantasieletters.

Kies voor donkere letters op een witte of lichte achtergrond of lichte letters op een donkere achtergrond. Bij langere tekstblokken is donkere tekst op een witte of lichte kleur het best leesbaar.

Goed contrast draagt bij tot de leesbaarheid, maar vermijd felle kleuren en rood/groen rood/blauw combinaties. Goed contrast draagt bij tot de leesbaarheid, maar vermijd felle kleuren en rood/groen en rood/blauw combinaties.

Vermijd waar mogelijk cursieve tekst. Zeker bij langere stukken tekst. Vermijd waar mogelijk cursieve tekst. Zeker bij langere stukken tekst. Vermijd waar mogelijk cursieve tekst. Zeker bij langere stukken tekst.

ZET LANGE LEESTEKSTEN NIET IN KAPITALEN. ZET LANGE LEESTEKSTEN NIET IN KAPITALEN. ZET LANGE LEESTEKSTEN NIET IN KAPITALEN. ZET LANGE LEESTEKSTEN NIET IN KAPITALEN. ZET LANGE LEESTEKSTEN NIET IN KAPITALEN.

Zet de tekst in de juiste spatiëring. De letters niet te dicht op elkaar en ook niet te wijd van elkaar. Zet de tekst in de juiste spatiëring. De letters niet te dicht op elkaar en ook niet te wijd van elkaar. Zet de tekst in de juiste spatiëring. De letters niet te dicht op elkaar en ook niet te wijd van elkaar.

Kies bij voorkeur voor een linkse uitlijning van je tekst. Kies bij voorkeur voor een linkse uitlijning van je tekst. Kies bij voorkeur voor een linkse uitlijning van je tekst.

Hoe langer de regel, hoe groter de regelafstand. Richtlijn: De regelafstand bedraagt minimaal 1/30 van de regellengte. Hoe langer de regel, hoe groter de regelafstand. Richtlijn: De regelafstand bedraagt minimaal 1/30 van de regellengte. Hoe langer de regel, hoe groter de regelafstand. Richtlijn: De regelafstand bedraagt minimaal 1/30 van de regellengte.

Kies een voldoende groot lettertype: de hoogte van de letters moet minimaal 1/900 van de regelafstand zijn (1/25 voor belangrijke informatie). Kies een voldoende groot lettertype: de hoogte van de letters moet minimaal 1/900 van de regelafstand zijn (1/25 voor belangrijke informatie). Kies een voldoende groot lettertype: de hoogte van de letters moet minimaal 1/900 van de regelafstand zijn (1/25 voor belangrijke informatie).

Niet te lezen typografie

Bijlage 9. Achtergrondinformatie Oosterparkwijk

De bevolkingssamenstelling

Volgens het Kompas van Groningen (Kompas van Groningen, z.d.) telt de Oosterparkwijk tegenwoordig bijna 12.500 inwoners in 7.400 woningen. Zoals te zien is in *Figuur 1* wonen veel eenpersoonshuishoudens met 27 t/m 64 jarigen in de Oosterpark (53,1%), terwijl de jeugd (0 t/m 17 jaar) en de senioren (65 en ouder) op de achtergrond blijven (respectievelijk 12,1% en 8,5%).

% jeugd: 0 t/m 17 jaar	% jongeren: 18 t/m 26 jaar	% volwassenen: 27 t/m 64 jaar	% senioren: 65 jaar en ouder
12,1	26,3	53,1	8,5

Figuur 1. Samenstelling huishoudens Oosterparkwijk, 2020 (Kompas van Groningen, z.d.)

Volgens de website Alle Cijfers verschilt het aantal mannen en vrouwen in oktober 2022 met met 205 meer vrouwen dan mannen.

Aantal vrouwen	Aantal mannen
6.360	6.155

Figuur 2. Verhouding man-vrouw in de Oosterparkwijk uit oktober 2022 (Alle Cijfers, 2022).

In 2022 wordt het totale aantal huishoudens geschat op 8,296 met als gemiddelde huishoudensgrootte 1,5 persoon per huishouden (Gronometer, 2020). Het percentage eenpersoonshuishoudens is in de Oosterparkwijk verrassend groot. In 14% van de huishoudens wonen er kinderen, terwijl 21% van de meerpersoons huishoudens geen inwonende kinderen heeft. Gezien de bevolkingsdichtheid van 8.311 mensen per vierkante kilometer is Oosterparkwijk relatief drukbevolkt (Kadastrale Kaart, 2021).

Eenpersoons huishouden	Huishoudens alleen in gezamenlijke woning	Samenwone d	Samenwone nd met kind(eren)	Eenoudergezi n	Overige huishoudens
51,6%	14,1%	19,9%	7,8%	6,3%	0,3%

Figuur 3. Type huishoudens in de Oosterparkwijk, 2020 (Kompas van Groningen, z.d.).

Verrassend is het percentage hoogopgeleide inwoners in de Oosterparkwijk, dit komt neer op

44% in 2019 zoals te zien is in *figuur 4*. Dit is te verklaren door het hoge aantal jongeren (studenten) die hun intrek in de wijk hebben genomen. Verder wordt de wijk bevolkt door 19% laagopgeleide inwoners en 37% middelhoog opgeleide inwoners.

Laag opgeleide inwoners	Middelhoog opgeleide inwoners	Hoogopgeleide inwoners
19%	37%	44%

Figuur 4. Niveau van opleiding Oosterparkwijk, 2019 (Gemeente Groningen, 2020)

De Oosterpark kent veel verschillende nationaliteiten. Zoals in *Figuur 5* te zien is overheerst de Nederlandse nationaliteit (Gronometer, 2020), gevolgd door een West Europese nationaliteit en nationaliteiten uit het Midden Oosten.

Nationaliteit	Aantal (in cijfers)
Nederlands	8791
West-Europa	633
Midden- en Oost Europa	325
Zuid Europa	243
Indonesie	272
Overig Westers	105
Suriname	224
Nederlandse Antillen/Aruba	277
Latijns Amerika	155
Turkijke	148
Marokko	69
Noord-Afrika	73
Overig Afrika	280
Midden Oosten	390

China/ Hong Kong	180
Overig Azie	143
Herkomstland onbekend	40

Figuur 5. Etniciteit van bewoners Oosterparkwijk, 2022.

De economische situatie

Het gemiddelde jaarinkomen van een inwoner in de Oosterparkwijk is 23.300 (Alle Cijfers, 2022). De Oosterparkwijk is een wijk waar van oudsher veel aandacht is voor sociale problematiek zoals armoede, werkloosheid, jeugdhulp, schulden en sociale activiteiten (Bewonersorganisatie Oosterpark, 2018). De wijk kent een werkloosheidspercentage van 8,6 procent (stad 5,6 procent). Maar vooral in de Bloemenbuurt ligt dit veel hoger (13,4 procent), met een bovengemiddeld aantal mensen dat meer dan vijf jaar zonder werk zit. Dit heeft als gevolg dat het gemiddeld besteedbaar inkomen lager is dan in de rest van de stad (Gemeente Groningen, 2008). Toch zien we dat het aantal minimahuishoudens in de afgelopen twee jaar licht is gedaald. Echter is het percentage dat al langer dan vier jaar een bijstandsuitkering heeft, sterker toegenomen dan gemiddeld in de Gemeente Groningen (Kompas van Groningen, n.d.).

Fysieke omgeving

De Oosterparkwijk is een wijk ten oosten van het centrum van Groningen en wordt aan de noord, oost en zuidkant ingesloten door kanalen. Belangrijke verkeerswegen zijn de Gorechtkade, de Oliemuldersweg en de Zaagmuldersweg, de laatste twee vernoemd naar de molens en de zagerijen die hier eerder stonden (Jansen, Bureau ArEA, 1999, p. 5).

De wijk kent twee winkelcentra, aan het Wielewaalplein en het Linnaeusplein. Ook de buurtvoorzieningen (m.n. de scholen en buurt/wijkcentra), die voor de oorlog zijn gerealiseerd, zijn voor een belangrijk deel bewaard gebleven (Kompas van Groningen, n.d.). In de Oosterparkwijk zijn positieve ontwikkelingen te zien op het gebied van voorzieningen. De bewoners zijn tevreden over het groen in de wijk, de parken en vijvers en de vele speelveldjes en speeltuinen (Mennes voor Wonen, n.d.).

Op het gebied van wonen scoort de Oosterparkwijk onder het gemeentelijk gemiddelde. Met name de functionele kwaliteit van woningen is ongunstig. Bewoners zijn ontevreden over de geschiktheid, omvang en indeling van de woning (Kompas van Groningen, n.d.). Het eigen woningbezit in de Oosterparkwijk is toegenomen door de bouw van nieuwe woningen en de verkoop van bestaande huurwoningen. Hoewel het percentage sociale huurwoningen nog boven het stedelijke gemiddelde zit, is het duidelijk dat er veel nieuwe bewoners in de Oosterparkwijk zijn komen wonen (Kwee, 2013, p. 20). In 2021 waren er in de Oosterparkwijk in totaal 7305 woningen en 95,9% van de gebouwen in de wijk zijn woonruimtes (Gemeente Groningen, n.d.).

De toekomst van de Oosterparkwijk

Aan drie kanten van de Oosterparkwijk wordt momenteel gebouwd of gaat gebouwd worden. Langs het Eemskanaal aan de zuidkant van de Oosterparkwijk verrijst de komende jaren een

nieuwe wijk aan het water: Stadshavens. Het huidige bedrijventerrein wordt de komende jaren getransformeerd naar een gemengd woon- en werkgebied. Volgens de huidige planning, starten in de zomer van 2022 de planologische procedures voor het omgevingsplan en het Milieueffectrapport (MER). Op z'n vroegst zal in 2024 de bouw beginnen. Stadshavens wordt in fases, van west naar oost ontwikkeld. In totaal gaat het om 3300 nieuwe woningen in dit gebied, waarvan 15% sociale huur en 10% middel huurwoningen zijn (Pandomo Makelaars, 2022). Aan de oostkant van de Oosterparkwijk zijn in 2018 nieuwe woningen opgeleverd, helemaal in de Amsterdamse stijl opgetrokken. Oude fabriekshallen hebben plaatsgemaakt voor 97 koopwoningen en 22 huurwoningen (Stedenbouw, 2020). Ook aan de noordoostelijke kant van de Oosterparkwijk komen nieuwbouwwoningen. Aan de Oosterhamrikkade wordt volop gebouwd en wordt een nieuwe woonbuurt gecreëerd. Oude (auto) bedrijven maken plaats voor woningen aan het water; het Oosterhamrikkanaal. Het appartementengebouw biedt plaats aan circa 77 appartementen, zowel huur als koop, verdeeld over 10 woonlagen (Karaat, 2022).

In deze paragraaf over De Oosterparkwijk zijn de bevolkingssamenstelling, de economische situatie, de fysieke omgeving en de toekomst van de wijk onderzocht met als reden een beter beeld te krijgen van het toekomstige publiek van het nieuwe wijkcentrum. In de volgende paragraaf wordt het nieuwe wijkcentrum in de geschiedenis van de wijk geplaatst en wordt er antwoord gegeven op de vraag: 'welke wijkcentra kent de Oosterparkwijk in de geschiedenis van de wijk?'

De geschiedenis van wijkcentra in de Oosterparkwijk

Het nieuwe wijkcentrum in de Oosterparkwijk is deel van een lange geschiedenis aan ontmoetingsplekken in de wijk. In deze paragraaf wordt er verder ingegaan op de geschiedenis van deze ontmoetingsplekken.

De Oosterparkwijk werd in het begin van de vorige eeuw gebouwd aan de oostkant van het centrum van Groningen (CJ2, n.d.) In die tijd werd ook het Treslinghuis neergezet; een verzorgingstehuis voor de armen, 'armenhoes' in de volksmond genaamd (Wijkkrant Oosterparkwijk, 2018, p. 1). De naam Tresling wordt in 1959 gegeven en komt van de Groningse advocaat Tjalling Tresling, die zich inzette voor maatschappelijk misdeelden (Werkgroep ONS, 2012). In 2005 koopt woningbouwcorporatie Nijestee het gebouw op en geeft het een maatschappelijke bestemming: er worden jongerenwoningen gerealiseerd en Stichting Wing krijgt onderdak. Ook worden er activiteiten voor wijkbewoners georganiseerd en zo wordt de eerste stap naar een wijkcentrum gezet. Na het faillissement van Stichting Wing neemt Stichting WerkPro het over en wordt het pand gemoderniseerd om als centraal punt in de wijk breed dienstverlening te kunnen bieden (Focus Groningen, 2013). Het Treslinghuis wordt een wijkcentrum dat een werkplek biedt aan meer dan 80 wijkbewoners; ze werken mee in het restaurant, achter de balie, in de schoonmaak, in de zalenverhuur, aan het organiseren van activiteiten of werken als buurtconciërge. Ook wordt er veel samengewerkt met andere initiatieven uit de wijk zoals Toentje of Saame om bewoners die in regulier werk buiten de boot vallen toch een veilige werkplek te kunnen bieden. Wat bijzonder is is dat het Treslinghuis niet is opgenomen in de accommodatienota, waardoor het geen subsidie krijgt. (Bewonersorganisatie Oosterpark, Jongerenorganisatie Oosterpark, et al., 2017). Echter wordt in 2018 het Treslinghuis gesloopt om plaats te maken voor woningen en een school, wat veel onrust

veroorzaakt in de wijk (Gemeente Groningen, 2018b). De wijk verliest hiermee een centrale plek waar mensen elkaar ontmoeten (Wijkkrant Oosterpark, 2017, p. 4). Echter komt er door de verhuizing van de school een gebouw vrij, de oude Siebe Jan Boumaschool. Meerdere bewonersorganisaties stellen daarop samen in 2017 samen een plan voor (het *Wij hebben een droom - het buurtcentrum dat de Oosterparkwijk verdient*) om van dit pand in Amsterdamse School-stijl een nieuw wijkcentrum te maken (Bewonersorganisatie Oosterpark, Jongerenorganisatie Oosterpark, et al., 2017).